

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ – ΑΠΟΨΕΙΣ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ**

της

ΚΑΖΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής
Βιτούλης Μιχάλης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2018

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 23-6-2018

Ο/Η Δηλών/ούσα:

Καζάκη Θεοδώρα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επιρροή που ασκούν τα σύγχρονα μέσα τεχνολογίας σε όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής είναι αναντίλεκτη. Ο χώρος της εκπαίδευσης δε θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος από την επίδραση των ΤΠΕ, οι οποίες συνεισφέρουν τόσο στην επίτευξη των παιδαγωγικών στόχων όσο και στην αποτελεσματικότερη οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων. Η παρούσα έρευνα λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη βαρύτητα που αποδίδεται στην επίδραση αυτή έχει ως σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων των στελεχών των σχολικών μονάδων (διευθυντών-υποδιευθυντών) και των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην αναζήτηση και διαχείριση της κατάλληλης νομοθεσίας ώστε να ασκείται πιο αποτελεσματικά η διοίκηση της εκπαιδευτικής μονάδας, μέσα από την καλύτερη οργάνωση και τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου. Τις ενέργειες των εκπαιδευτικών, προς εύρεση και αξιοποίηση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου, ενισχύουν και διευκολύνουν οι νέες τεχνολογίες παρέχοντας τη δυνατότητα αναζήτησης, ανάκτησης, κατανόησης και εύρυθμης εφαρμογής της πληροφόρησης που σχετίζεται με τη νομοθεσία. Παρά τις θετικές επιπτώσεις που καταγράφονται, κατά την ερευνητική προσέγγιση ανακύπτουν και εμπόδια που αφορούν στην αξιοποίηση της νομοθεσίας. Η έρευνα κατέδειξε τη συμβολή της αξιοποίησης της τεχνολογίας ως προς την αναζήτηση και διαχείριση της νομοθεσίας, με βάση την αντίληψη που έχουν οι εκπαιδευτικοί για τη χρησιμότητα και το όφελος των γνώσεων γύρω από τις νέες τεχνολογίες, προσπαθώντας να τις εντάξουν στην καθημερινή διοίκηση και αξιοποιώντας τις αναζητώντας το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο. Τα διοικητικά στελέχη της σχολικής μονάδας σκιαγραφούνται ως οι υπεύθυνοι που καλούνται να αναζητήσουν συχνότερα τη νομοθεσία. Ως αποτέλεσμα δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην αρωγή της υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση καταστάσεων που ανακύπτουν στη διοικητική πράξη καθώς και ως μέσο συνεννόησης και διασφάλισης της ομαλότητας σε επίπεδο σχολικής μονάδας.

Λέξεις- κλειδιά: νομοθεσία, ΤΠΕ, νέες τεχνολογίες, διοίκηση σχολικής μονάδας

ABSTRACT

The contemporary means of technology have an influence on all aspects of everyday life which is undeniable. The field of education could not have been uninfluenced by the effect of ICT, which contributes not only to the achievement of pedagogical goals, but also to the most effective organization and management of school units. The present research, taking into account the increasing significance which comes from this effect, has as a purpose the investigation of the executives' opinions in school units (directors- associate directors) and the teachers of Primary Education as to the exploitation of ICT in search and management of the appropriate legislation in order for the management of the school unit to be practiced more effectively through better organization and for the improvement of the quality of the administrative work. The teachers' actions in finding and using the existing legislative framework are strengthened and facilitated by the new technologies providing the ability of search, recovery, understanding and orderly application of information which is related to legislation. Despite the positive impact which is recorded, there are also obstacles which are related to the exploitation of legislation during the research approach. The research showed the contribution of using technology in searching and managing legislation, based on the perception that the teachers have about the usefulness and the benefit of knowledge about new technologies trying to include them in the daily administration to exploit them by looking for the suitable legislative framework. The executive officers of a school unit are outlined as the ones who are responsible for searching the legislation more often. As a result, they show more interest to the assistance of the existing legislation in solving situations which are found to the administrative act as well as a means of communication and assurance of the normality in a school unit.

Key words: legislation, ICT, new technologies, administration of a school unit.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	Error! Bookmark not defined.
ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	11
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	13
Εισαγωγή	15
Μέρος 1 ^ο Θεωρητική Προσέγγιση	17
Κεφάλαιο 1 ^ο : Προβληματική της έρευνας.....	17
1.1. Η σπουδαιότητα της έρευνας.....	17
1.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι	18
1.3. Ερευνητικά ερωτήματα	18
1.4. Υποθέσεις της έρευνας	19
Κεφάλαιο 2 ^ο : Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	21
2.1. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	21
2.1.1. Η έννοια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	21
2.1.2. Εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην ελληνική πραγματικότητα.....	22
2.1.3. Η έννοια της διαλειτουργικότητας	24
2.1.4. Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Δημοσίου και ικανοποίηση πολιτών	25
2.1.5.Κανονιστικές απαιτήσεις συμμόρφωσης στην ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.....	26
2.1.6. Θεωρίες για τις στάσεις απέναντι στη χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης .	27
2.1.7. Προσδιορισμός των παραγόντων επιτυχίας της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.....	28
2.2. Ψηφιακή Πολιτειότητα.....	29
2.2.1. Ορισμός της ψηφιακής πολιτειότητας.....	29
2.2.2. Γνωρίσματα της ψηφιακής πολιτειότητας.....	31
2.2.3. Εκπαιδύοντας τους ψηφιακούς πολίτες	32

2.2.4. Οι εκπαιδευτικοί ως ψηφιακοί πολίτες.....	34
2.3. Στελέχη σχολικής μονάδας και επιμορφωτικά προγράμματα	35
2.3.1. Στελέχη σχολικής μονάδας.....	35
2.3.2. Κατάρτιση στελεχών	36
2.3.2.1. Η έννοια της επιμόρφωσης.....	36
2.3.2.2. Η σημασία της επιμόρφωσης	37
2.3.2.3. Ευρωπαϊκή πρόταση.....	37
2.3.2.4. Ιστορική αναδρομή της επιμόρφωσης στην Ελλάδα.....	37
2.3.2.5. Απαιτούμενες προϋποθέσεις επιλογής στελεχών εκπαίδευσης.....	38
2.3.2.6. Προγράμματα επιμόρφωσης σε θέματα διοίκησης	39
2.3.2.7. Προγράμματα επιμόρφωσης στις Νέες Τεχνολογίες.....	40
2.3.2.8. Αξιολόγηση επιμόρφωσης.....	41
2.4. Στρατηγικές και στάσεις για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.....	42
2.4.1. Αξιοποίηση ΤΠΕ στη διοικητική διαδικασία	42
2.4.2. Παράγοντες για την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοίκηση.....	44
2.4.3. Παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοίκηση.....	44
2.4.4. Ο ρόλος του διευθυντή στην εισαγωγή των ΤΠΕ στη διοίκηση	45
2.4.5. Ευρωπαϊκή στρατηγική και ελληνική πραγματικότητα	46
Μέρος 2 ^ο : Ερευνητική προσέγγιση	49
Κεφάλαιο 3 ^ο : Μεθοδολογία της έρευνας.....	49
3.1. Μέθοδος συλλογής δεδομένων.....	49
3.1.1. Το ερευνητικό εργαλείο.....	49
3.1.2. Δόμηση ερωτηματολογίου.	50
3.2. Δείγμα και συλλογή δεδομένων	52
3.3. Στατιστικές μέθοδοι ανάλυσης.....	52
Κεφάλαιο 4 ^ο : Αποτελέσματα της έρευνας.....	54
4.1. Περιγραφική στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας.....	54

4.2. Έλεγχος μεταβλητών - Συσχετίσεις.....	89
Κεφάλαιο 5 ^ο : Επισημάνσεις – Προτάσεις	104
5.1. Επισημάνσεις.....	Error! Bookmark not defined. 4
5.2. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	110
Βιβλιογραφία	112
Παράρτημα	122

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Βαθμός ικανοτήτων ΤΠΕ.....	Error! Bookmark not defined.	61
Πίνακας 2: Βαθμός χρήσης εφαρμογών και προγραμμάτων		62
Πίνακας 3: Βαθμός αρωγής ΤΠΕ στο διοικητικό έργο .	Error! Bookmark not defined.	70
Πίνακας 4: Παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση.	Error! Bookmark not defined.	71
Πίνακας 5:Αναζήτηση στο διαδίκτυο με λέξεις-κλειδιά για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα).	Error! Bookmark not defined.	77
Πίνακας 6: Συζητήσεις σε εκπαιδευτικά forums για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)	Error! Bookmark not defined.	77
Πίνακας 7: Αναζήτηση σε εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)	Error! Bookmark not defined.	78
Πίνακας 8: Αναζήτηση σε ιστοσελίδες Υπουργείου/Διευθύνσεων για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)	Error! Bookmark not defined.	78
Πίνακας 9:Διατύπωση ερωτημάτων στο διαδίκτυο για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα).....		79
Πίνακας 10: Συμμετοχή σε ερωτήματα στο διαδίκτυο για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα).....		80
Πίνακας 11: Συνεργασία με το Νομικό Τμήμα των Περιφερειακών Διευθύνσεων ή του Υπουργείου για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)		80
Πίνακας 12:Τήρηση προσωπικού οργανωμένου αρχείου για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα).....		81
Πίνακας 13: Συμμετοχή σε διαβουλεύσεις.....		81
Πίνακας 14: Συχνότητα αναζήτησης νομικών θεμάτων (συνολικό δείγμα)		82
Πίνακας 15: Συχνότητα αναζήτησης νομικών θεμάτων (στελέχη).....		82
Πίνακας 16: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων (συνολικό δείγμα).....		85
Πίνακας 17: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων (στελέχη).....		85
Πίνακας 18: Συμβολή της υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση συναδελφικών προβλημάτων (συνολικό δείγμα)		86

Πίνακας 19: Συμβολή της υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση προβλημάτων με γονείς (συνολικό δείγμα).....	86
Πίνακας 20: Συμβολή της υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση προβλημάτων με γονείς (στελέχη).....	87
Πίνακας 21: Η νομοθεσία ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας (συνολικό δείγμα)	87
Πίνακας 22: Η νομοθεσία ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας (στελέχη).....	88

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1:Περιοχή Σχολείου.....	54
Γράφημα 2: Το φύλο των εκπαιδευτικών.....	55
Γράφημα 3: Η ηλικία δείγματος.....	55
Γράφημα 4: Ηλικία διοικητικών στελεχών	56
Γράφημα 5:Ειδικότητες δείγματος.....	57
Γράφημα 6: Ειδικότητες διοικητικών στελεχών	57
Γράφημα 7: Χρόνια υπηρεσίας.	58
Γράφημα 8: Τίτλοι σπουδών	59
Γράφημα 9: Γνώσεις ΤΠΕ (συνολικό δείγμα).....	60
Γράφημα 10: Γνώσεις ΤΠΕ (στελέχη).	60
Γράφημα 11: Το myschool ως δικλείδα ελέγχου νομιμότητας (συνολικό δείγμα).....	62
Γράφημα 12: Το myschool ως δικλείδα ελέγχου νομιμότητας (δείγμα).....	63
Γράφημα 13: Η αρωγή των ΤΠΕ στην οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου (συνολικό δείγμα).....	63
Γράφημα 14: Η αρωγή των ΤΠΕ στην οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου (στελέχη)	64
Γράφημα 15: Εξοικείωση στις ΤΠΕ και συντονισμός διοικητικού έργου.	65
Γράφημα 16: Εξοικείωση στις ΤΠΕ και εξωστρέφεια/ προβολή σχολικής μονάδας (συνολικό δείγμα).....	66
Γράφημα 17: Εξοικείωση στις ΤΠΕ και εξωστρέφεια/ προβολή σχολικής μονάδας (στελέχη)	67
Γράφημα 18:Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ και διαχείριση του myschool (συνολικό δείγμα)	67
Γράφημα 19: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ και διαχείριση του myschool (στελέχη)	68
Γράφημα 20: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ για την αναζήτηση της νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)	68
Γράφημα 21: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ για την αναζήτηση της νομοθεσίας (στελέχη)...	68
Γράφημα 22: Βαθμός αξιοποίησης διοικητικών εργασιών με τη χρήση των ΤΠΕ.....	69
Γράφημα 23:Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (συνολικό δείγμα).	72
Γράφημα 24: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στην εύρεση νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)	72
Γράφημα 25: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (στελέχη).....	72
Γράφημα 26: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στην εύρεση νομοθεσίας (στελέχη)	73

Γράφημα 27: Γνώση διαχείρισης νομοθεσίας με σκοπό βελτίωση ποιότητας διοικητικού έργου (συνολικό δείγμα)	75
Γράφημα 28: Γνώση διαχείρισης νομοθεσίας με σκοπό βελτίωση ποιότητας διοικητικού έργου (στελέχη)	75
Γράφημα 29: Παράγοντες που διευκολύνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα-στελέχη)	83
Γράφημα 30: Παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα-στελέχη).	84
Γράφημα 31: Αρωγή υπάρχουσας νομοθεσίας (συνολικό δείγμα - στελέχη).....	88

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Δ.Δ.Α.	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΠΕΑΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΙΕΕΕ	Institute of Electrical And Electronics Engineers
ΚΕΕ	Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
ν.	Νόμος
Ο.ΕΠ.ΕΚ.	Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Π.Ι.	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Π.Τ.Δ.Ε.	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
ΠΕΚ	Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα
ΠΗΔ	Πλαίσιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΠΣΔ	Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο
ΣΕΛΔΕ	Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης
ΣΕΛΜΕ	Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης
ΤΠΕ	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
ΥΠΕΘ	Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κ. Βιτούλη Μιχάλη, για τις επιστημονικές συμβουλές, την αμέριστη βοήθεια και την καθοδήγηση και που μου προσέφερε καθ' όλη την ερευνητική και συγγραφική διαδρομή μου. Ακόμα οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου για την υποστήριξη και την κατανόηση που έδειξαν όλο αυτό το διάστημα. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους εκπαιδευτικούς που πρόθυμα προσέφεραν τη βοήθεια τους συμμετέχοντας στην έρευνά μου.

Καζάκη Θεοδώρα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από ραγδαίες και συνεχείς εξελίξεις στον τομέα των νέων τεχνολογιών ενώ παράλληλα καταφέρνει να τις ενσωματώνει πλήρως σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητας και του κοινωνικού γίνεσθαι. Ο χώρος της εκπαίδευσης, επηρεαζόμενος από τον αντίκτυπο των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ), κάνει τα τελευταία χρόνια προσπάθειες ένταξής τους τόσο στη μαθησιακή διαδικασία όσο και στη διοικητική πράξη.

Παράλληλα, οι ρόλοι των στελεχών της διοίκησης μίας σχολικής μονάδας είναι πολυδιάστατοι και απαιτούν την εισαγωγή και εφαρμογή οποιασδήποτε νέας μορφής τεχνολογίας στη διοικητική εργασία και την εμφύσηση για τη χρήση τους στο σύνολο των εκπαιδευτικών του σχολείου. Για τις διαφόρων ειδών εργασίες της διοίκησης η χρήση των Τ.Π.Ε. λειτουργεί ως εργαλείο που υποστηρίζει το έργο τους καθώς και την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική επίτευξή τους.

Βασικό στοιχείο του ρόλου των στελεχών είναι η εύρεση και αξιοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας που με την κατάλληλη διαχείριση μπορεί να λειτουργήσει ως πολύτιμο εργαλείο στα χέρια τους και ως μέσο διασφάλισης της ομαλότητας. Η συμβολή της τεχνολογίας θεωρείται σημαντική και οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα και το όφελος των γνώσεων γύρω από τις νέες τεχνολογίες, στην αναζήτηση και στην επωφελή χρησιμοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας.

Μολαταύτα, κατόπιν σχετικής και ενδεδειγμένης αναζήτησης φαίνεται πως σε παγκόσμιο επίπεδο δεν έχουν διεξαχθεί μελέτες οι οποίες να ερευνούν τον τρόπο και τον βαθμό που διαχειρίζονται τη νομοθεσία που διέπει την εκπαίδευση, τόσο τα στελέχη της όσο και οι εκπαιδευτικοί της. Για τον λόγο αυτό κρίθηκε σκόπιμο να διενεργηθεί, για πρώτη φορά, στον ελληνικό χώρο και σε επίπεδο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης η εν λόγω έρευνα.

Σκοπός της είναι να διερευνήσει τον βαθμό που τα διοικητικά στελέχη μιας σχολικής μονάδας, διευθυντές και υποδιευθυντές, χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να αναζητήσουν και να αξιοποιήσουν κατάλληλα το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ώστε να ασκείται πιο αποτελεσματικά η διοίκηση της εκπαιδευτικής μονάδας, μέσα από τις απόψεις των ίδιων των στελεχών αλλά και σε αντιπαράθεση με τις απόψεις εκπαιδευτικών που δεν διαθέτουν διοικητική εμπειρία.

Στόχοι της έρευνας είναι να ανιχνευτούν η προσοικείωση τους με τη χρήση σύγχρονων μέσων τεχνολογίας, οι προθέσεις τους και το επίπεδο της εξοικείωσής τους ως

προς την αξιοποίηση της τεχνολογίας για την αναζήτηση και την επιτυχή εφαρμογή της νομοθεσίας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης.

Η έρευνα χωρίζεται σε δύο μέρη, ένα θεωρητικό και ένα ερευνητικό. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τη σπουδαιότητα της έρευνας και τη θεωρητική διερεύνηση μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την ερευνητική διαδικασία και τις επισημάνσεις στις οποίες κατέληξε.

Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται η σπουδαιότητα της έρευνας, ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι της, τα ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, που χωρίζεται σε τέσσερις υποενότητες, αναλύονται οι έννοιες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της διαλειτουργικότητας. Παρουσιάζεται η χρησιμότητά τους στην ελληνική και στην παγκόσμια πραγματικότητα και επιχειρείται ο προσδιορισμός των παραγόντων επιτυχίας της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης όπως και οι θεωρίες που υπάρχουν για τις στάσεις απέναντι στη χρήση της.

Επιπλέον, ορίζεται η ψηφιακή πολιτιότητα, παρατίθενται τα γνωρίσματά της και περιγράφονται οι εκπαιδευτικοί ως ψηφιακοί πολίτες καθώς και οι ενέργειες που ακολουθούνται για την εκπαίδευση ψηφιακών πολιτών.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο ρόλος των στελεχών μίας σχολικής μονάδας, η κατάρτιση και οι επιμορφώσεις που δέχονται. Γίνεται εκτενής αναφορά στη σπουδαιότητα των επιμορφώσεων, γύρω από τη διοίκηση ή τις νέες τεχνολογίες, οι οποίες προωθούνται σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Στο τέλος του κεφαλαίου αναλύονται οι στρατηγικές και οι στάσεις για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοικητική διαδικασία και ο ρόλος που διαδραματίζει ο διευθυντής σε αυτές. Επιπλέον αναφέρονται οι παράγοντες που διευκολύνουν ή δυσχεραίνουν την επιτυχή χρήση τους.

Στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζεται η ποσοτική μέθοδος που ακολουθήθηκε, το ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο, και η διαδικασία δόμησής του, η επιλογή του δείγματος και η στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων. Αναφέρονται όσα προέκυψαν από την έρευνα για τις γνώσεις χρήσης των ΤΠΕ, τις διοικητικές γνώσεις των στελεχών και τις εργασίες στις οποίες χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ καθώς και τις γνώσεις τους και τον βαθμό που αξιοποιούν την υπάρχουσα νομοθεσία. Επιπλέον, αναλύονται διεξοδικά οι στάσεις και οι απόψεις, στελεχών και εκπαιδευτικών, για την αρωγή των ΤΠΕ στην ανεύρεση και εφαρμογή της νομοθεσίας και παρουσιάζονται οι τελικές επισημάνσεις που προέκυψαν από την έρευνα. Στο τέλος της εργασίας διατυπώνονται προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΜΕΡΟΣ 1^ο : ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Προβληματική της έρευνας

1.1. Η σπουδαιότητα της έρευνας

Η εξέλιξη των νέων τεχνολογιών είναι σημαντική σε όλους τους τομείς της σύγχρονης κοινωνίας. Αποτελούν εργαλείο επικοινωνίας και πληροφόρησης καθώς και μέσο εκσυγχρονισμού παρέχοντας ποικίλων ειδών δυνατότητες. Συνεπώς, η εκπαίδευση, και πιο συγκεκριμένα η διοίκηση της εκπαίδευσης, δε θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη, αφού πολλές από τις εργασίες της διεκπεραιώνονται αποδοτικότερα, συντομότερα και με εγκυρότητα με τη χρήση των ΤΠΕ. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας επιχειρείται η προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών παρέχοντας δυνατότητες διαχείρισης και διάδοσης της πληροφορίας, ευρετηριάσεων, πρόσβασης σε ταξινομημένες βάσεις δεδομένων, διαδικτύωση, ανάπτυξη ενιαίων πληροφοριακών συστημάτων διοίκησης καθώς και εργαλείων που υποστηρίζουν τάσεις όπως αυτή της ψηφιακής πολιτεότητας, μπορεί να συμβάλλει στη αποτελεσματικότερη εφαρμογή της νομοθεσίας στο χώρο της εκπαίδευσης.

Στον ελληνικό χώρο δε βρέθηκε να έχουν γίνει μελέτες σχετικά με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την εύρεση και διαχείριση της νομοθεσίας ούτε για τον βαθμό στον οποίο τα στελέχη της εκπαίδευσης είναι καταρτισμένα γύρω από την εκπαιδευτική νομοθεσία. Θεωρήθηκε, λοιπόν, σημαντικό να γίνει μία πρώτη προσπάθεια διερεύνησης των απόψεων τόσο των διοικητικών στελεχών των σχολικών μονάδων, διευθυντών και υποδιευθυντών, όσο και των εκπαιδευτικών που είναι μέλη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διαχείριση της νομοθεσίας σε επίπεδο διοίκησης.

Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία, η αξιοποίηση της τεχνολογίας στην διοίκηση της εκπαίδευσης αποτελεί καίριο ζητούμενο της οργάνωσης των διοικητικών δομών. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια και στον Ελλαδικό χώρο παρατηρείται ότι γίνονται σημαντικές προσπάθειες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων στις νέες τεχνολογίες αλλά και σε θέματα διοίκησης από διάφορους φορείς και αυτό γιατί υπάρχει ένα χάσμα

ανάμεσα στον επιθυμητό τρόπο διοίκησης των σχολικών μονάδων και στην πραγματική, υπάρχουσα κατάσταση (Μαλλιαρού & Παπαδοπούλου, 2016).

1.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τον βαθμό που τα διοικητικά στελέχη μιας σχολικής μονάδας, διευθυντές και υποδιευθυντές, χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να αναζητήσουν και να αξιοποιήσουν κατάλληλα το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, μέσα από τις απόψεις των ίδιων των στελεχών αλλά και σε αντιπαράθεση με τις απόψεις εκπαιδευτικών που δεν διαθέτουν διοικητική εμπειρία.

Πιο συγκεκριμένα στόχοι της έρευνας είναι να ανιχνευτούν η προσοικείωση τους με τη χρήση σύγχρονων μέσων τεχνολογίας, οι τυχόν επιμορφωτικές ανάγκες τους σε θέματα νέων τεχνολογιών και διοίκησης και τέλος οι προθέσεις τους και το επίπεδο της εξοικείωσής τους ως προς την αξιοποίηση της τεχνολογίας για την αναζήτηση και την επιτυχή εφαρμογή της νομοθεσίας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης.

1.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε και τους στόχους που τέθηκαν παραπάνω, διατυπώνονται τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- Σε ποιο βαθμό η αίσθηση εξοικείωσης που νιώθουν οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ τους επηρεάζει ως προς την εν γένει άσκηση της διοίκησης του σχολείου;
- Σε ποιο βαθμό η αίσθηση εξοικείωσης που νιώθουν οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ συσχετίζεται με την ασφάλεια που αισθάνονται αναφορικά με τη αναζήτηση και εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου;
- Σε ποιο βαθμό και με ποια συχνότητα χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να διερευνήσουν και να διαχειριστούν την απαραίτητη νομοθεσία;
- Ποιες οι αντιλήψεις των στελεχών για την προσφορά της νομοθεσίας ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας;
- Ποιες οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την προσφορά της νομοθεσίας ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας;

- Κατά πόσο προτίθενται να αξιοποιήσουν την τεχνολογία προκειμένου να αναζητήσουν τη νομοθεσία;
- Ποιοι παράγοντες οδηγούν στην αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοίκηση των εκπαιδευτικών μονάδων με τη χρήση της νομοθεσίας;

1.4. Υποθέσεις της έρευνας

Για την εν λόγω έρευνα τίθενται οι παρακάτω οχτώ υποθέσεις (H0) όπως και οι εναλλακτικές τους (H1 και H2).

1^η H0: Η αίσθηση εξοικείωσης που νιώθουν οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ τους επηρεάζει ως προς την εν γένει άσκηση της διοίκησης του σχολείου.

1^η H1: Η αίσθηση εξοικείωσης που νιώθουν οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ δεν τους επηρεάζει ως προς την εν γένει άσκηση της διοίκησης του σχολείου.

2^η H0: Η αίσθηση εξοικείωσης που νιώθουν οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ συσχετίζεται με την ασφάλεια που αισθάνονται αναφορικά με την αναζήτηση και εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου.

2^η H1: Η αίσθηση εξοικείωσης που νιώθουν οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ δεν συσχετίζεται με την ασφάλεια που αισθάνονται αναφορικά με την αναζήτηση και εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου.

3^η H0: Χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να διερευνήσουν και να διαχειριστούν την απαραίτητη νομοθεσία σε μεγάλο βαθμό αλλά με μικρή συχνότητα.

3^η H1: Χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να διερευνήσουν και να διαχειριστούν την απαραίτητη νομοθεσία σε μικρό βαθμό και με μικρή συχνότητα.

3^η H2: Χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να διερευνήσουν και να διαχειριστούν την απαραίτητη νομοθεσία σε μεγάλο βαθμό με μεγάλη συχνότητα.

4^η H0: Οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές πιστεύουν στην προσφορά της νομοθεσίας ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας.

4^η H1: Οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές δεν πιστεύουν στην προσφορά της νομοθεσίας ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας.

5^η H0: Οι εκπαιδευτικοί δεν πιστεύουν στην προσφορά της νομοθεσίας ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας.

5^η H1: Οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν στην προσφορά της νομοθεσίας ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας.

6^η H0: Οι εκπαιδευτικοί προτίθενται σε μεγάλο βαθμό να αξιοποιήσουν την τεχνολογία προκειμένου να αναζητήσουν τη νομοθεσία.

6^η H1: Οι εκπαιδευτικοί προτίθενται σε μικρό βαθμό να αξιοποιήσουν την τεχνολογία προκειμένου να αναζητήσουν τη νομοθεσία.

6^η H2: Οι εκπαιδευτικοί δεν προτίθενται να αξιοποιήσουν την τεχνολογία προκειμένου να αναζητήσουν τη νομοθεσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η τελεσφόρηση της χρήσης των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση και την παροχή υπηρεσιών είναι τα τελευταία χρόνια στο επίκεντρο διάφορων ερευνών, της διεθνούς συγκριτικής αξιολόγησης. Ομοίως, έχουν γραφεί πολλά για τη διαλειτουργικότητα και το είδος των μοντέλων διακυβέρνησης που διασφαλίζουν την επιτυχή εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-Government ή e-Gov).

Αρχικά, χρησιμοποιήθηκε ο όρος «ηλεκτρονική κυβέρνηση», ο οποίος επινοήθηκε για πρώτη φορά το 1993 από την Εθνική Επιθεώρηση Επιδόσεων των Η.Π.Α., ενώ ο όρος «ηλεκτρονική διακυβέρνηση» εμφανίζεται γύρω στο 1997 (Heeks & Bailur, 2007). Αυτός πλέον, από τα μέσα του 20ου αιώνα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών του δημόσιου τομέα (Nielsen, 2014).

Όταν πρωτοχρησιμοποιήθηκε η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, προσέφερε πληροφορίες μέσω ιστοσελίδων χωρίς να υπάρχει δυνατότητα αλληλεπίδρασης (Καζάκου & Κουτρουμάνος, 2016). Εν τούτοις, η εξέλιξη των ΤΠΕ και η ευρεία χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών την αναβάθμισαν σε ένα ισχυρό χαρτί για την αναδιοργάνωση της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα (Sandoval-Almazán & Gil-Garcia, 2012) που στοχεύει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των αναγκών και των απαιτήσεων των πολιτών (Αποστολάκης, 2007).

Στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ο πολίτης παίζει τον κεντρικό ρόλο στην επεξεργασία δεδομένων. Έτσι, η εκάστοτε κυβέρνηση πρέπει να ανταποκριθεί γρήγορα, να απλοποιήσει το σύστημα και να ενθαρρύνει περισσότερους, ώστε να το χρησιμοποιούν (Vo & Lai, 2014).

2.1.1. Η έννοια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Ο όρος Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση αναφέρεται στη χρήση των ΤΠΕ με σκοπό την παροχή προηγμένων ψηφιακών υπηρεσιών προς πολίτες ή επιχειρήσεις, καθώς και τη βελτιστοποίηση της ενδο-διοικητικής επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης (Charalabidis et al, 2008 ; Charalabidis et al, 2009). Είναι μία μεταρρυθμιστική διαδικασία που, σύμφωνα με τις επιταγές των καιρών, των τεχνολογικών εξελίξεων και της σύγχρονης Δημόσιας

Διοίκησης, συμβάλλει στην μεταβολή του τρόπου παροχής συνδυασμένων υπηρεσιών από κρατικούς φορείς, γεγονός που δεν ήταν εφικτό στο παρελθόν (Charalabidis et al, 2007).

Το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης ορίζει, στην επίσημη ιστοσελίδα του, την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως τον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, μέσα από τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο το μετασχηματισμό των υπάρχουσών διαδικασιών και την αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται σε πολίτες ή φορείς, προκειμένου να λάβει χώρα μια αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη διοίκηση, που να είναι ικανή να ικανοποιήσει τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου και να προάγει την ενεργή συμμετοχή των πολιτών (http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126).

Από την άλλη, το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων περιγράφει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως την ανάπτυξη και εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι ΤΠΕ στις δημόσιες υπηρεσίες (κεντρικές και περιφερειακές, κεντρικής διοίκησης ή αυτοδιοίκησης), συνδυάζοντας τις απαραίτητες οργανωτικές αλλαγές και την απόκτηση νέων και κατάλληλων δεξιοτήτων από το προσωπικό (<https://opengov.minedu.gov.gr/ηλεκτρονική-διακυβέρνηση/>). Αναφέρεται, επίσης, πως μέσα από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αυξάνεται η αποτελεσματικότητα του ίδιου του δημόσιου τομέα, αλλάζουν μορφή και βελτιώνονται οι υπηρεσίες του Δημοσίου που παρέχονται στους πολίτες και στις επιχειρήσεις και, επιπλέον, καταπολεμείται η γραφειοκρατία και η διαφθορά.

Οι Σπυράκης και Σπυράκη (2008) προτείνουν τα εξής πιθανά στάδια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης:

1. Το άτυπο στάδιο, που περιορίζεται στην παροχή πληροφοριών.
2. Το διαδραστικό στάδιο, κατά το οποίο οι πολίτες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες με ηλεκτρονικό τρόπο.
3. Το συναλλακτικό στάδιο, όπου στα παραπάνω προστίθεται η προσφορά αγαθών και αξιών με ηλεκτρονικό τρόπο.
4. Το στάδιο της ολοκλήρωσης, στο οποίο όλες οι υπηρεσίες τείνουν να συγκεντρωθούν σε μία ηλεκτρονική πύλη (portal).

2.1.2. Εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην ελληνική πραγματικότητα

Αδιαμφισβήτητα, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι μία από τις βασικές προτεραιότητες που έχει θέσει ως στόχο η Ευρωπαϊκή Ένωση και, για το λόγο αυτό, έχει

εκπονήσει σχετικά σχέδια δράσης, το “European e-Government Action Plan, 2011-2015” καθώς και το “European eGovernment Action Plan 2016-2020” (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2011-2015> ; <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>). Και αυτό διότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την υλοποίηση διασυνοριακών ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο (<http://www.e-gif.gov.gr/portal/page/portal/egif/>). Σύμφωνα με τα παραπάνω σχέδια δράσης, η πολιτεία οφείλει να διασφαλίσει και να μεγιστοποιήσει τις δυνητικές ωφέλειες από την υιοθέτηση και χρήση ΤΠΕ σε όλους τους πολίτες, στην οικονομία και στην κοινωνία.

Στην Ελλάδα το 2011 ψηφίστηκε ο ν.3979/2011 (ΦΕΚ Α΄ 138) «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις» και η Υπουργική απόφαση, κατ’ εξουσιοδότηση του προηγούμενου νόμου, ΥΑΠ Φ.40.4/1/989 (ΦΕΚ Β΄1301) με θέμα «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης». Στον ν.3979/2011 θεσμοθετούνται η τήρηση ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου από όλους τους φορείς του Δημοσίου, η νομική ισχύς όλων των ηλεκτρονικών εγγράφων καθώς και η ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ φορέων της Δημόσιας Διοίκησης, φυσικών και νομικών προσώπων. Η Ελλάδα πλέον έχει μια εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, σύμφωνη με τις αρχές της παραγωγικότητας και της ανάπτυξης.

Το Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ή Πλαίσιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης – ΠΗΔ) *«εντάσσεται στο συνολικό σχεδιασμό της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης για την παροχή υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε φορείς, επιχειρήσεις και πολίτες»* (<http://www.e-gif.gov.gr/portal/page/portal/egif/>).

Το ΠΗΔ περιλαμβάνει τις αρχές και τα πρότυπα για την υλοποίηση στρατηγικής του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, όταν συστάθηκε το ΠΗΔ) αλλά και της Επιτροπής Πληροφορικής και Επικοινωνιών για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. *«Σε εθνικό επίπεδο στοχεύει στην αποτελεσματική υποστήριξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και στη συμβολή στην επίτευξη της διαλειτουργικότητας σε επίπεδο πληροφοριακών συστημάτων, διαδικασιών και δεδομένων»*. (<http://www.e-gif.gov.gr/portal/page/portal/egif/>).

Σε συνάρτηση με όλα τα προηγούμενα τέθηκαν τρεις σημαντικοί στόχοι, οι οποίοι έχουν βαρύνουσα σημασία για την επιτυχία της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στη χώρα μας (<https://opengov.minedu.gov.gr/ηλεκτρονική-διακυβέρνηση/>):

- Η παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες ή τις επιχειρήσεις, που περατώνονται εξ' ολοκλήρου διαδικτυακά.
- Η δημιουργία αποκλειστικής και ολοκληρωμένης ψηφιακής συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης.
- Η διασφάλιση ποιοτικών και ασφαλών συνθηκών ψηφιακής ανάπτυξης.

2.1.3. Η έννοια της διαλειτουργικότητας

Για τον όρο “διαλειτουργικότητα” έχει επιχειρηθεί να δοθούν αρκετοί ορισμοί.

Εννοιολογικά, ως διαλειτουργικότητα ορίζεται η δυνατότητα ενός προϊόντος ή συστήματος -του οποίου οι διεπαφές είναι πλήρως δημόσια τεκμηριωμένες- να συνδέεται και να λειτουργεί με άλλα προϊόντα ή συστήματα, χωρίς περιορισμούς στην πρόσβασή τους ή φραγμούς στην υλοποίηση (<http://interoperability-definition.info/el/>).

Από τον IEEE (Institute Of Electrical And Electronics Engineers), τον οργανισμό που δημιουργήθηκε το 1963 και ο οποίος έχει ως στόχο «την προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας και αριστείας προς όφελος της ανθρωπότητας» απαρτιζόμενος με μέλη από όλον τον κόσμο ([https://www.ip.gr/el/dictionary/127-IEEE Institute Of Electrical And Electronics Engineers](https://www.ip.gr/el/dictionary/127-IEEE_Institute_Of_Electrical_And_Electronics_Engineers)), η διαλειτουργικότητα ορίζεται ως «η δυνατότητα ενός συστήματος ή ενός προϊόντος να συνεργάζεται με άλλα συστήματα ή προϊόντα χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια εκ μέρους του πελάτη. Η διαλειτουργικότητα καθίσταται δυνατή με την εφαρμογή προτύπων» (<https://www.standardsuniversity.org/article/standards-glossary/>).

Με βάση τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαλειτουργικότητα είναι η ικανότητα των ΤΠΕ για την υποστήριξη μεταφοράς και ανταλλαγής δεδομένων όπως και την κατά βούληση ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης (<http://ec.europa.eu/idabc/en/chapter/5883.html>).

Η διαλειτουργικότητα είναι εξαιρετικά σημαντική για την επίτευξη καλύτερων και ποιοτικότερων υπηρεσιών στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Για την ολοκληρωμένη εξυπηρέτηση τους, πολλοί χρήστες - πολίτες, υπηρεσίες, φορείς - χρειάζονται τις υπηρεσίες της διαλειτουργικότητας (Ordiyasa et all, 2015).

Στις μέρες μας, η διαλειτουργικότητα συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά των πληροφοριακών συστημάτων, αφού συμβάλλει στην αυτοματοποιημένη και αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών, μειώνοντας το κόστος λειτουργίας και αναπτύσσοντας τη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών ([http://www.iocenter.eu/media/11067/pres1%20\[compatibility%20mode\].pdf](http://www.iocenter.eu/media/11067/pres1%20[compatibility%20mode].pdf).)

Εντούτοις, βασικό πρόβλημα αποτελούν τα δεδομένα, στα οποία δεν έχουν εξουσιοδότηση πρόσβασης ορισμένες υπηρεσίες, παρόλο που απαιτείται (Ordiyasa et al, 2015 ; Sadiq et al, 2007). Επακόλουθο τούτου είναι η μη επίτευξη υψηλών επιπέδων ποιότητας, αν δεν εξασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα συστημάτων και οργανισμών ([http://www.iocenter.eu/media/11067/pres1%20\[compatibility%20mode\].pdf](http://www.iocenter.eu/media/11067/pres1%20[compatibility%20mode].pdf)).

2.1.4. Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Δημοσίου και ικανοποίηση πολιτών

Τις τελευταίες δεκαετίες συντελείται μία επαναστατική αλλαγή, με τη χρήση του διαδικτύου, στις συναλλαγές μεταξύ δημόσιων υπηρεσιών και πολιτών, η οποία επιτρέπει την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών (Magoutas & Mentzas, 2009). Μια ηλεκτρονική υπηρεσία είναι μια υπηρεσία που διατίθεται μέσω του διαδικτύου, ώστε να ολοκληρώνει εργασίες, να επιλύει προβλήματα ή να διεξάγει συναλλαγές (Hoffman, 2003).

Ένας σημαντικός παράγοντας των ηλεκτρονικών υπηρεσιών είναι η ικανοποίηση των χρηστών τους (Yang et al, 2005), ώστε να είναι πιο ανταγωνιστικές και να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους (Mich et al, 2003).

Επιπλέον, οι απαιτήσεις των πολιτών έχουν αυξήσει τις απαιτήσεις για το σύστημα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (Lex et al, 2009), για το οποίο, προκειμένου να προσαρμοστεί στις τρέχουσες τάσεις, καταβάλλονται περισσότερες προσπάθειες στην ανάπτυξη εφαρμογών, με στόχο την αύξηση του αριθμού των ατόμων που έχουν πρόσβαση σε κυβερνητικές υπηρεσίες στο διαδίκτυο καθώς και στην ικανοποίησή τους (Anthopoulos et al, 2007).

Σε ότι αφορά την ηλεκτρονική διακυβέρνηση των δημόσιων φορέων, θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς πως δεν υπάρχει ανταγωνισμός, διότι η κυβέρνηση έχει αποκλειστικά την ευθύνη για την παροχή των ηλεκτρονικών δημόσιων υπηρεσιών (Magoutas, Mentzas, 2009). Αντιθέτως, λόγω της σπουδαιότητας της ποιότητα στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση, που αποτελεί ένα πολύ σημαντικό ζήτημα στην Ε.Ε. (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2011-2015>), οι δημόσιοι διαχειριστές έχουν επικεντρωθεί σε αυτό (Magoutas & Mentzas, 2009). Επιπλέον, και οι πολίτες-χρήστες των ηλεκτρονικών υπηρεσιών απαιτούν και αναμένουν βελτίωση της ποιότητας τους με την πάροδο του χρόνου και την εξέλιξη της τεχνολογίας (Schellong & Mans, 2004).

Το κύριο πλεονέκτημα σε μια σύγχρονη δημόσια διοίκηση είναι η μετακίνηση των δημόσιων υπηρεσιών από την παραδοσιακό τρόπο (πρόσωπο με πρόσωπο, ταχυδρομικώς, τηλεφωνικώς κτλ.) στον διαδικτυακό κόσμο των ηλεκτρονικών υπηρεσιών (Magoutas & Mentzas, 2009). Με τη δυνατότητα της απευθείας σύνδεσης με τη διοίκηση, μειώνεται το κόστος (χρημάτων, εργατικού δυναμικού και χρόνου) με σημαντικά μακροπρόθεσμα οφέλη (Hasan et al, 2015).

Σημαντικό ρόλο παίζουν η παρότρυνση και η ενθάρρυνση των πολιτών από τις κυβερνήσεις, ώστε να προτιμούν τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες αντί των παραδοσιακών διόδων. Για το σκοπό αυτό δίδεται προσοχή στην ποιότητα των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, προκειμένου να κερδίσουν και ταυτόχρονα να ικανοποιήσουν τους πολίτες-χρήστες (Magoutas & Mentzas, 2009). Η εξοικείωση των πολιτών και η χρήση των ΤΠΕ μπορεί να γίνει μέσω της σταδιακής αύξησης και βελτίωσης των υπηρεσιών στους τρεις σημαντικότερους τομείς (δημόσια διοίκηση, υγεία, εκπαίδευση) που μπορούν να επιφέρουν αλλαγές και να βελτιώσουν την καθημερινότητα στη ζωή του πολίτη (<https://opengov.minedu.gov.gr/ηλεκτρονική-διακυβέρνηση/>).

Η παρακολούθηση του βαθμού ικανοποίησης των πολιτών από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι απαραίτητη για να κατανοήσουμε τις αντιλήψεις τους σχετικά με την ποιότητα των δημόσιων ηλεκτρονικών υπηρεσιών που χρησιμοποιούν, καθώς είναι το θεμέλιο πάνω στο οποίο βασίζονται οι προσπάθειες βελτίωσης οποιασδήποτε ηλεκτρονικής υπηρεσίας (Magoutas & Mentzas, 2009).

2.1.5. Κανονιστικές απαιτήσεις συμμόρφωσης στην ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Η εισαγωγή των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έχει γίνει πρόκληση σήμερα λόγω του αυξανόμενου αριθμού των πολιτικών ασφαλείας και των κανόνων λειτουργίας που πρέπει να συμμορφώνονται με την ανάπτυξη του συστήματος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (Hasan et al, 2015).

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες αναβαθμίζονται και επεκτείνονται με ταχείς ρυθμούς, προκειμένου να αντιμετωπίσουν και να ανταπεξέλθουν στη συνεχόμενη τεχνολογική εξέλιξη (Hasan et al, 2015). Ωστόσο, υπάρχουν φορές που δημιουργούνται προβλήματα εξαιτίας της έλλειψης ελέγχου των ηλεκτρονικών μέσων λειτουργίας (Sadiq et al, 2007), όπως για παράδειγμα η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε πληροφορίες.

Για το λόγο αυτό θεσπίστηκαν διεθνή κανονιστικά πρότυπα, όπως το SOX και η HIPPA, με σκοπό την προστασία των ηλεκτρονικών συναλλαγών και την εξακρίβωση του ελέγχου των λειτουργιών (Maxwell & Anton, 2010). Ως εκ τούτου, οι επαγγελματίες της πληροφορικής είναι υπεύθυνοι για να διασφαλιστεί ότι η ανάπτυξη του λογισμικού συμμορφώνεται με τις κανονιστικές απαιτήσεις που προέρχονται από διάφορους νόμους και κανονισμούς που εκδίδονται από την εκάστοτε κυβέρνηση αλλά και διεθνείς κανονισμούς (Maxwell et al, 2012).

2.1.6. Θεωρίες για τις στάσεις απέναντι στη χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Σχετικό πλεονέκτημα (ως ένα από τα ριζικά κατασκευάσματα του προσδόκιμου απόδοσης) έχει προσδιοριστεί, σημαντικός καθοριστικός παράγοντας, η ατομική στάση απέναντι στην αποδοχή των συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (Nripendra et al, 2015).

Σύμφωνα με σχετικές έρευνες, επιλέγονται και ορίζονται τέσσερις τομείς που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ως άμεσοι καθοριστικοί παράγοντες στη στάση και στη συμπεριφορά: η προσδοκία για απόδοση, η προσδοκία της προσπάθειας, η κοινωνική επιρροή και οι συνθήκες διευκόλυνσης.

Ως κοινωνική επιρροή ορίζεται ο βαθμός στον οποίο ένα άτομο αντιλαμβάνεται ότι κάποιος, που είναι σημαντικός για αυτόν, πιστεύουν ότι πρέπει να χρησιμοποιήσει το νέο σύστημα (Nripendra et al, 2015). Επιπλέον, αυτή η μεταβλητή επηρεάζεται από τις προσωπικές, υποκειμενικές νόρμες του καθενός, από κοινωνικούς παράγοντες αλλά και από την εικόνα που θέλει να προβάλλει στους άλλους (Venkatesh et al, 2003).

Η προσδοκία της απόδοσης, ή των αποτελεσμάτων, ορίζεται ως ο βαθμός στον οποίο το άτομο πιστεύει ότι η χρήση ενός συστήματος θα τον βοηθήσει να επιτύχει κέρδη στην απόδοση της εργασίας (Venkatesh et al., 2003).

Οι σχέσεις απόδοσης και προσδοκίας προσπάθειας δείχνουν ότι η στάση των ατόμων απέναντι στο σύστημα μπορεί να διαμορφωθεί από το βαθμό στον οποίο το σύστημα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι εύκολο στη χρήση (δηλαδή λιγότερο περίπλοκο) και κατά πόσο αναμένεται να είναι χρήσιμο, παρέχοντας ταυτόχρονα και αρκετές δυνατότητες, δηλαδή να έχει τη μεγαλύτερη απόδοση (Nripendra et al, 2015).

Οι Nripendra et al. (2015) υποστηρίζουν πως η έμμεση επίπτωση του άγχους και η αγωνία, για τη χρήση ενός νέου συστήματος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, επηρεάζουν

αρνητικά τις στάσεις των ατόμων, επηρεάζοντας έτσι και τις προθέσεις που καθορίζουν τη συμπεριφορά. Επίσης, καθοριστικής σημασίας είναι η διαπίστωση τους για τη θετική στάση που αναπτύσσεται από τα υποκείμενα απέναντι στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση όταν έχει προϋπάρξει πρόγραμμα κατάρτισης για τη διευκόλυνση τους.

Ως εκ τούτου, καταλήγουν πως πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο παροχής επαρκών υποδομών και κατάλληλης κατάρτισης προς τους χρήστες, έτσι ώστε να είναι πιο θετικά διατιθέμενοι να χρησιμοποιήσουν τα συστήματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

2.1.7. Προσδιορισμός των παραγόντων επιτυχίας της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Όπως φαίνεται από τον δείκτη ετοιμότητας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης του ΟΗΕ και το δείκτη αναφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση από το 2010, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στην πλευρά της προσφοράς, της παροχής λύσεων και ηλεκτρονικών υπηρεσιών (eServices) (European Commission, 2014 ; Eurostat, 2014). Το γεγονός ότι αυτό το επίκεντρο έχει εξυπηρετήσει ικανοποιητικά τις εθνικές κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς υποστηρίζεται από στοιχεία για ένα επιλεγμένο αριθμό ετών (2008, 2011 και 2013) και δείγμα ευρωπαϊκών χωρών (Αυστρία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο συν το μέσο όρο για τα σημερινά 28 κράτη μέλη της ΕΕ) (Nielsen, 2014).

Σύμφωνα με τη μελέτη του Nielsen, που διεξήχθη το 2014, προκύπτει πως υπάρχει μια γραμμική σχέση μεταξύ της πρόσβασης στο διαδίκτυο και της συχνότητας χρήσης, όπως επίσης και της χρήσης του διαδικτύου με τις υπηρεσίες ιδιωτικού τομέα. Κάτι παρόμοιο όμως δεν συμβαίνει όταν αναφερόμαστε στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Από την ίδια έρευνα προέκυψε πως μεγαλύτερη επιτυχία στη διασφάλιση της χρήσης ηλεκτρονικών προσφορών για δημόσιες υπηρεσίες έχουν κράτη όπως η Δανία και οι Κάτω Χώρες, ενώ κράτη όπως η Εσθονία, η Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν κάνουν σχεδόν καθόλου χρήση αυτών των υπηρεσιών δημιουργώντας ένα χάσμα ακόμα και μέσα στην Ευρώπη.

Ωστόσο, για να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα, τα τελευταία χρόνια, έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των καινοτόμων ερευνητικών θεμάτων, με σκοπό να ενθαρρυνθούν οι πολίτες να χρησιμοποιούν ευρύτερα το σύστημα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την πληροφόρηση- ενημέρωση μεταξύ πολιτών και κυβέρνησης (Vo & Lai, 2014).

Για παράδειγμα, κατά τα έτη 2008-2013, η συχνότητα με την οποία οι Δανοί συμβουλευόταν τους ιστότοπους του δημόσιου τομέα για να βρουν απαντήσεις στις

ερωτήσεις τους και να πραγματοποιήσουν ηλεκτρονικές συναλλαγές έχει αυξηθεί κατά μέσο όρο 14% (Internet Telecommunications Union, 2014). Η επιτυχία της Δανίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη συντονισμένη διακυβερνητική εστίαση στις στρατηγικές και στην προώθηση της παροχής ψηφιακών υπηρεσιών (Nielsen, 2014).

Από το 2011 η στρατηγική εστίαση και η εντολή διακυβέρνησης στηρίζονται στην αυξημένη διακυβερνητική συνεργασία και στις νομοθετικές αλλαγές (Καζάκου, Κουτρουμάνος, 2015) που καθιστούν υποχρεωτική τη χρήση υπηρεσιών ψηφιακών συναλλαγών για επιλεγμένες περιοχές υψηλής συχνότητας και μεγάλου όγκου υπηρεσιών (Layne & Lee, 2001).

Επιπρόσθετα, καθοριστικό ζήτημα και κύριο μέλημα αποτελεί το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απάντηση στο ερώτημα του χρήστη και την ανάκτηση πληροφοριών, καθώς είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για την αύξηση της απόδοσης ανάκτησης κειμένου (Shehata et al, 2006).

Η πρόκληση για τις κυβερνήσεις είναι να προσφέρουν ένα γρήγορο ηλεκτρονικό σύστημα, το οποίο θα απλουστεύει τον τρόπο χρήσης και ανάκτησης πληροφοριών από τους πολίτες, τις επιχειρήσεις ή τους φορείς, θα έχει ένα φιλικό περιβάλλον προς τον χρήστη και θα είναι πιο κοντά στη γλώσσα που χρησιμοποιούν καθημερινά οι πολίτες (Vo & Lai, 2014). Αυτό καθιστά ευκολότερο το έργο του πολίτη και, συνεπώς, πιο ελκυστικό το σύστημα γι' αυτούς (Anthopoulos et al, 2007).

Σε ό,τι αφορά τα ελληνικά δεδομένα, όλα τα παραπάνω έχουν ιδιαίτερη σημασία, γιατί ο δημόσιος τομέας έχει κατηγορηθεί για συγκεντρωτισμό, πολυνομία, χρονοβόρες διαδικασίες εξυπηρέτησης, σύγχυση αρμοδιοτήτων, ελλιπή συντονισμό των υπηρεσιών και άσκοπη μετακίνηση των πολιτών από υπηρεσία σε υπηρεσία (Παρίσης, 2006).

2.2. Ψηφιακή πολιτειότητα

2.2.1. Ορισμός της ψηφιακής πολιτειότητας

Με τον όρο πολιτειότητα εννοούμε την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα άτομα, λειτουργώντας με στόχο την επίτευξη προσωπικών επιδιώξεων, μέσα από ίσα προνόμια που τους έχουν παραχωρηθεί από το κράτος (Jones & Gaventa, 2002). Η κατάσταση αυτή εμπεριέχει τόσο υποχρεώσεις όσο και δικαιώματα (Μαρινάκη, 2015).

Η ιδιότητα όμως του ατόμου-πολίτη έχει πλέον παγκόσμιο χαρακτήρα διότι βασίζεται στην παγκόσμια απόκτηση και διαχείριση της πληροφορίας, λαμβάνοντας διαφόρων ειδών διαστάσεις (κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές) (UNESCO, 2015).

Η ψηφιακή πολιτειότητα, γνωστή ως digital citizenship, ορίζεται ως το σύνολο των κανόνων συμπεριφοράς των πολιτών, σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής, για την κατάλληλη και υπεύθυνη χρήση των τεχνολογιών (Ribble et al., 2004).

Η έννοια της ψηφιακής πολιτειότητας μπορεί να γίνει κατανοητή είτε μέσα από στενά όρια ως η ηθική, υπεύθυνη και ασφαλής χρήση του διαδικτύου και των ψηφιακών τεχνολογιών (Berson & Berson, 2004; CyberWise, 2018; ISTE, 2007), είτε σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ως πολυδιάστατη έννοια με διαστάσεις όπως τις τεχνικές δεξιότητες, την τοπική ή την παγκόσμια ευαισθητοποίηση, την υπηρεσία δικτύωσης, τον πολιτικό ακτιβισμό στο Internet, και την κριτική προοπτική (Choi, 2016).

Επιπλέον, μπορεί να οριστεί ως τα πρότυπα συμπεριφοράς που διέπουν τη χρήση της τεχνολογίας. Ως τρόπος κατανόησης της πολυπλοκότητάς της και των ζητημάτων της χρήσης και κατάχρησης της τεχνολογίας, έχουν εντοπιστεί εννέα γενικοί τομείς συμπεριφοράς που συνιστούν την ψηφιακή πολιτειότητα (Ribble et al, 2004).

1. Ψηφιακή Εθιμοτυπία/ πρωτόκολλο: τα πρότυπα συμπεριφοράς, τα όρια και οι κανόνες που διέπουν την ψηφιακή επικοινωνία
2. Ψηφιακή Επικοινωνία: η ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών μέσω μηνυμάτων
3. Ψηφιακή Εκπαίδευση: η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης σχετικά με την τεχνολογία και τη χρήση της τεχνολογίας
4. Ψηφιακή Πρόσβαση: η πλήρης, ισότιμη και ανεμπόδιστη ηλεκτρονική συμμετοχή στην κοινωνία
5. Ψηφιακό Εμπόριο: το σύνολο των ενεργειών που καθιστούν εφικτές την ηλεκτρονική αγορά και την πώληση αγαθών
6. Ψηφιακή Νομοθεσία: το πλαίσιο που σχετίζεται με τη διακίνηση ψηφιακών πληροφοριών και τα ηλεκτρονικά πρότυπα συμπεριφοράς
7. Ψηφιακά Δικαιώματα και Υποχρεώσεις: οι ελευθερίες και οι υποχρεώσεις που έχουν όσοι συνδέονται στον ψηφιακό κόσμο χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες
8. Ψηφιακή υγεία και ευεξία: οι κίνδυνοι που μπορεί να προκληθούν στην υγεία ύστερα από την ενασχόληση με τα ψηφιακά μέσα
9. Ψηφιακή Ασφάλεια (αυτοπροστασία): οι προφυλάξεις που εγγυώνται την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων

2.2.2. Γνωρίσματα της ψηφιακής πολιτειότητας

Ο 21^{ος} αιώνας αναδεικνύει την ψηφιακή κοινωνία στην οποία οι πολίτες της μπορούν να δραστηριοποιηθούν σε διάφορα πεδία (<http://epri.korinthos.uop.gr/BlogsPortal/mps2017/tag/ψηφιακή-πολιτειότητα/>).

Οι νέες τεχνολογίες και τα μέσα επικοινωνίας αποτελούν αναγκαίο κομμάτι της σύγχρονης, δικτυωμένης κοινωνίας, η οποία με γοργούς ρυθμούς τις τελευταίες δεκαετίες διαπιστώνει και αναγνωρίζει τις υπέρμετρες δυνατότητες των μέσων αυτών, αντιλαμβανόμενη πως επηρεάζονται όλες οι πτυχές της καθημερινότητας (εργασία, επικοινωνία, ψυχαγωγία) (Μαρινάκη, 2015).

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους, που βρίσκεται στο κέντρο των προσδοκιών του πολιτισμού μας, είναι η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ατόμων, προσφέροντας τη δυνατότητα της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνική ζωή, με σκοπό τη διαμόρφωση του μέλλοντος, γεγονός που αποτελεί μέρος της ευρύτερης έννοιας της πολιτειότητας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ, το 1997, προβλέπεται η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην ευρωπαϊκή κοινότητα με την παράλληλη συνύπαρξη της ιθαγένειας του κράτους μέλους αλλά και της ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τελευταία δεσμεύτηκε να αναπτύξει αυτού του είδους την ιθαγένεια μέσα από το όραμα μιας Ευρώπης η οποία θα είναι δίπλα στους πολίτες της, ενισχύοντας τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο και προωθώντας την εμπειρία να είναι οι πολίτες μέρος μιας ευρύτερης κοινωνικής και πολιτιστικής κοινότητας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Διάφοροι μελετητές έχουν διερευνήσει την ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη από την οπτική του μέσου ενημέρωσης και της πληροφοριακής παιδείας (Simsek & Simsek, 2013). Οι βασικές δεξιότητες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εμπειρία, γεγονός που υποδηλώνει ένα βασικό ζήτημα στην ανάπτυξη της ψηφιακής πολιτειότητας και το οποίο χαρακτηρίζεται ως ψηφιακό χάσμα (Choi, 2016). Η ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη επηρεάζεται από γενικά ζητήματα πρόσβασης αλλά και από τον χρόνο και τα μέρη όπου η πρόσβαση είναι δυνατή. Ορισμένες μορφές πρόσβασης ή βασικές δεξιότητες γραμματισμού του διαδικτύου μπορεί να είναι απαραίτητες αλλά όχι επαρκείς για την κατανόηση της ανάπτυξης της ψηφιακής πολιτειότητας (Choi et al., 2017).

Ορισμένοι ερευνητές θεωρούν την ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη ως ευρύτερη κατηγορία από την παραδοσιακή συμμετοχή των πολιτών (Bennett et al., 2009; Kahne et al., 2013) και υποστηρίζουν ότι η αφοσίωση στο διαδίκτυο συχνά περιλαμβάνει μια σειρά επιφανειακά παραλλαγμένων δραστηριοτήτων, όπως επισκέψεις σε δημοφιλείς

ιστοσελίδες, παιχνίδια και χρήση του διαδικτύου σε πλατφόρμες αυτο-έκφρασης (Bennett et al., 2009).

Ο Wellman και οι συνεργάτες του, το 2003, χρησιμοποίησαν μια σειρά από έρευνες για να στηρίξουν το επιχείρημα ότι οι επικοινωνίες μέσω διαδικτύου μάς οδηγούν προς μια κοινωνία όπου η ιθαγένεια βασίζεται λιγότερο στην τοπική ή πολιτιστική ιστορική αλληλεγγύη και περισσότερο σε αυτά που αναφέρονται στο διαδίκτυο.

Σε άλλες μελέτες περιγράφεται η ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη σε σχέση με τις δεξιότητες και την αυτο-αποτελεσματικότητα που σχετίζονται με το διαδίκτυο και θεωρούνται βασικό σημείο για τον προσδιορισμό των κρίσιμων διαφορών μεταξύ των χρηστών όσον αφορά τις ικανότητές τους να συμμετέχουν σε διαδικτυακές πλατφόρμες στον πολιτικό διάλογο και / ή δραστηριότητες (De Marco et al., 2014; Hargittai & Hinnant, 2008). Μερικές μελέτες αποκάλυψαν ότι η επικοινωνία-συνεργασία με άλλους συνδέεται άμεσα με την αυτο-αποτελεσματικότητα του διαδικτύου και την πληροφοριακή παιδεία (Aesaert et al., 2014; Livingstone & Helsper, 2009), ως σημαντική πτυχή της ψηφιακής πολιτειότητας.

Με βάση τα παραπάνω έχουν αναγνωριστεί ως βασικές, για την έννοια της ψηφιακής πολιτειότητας, τέσσερις κατηγορίες (Choi et al., 2017):

1. Η ψηφιακή ηθική, η οποία αναφέρεται στην ασφαλή και υπεύθυνη συμπεριφορά των χρηστών του διαδικτύου.
2. Η δυνατότητα που παρέχουν τα μέσα ενημέρωσης και πληροφόρηση στους χρήστες ώστε να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, να αξιολογούν πληροφορίες, να επικοινωνούν, να συνεργάζονται με άλλους χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο.
3. Η συμμετοχή, δηλαδή η χρήση του διαδικτύου από τους πολίτες ώστε να συμμετέχουν στις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες τόσο στο τοπικό, εθνικό ή κοινωνικό επίπεδο των χρηστών.
4. Η κριτική αντίσταση, που εισήγαγε μια μετασχηματιστική συμμετοχή προκαλώντας την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης μέσω διαδικτύου, που είναι πιο περίπλοκο και δύσκολο να επιτευχθεί.

2.2.3. Εκπαιδεύοντας τους ψηφιακούς πολίτες

Η ψηφιακή πολιτειότητα απευθύνεται σε ένα ανομοιογενές κοινό - μη σταθερό, δυναμικό, ευέλικτο, πολύπλευρο - συνθέτοντας μία πολυεπίπεδη έννοια και έχοντας έναν

διαμεσολαβητικό χαρακτήρα, διότι είναι απαραίτητη προϋπόθεση η χρήση ψηφιακών μέσων (Choi et al., 2017;Μαρινάκη, 2015).

Για τον λόγο αυτό τοποθετείται διεθνώς ως μέγιστη προτεραιότητα ο ψηφιακός εγγραμματισμός και η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων ώστε να μπορούν οι ψηφιακοί πολίτες να κατανοούν την τεχνολογία και τα τεχνολογικά μέσα (Μαρινάκη, 2015)

Η εκπαίδευση, με οποιονδήποτε τρόπο σε κάθε παρεμφερή τομέα, είναι ο μεγαλύτερος παράγοντας για να αξιοποιηθεί κάθε θετική απόρροια από τις νέες τεχνολογίες αλλά και να μειωθούν οι κίνδυνοι από την πολύωρη και άσκοπη χρήση των ψηφιακών μέσων (Commission of the European Communities, 2002).

Επιδίωξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αξιοποίηση των ΤΠΕ μέσα από την ισότιμη και καθολική πρόσβαση σε όλα τα διαθέσιμα μέσα τεχνολογίας (Μαρινάκη, 2015) γι' αυτό και στόχος της, με ορίζοντα δεκαετιών, ήταν να γίνει η ανταγωνιστικότερη δύναμη στην οικονομία της γνώσης ανά τον κόσμο, αναπτύσσοντας συγκεκριμένες δεξιότητες στους πολίτες της (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2000). Οι ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες απαιτούνταν να ενεργοποιηθούν και να χρησιμοποιούνται, μέσω των νέων τεχνολογιών, στα πλαίσια της καθημερινότητας, όπως στην εργασία, στην προσωπική και κοινωνική ζωή, (Μαρινάκη, 2015).

Η ψηφιακή εκπαίδευση κρίνεται πια απαραίτητη λόγω της επιτακτικής ανάγκης για υψηλού επιπέδου δεξιότητες στις ΤΠΕ, μέσα από τις οποίες αποκτώνται δεξιότητες οι οποίες είναι απαραίτητες για την ψηφιακή πολιτειότητα (Mossberger et al., 2007) έτσι ώστε οι πολίτες να είναι ικανοί να παρακολουθούν τις εξελίξεις και να αποδέχονται τις προκλήσεις (UNESCO, 2015).

Για τις σύγχρονες κοινωνίες είναι σημαντική και απαραίτητη η καθολική και ισότιμη πρόσβαση στα ψηφιακά μέσα (<http://www.digitalcitizenship.net>) αν και αυτό δεν είναι πάντα εφικτό λόγω της περιορισμένης πρόσβασης στις ΤΠΕ (Μαρινάκη, 2015). Τα άτομα που χρησιμοποιούν και αξιοποιούν τα ψηφιακά μέσα, νιώθοντας σιγουριά, έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμμετέχουν σε διάφορων ειδών δραστηριότητες στο διαδίκτυο(Choi et al., 2017).

Ο Feenberg (1991) θεωρεί πως η επίδραση των τεχνολογιών έχει μια ανθρώπινη ελεγχόμενη προοπτική, αναφέροντας ότι οι τεχνολογίες είναι ουδέτερες και πως σημαντικές είναι οι αποφάσεις που παίρνονται για το πώς θα χρησιμοποιηθούν τελικά, γεγονός που ορίζει τον χαρακτήρα της τεχνολογίας στην καθημερινή ζωή. Για οποιοδήποτε αγαθό ή ζημιά η τεχνολογία δεν πρέπει να κατηγορείται για την ίδια την τεχνολογία, αλλά για τα άτομα που την χρησιμοποιούν και για τις επιλογές τους.

Το διαδίκτυο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να χειριστεί τις κοινωνίες προς την κατεύθυνση που ορίζουν τα συστήματα διακυβέρνησης ή μπορεί να είναι ένα εργαλείο που οδηγεί τις ίδιες κοινωνίες προς μια πιο συμμετοχική έκφραση και κριτική των παραδοσιακών θεσμών. Κάθε φορά οι χρήστες είναι αυτοί που αποφασίζουν αν και πώς θα το χρησιμοποιήσουν (Choi et al., 2017).

2.2.4. Οι εκπαιδευτικοί ως ψηφιακοί πολίτες

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, καταγράφεται μια ταχεία αύξηση του αριθμού των σχολικών μονάδων, του εξωτερικού και κυρίως των ΗΠΑ, οι οποίες ισχυρίζονται πως προετοιμάζουν τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως ψηφιακούς πολίτες (Hollandsworth, Dowdy, & Donovan, 2011; Ribble, 2012; Winn, 2012 στο Choi et al, 2018).

Εκπαιδευτικοί και μέλη της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας, υποστηρίζουν πόσο σημαντικό είναι για κάθε δάσκαλο να θέσει ως στόχο να ενεργεί ως υπεύθυνος, ενημερωμένος και ενεργός ψηφιακός πολίτης μέσα σε μια παγκοσμιοποιημένη και δικτυωμένη κοινωνία (Choi et al, 2018), επιτελώντας και έναν από τους σύγχρονους, βασικούς σκοπούς της εκπαίδευσης (Kimmons & Veletsianos, 2015).

Οι ερευνητές εστιάζουν στη μελέτη του τρόπου που πρέπει να διδάσκονται οι πολίτες ώστε να αποφεύγουν τον ηλεκτρονικό αποκλεισμό, να προστατεύονται (Ohler, 2012), να ενημερώνονται ψηφιακά, να επικοινωνούν και να σέβονται όσους βρίσκονται σε απευθείας σύνδεση μαζί τους (Warschauer, 2004). Τα ερευνητικά δεδομένα αναδεικνύουν πλειάδα εκπαιδευτικών δράσεων μέσα από τις οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν οι ψηφιακές τεχνολογίες ώστε οι μαθητές να αποκτήσουν ενεργό και υπεύθυνη συμμετοχή στις απευθείας δραστηριότητές τους. Για να επιτευχθεί η παραπάνω διαδικασία οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να εφοδιαστούν με γνώσεις και ικανότητες ώστε να είναι και να δρουν οι ίδιοι πρωτίστως ως ικανοί ψηφιακοί πολίτες (Choi et al., 2018).

2.3. Στελέχη σχολικής μονάδας και επιμορφωτικά προγράμματα

2.3.1. Στελέχη σχολικής μονάδας

Ως στελέχη των σχολικών μονάδων νοούνται τα άτομα που ασκούν διοίκηση μέσα σε αυτές, δηλαδή οι διευθυντές και υποδιευθυντές.

Ο ρόλος του εκάστοτε διευθυντή μίας σχολικής μονάδας ορίζεται πλήρως και με κάθε λεπτομέρεια από το θεσμικό πλαίσιο, το οποίο καθορίζει επακριβώς τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του. Σύμφωνα με τον ν. 1566/1985 (ΦΕΚ Α' 167, άρθ. 11, παρ. Δ1) ο διευθυντής *«είναι ιδίως υπεύθυνος για την ομαλή λειτουργία του σχολείου, τον συντονισμό της σχολικής ζωής, την τήρηση των νόμων, των εγκυκλίων και των υπηρεσιακών εντολών και την εφαρμογή των αποφάσεων του Συλλόγου των Διδασκόντων»*.

Ο διευθυντής με το πέρασμα των χρόνων καλείται να ξεπεράσει τον αρχικό ρόλο του διαχειριστή διοικητικών θεμάτων και ανάγεται σε ηγετική φυσιογνωμία, η οποία πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανάγκες και τις προσδοκίες της κοινωνίας (Γεωργιάδου & Καμπουρίδης, 2005) με σύγχρονα μέσα και νέες μορφές ηγεσίας (Krüger, 2009). Είναι ο κατεξοχήν υπεύθυνος για τη διεύθυνση, την αποδοτικότητα, την πρόοδο της σχολικής μονάδας και της θετικής επίδρασης σε μαθητές και εκπαιδευτικούς μέσω της κατάλληλης και επιτυχούς διοίκησης (ν. 1566/1985; Φ.353.1./324/105657/Δ1). Για να εξασφαλισθούν τα παραπάνω κρίνεται αναγκαίο και απαραίτητο ο καθείς που βρίσκεται στη διευθυντική θέση να κατέχει συγκεκριμένα ηγετικά χαρακτηριστικά, που θα τον ανάγουν σε ηγετική φυσιογνωμία (Krüger, 2009).

Για να χαρακτηριστεί ένα άτομο ως ηγετική φυσιογνωμία, θα πρέπει επιτυχώς να συνταιριάζει και να θέτει σε εφαρμογή διαδικασίες και μεθόδους οι οποίες καλλιεργούνται μέσα από επιστημονικές τεχνικές διοίκησης (Γεωργιάδου & Καμπουρίδης, 2005).

Για το έτερο στέλεχος της διοίκησης μίας σχολικής μονάδας, τον υποδιευθυντή, ορίζονται επίσης εκ του ιδίου νόμου οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του. Σύμφωνα με τον ν. 1566/1985 (ΦΕΚ Α' 167, άρθ. 11, παρ. Δ2) *«Ο υποδιευθυντής αναπληρώνει το διευθυντή του σχολείου, όταν δεν υπάρχει, απουσιάζει ή κωλύεται. [...] Βοηθεί το διευθυντή στην άσκηση των καθηκόντων του και είναι υπεύθυνος για την διεξαγωγή της διοικητικής υπηρεσίας του σχολείου.»*

Από έρευνες που έχουν γίνει στο εξωτερικό, οι οποίες μελέτησαν εκπαιδευτικούς που κατείχαν θέση υποδιευθυντή σε σχολικές μονάδες, προέκυψε πως όσοι κατέχουν θέση υποδιευθυντή δεν νιώθουν ικανοί για το ρόλο τους (Busch et al, 2010) ούτε και για να

αναλάβουν αργότερα τη θέση του διευθυντή, καθώς οι εργασίες που εκτελούν και οι αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν στην πράξη, δεν τους προετοιμάζουν για τον ρόλο του διευθυντή (Kwan, 2009).

2.3.2. Κατάρτιση στελεχών

2.3.2.1. Η έννοια της επιμόρφωσης

Η επιμόρφωση ως έννοια έχει επιχειρηθεί να ορισθεί από πολλούς μελετητές ως στρατηγικής σημασίας θεσμός για την εξέλιξη του εκπαιδευτικού σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο και κατ' επέκταση στην ενίσχυση και προώθηση του εκπαιδευτικού έργου και του εκπαιδευτικού συστήματος γενικότερα.

Ο Κωτσίκης (2003) ερμηνεύει την επιμόρφωση ως τη μετασχολική μόρφωση των ενηλίκων προκειμένου να ενημερωθούν για τις νέες εξελίξεις πάνω στην ειδίκευση και εκπαίδευσή τους με απώτερο σκοπό να βελτιωθεί η κοινωνική διαβίωση και συμπεριφορά τους όπως και η επαγγελματική.

Σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (2002) επιμόρφωση είναι η παροχή πρόσθετων γνώσεων για την επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση κάθε ενδιαφερόμενου. Επιμόρφωση είναι η οποιοδήποτε είδους ενημέρωση μέσω της παρακολούθησης ανάλογων μαθημάτων, σεμιναρίων κτλ., που έχουν αυτοτελή ή περιοδική μορφή για ποικίλο χρονικό διάστημα. Όταν μιλάμε για επιμόρφωση εκπαιδευτικών συχνά χρησιμοποιείται ο όρος «διαρκής επιμόρφωση».

Η επιμόρφωση προϋποθέτει την κατάρτιση η οποία ορίζεται, πάλι κατά τον Μπαμπινιώτη, ως η εκπαίδευση στελεχών και εργαζομένων σε ορισμένο τομέα, οι βασικές σπουδές σε μία επιστήμη ή ορισμένο πεδίο γνώσεων για επαγγελματικούς σκοπούς ενώ μετεκπαίδευση είναι οι οργανωμένες μεταπτυχιακές σπουδές που πραγματοποιούνται μετά από την κατάρτιση.

Η UNESCO την ορίζει την εκπαίδευση ενηλίκων ως κάθε εκπαιδευτική διεργασία, ανεξαρτήτως περιεχομένου, που δομεί πάνω στην αρχική εκπαίδευση και την διευρύνει. Με αυτόν τον τρόπο οι ενήλικες *«αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη»* (Unesco, 1975 σε Αθανασίου κ.ά., 2014).

2.3.2.2. Η σημασία της επιμόρφωσης

Κατά τον Day (2003) η ανάπτυξη του εκάστοτε εκπαιδευτικού, σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, έχοντας ως αφετηρία το ατομικό και κοινωνικό όφελος, συμβάλλει ποιοτικά στην πρόοδο και εξέλιξη του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου.

Ένας από τους στόχους της Ε.Ε. είναι η επαγγελματική επιμόρφωση και εξέλιξη των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης, μέσα από ποιοτικές δράσεις κατάρτισης και τη δημιουργία καινοτόμων δικτύων, αφού διαπιστώνεται πως στα επαγγέλματα αυτού του είδους είναι απαραίτητη η διαρκής κατάρτιση και μετεκπαίδευση σε όλη την ενεργό επαγγελματική πορεία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007).

Σε ότι αφορά τα στελέχη των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι σημαντική η επιμόρφωσή τους στη διοίκηση των εκπαιδευτικών μονάδων, μιας και αποτελεί μείζονος σημασίας ζήτημα για την ολοκληρωμένη και αποδοτικότερη λειτουργία των σχολικών μονάδων (Δουλκερίδου, 2015).

2.3.2.3. Ευρωπαϊκή πρόταση

Σε ότι αφορά την επιμόρφωση των στελεχών εκπαίδευσης η Ε.Ε. προτείνει μία συνδυασμένη μορφή επιμόρφωσης, η οποία περιλαμβάνει, αρχικά, την παρακολούθηση προγραμμάτων κατάρτισης κατά τα τρία πρώτα έτη του στελέχους στην εκάστοτε διοικητική θέση και, κατόπιν, την εποπτεία και βοήθεια από ειδήμονες καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους (Γκόβαρης & Ρουσσάκης, 2008).

Επιπλέον, η Ε.Ε. προάγει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης μέσω πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Δουλκερίδου, 2015). Με το Γ' Κ.Π.Σ., το Ε.Π.Ε.Α.Κ. ΙΙ, και την Ενέργεια 2.1.1 «Επιμόρφωση Στελεχών Διοίκησης της Εκπαίδευσης», ξεκίνησε η συγγραφή βιβλίων, από επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, πάνω σε θέματα που αφορούν τη διοίκηση της εκπαίδευσης, με σκοπό τη μετάδοση γνώσεων ή τη βελτίωση των ήδη υπάρχουσών στα στελέχη της εκπαίδευσης (Κατσαρού & Δεδούλη, 2008).

2.3.2.4. Ιστορική αναδρομή της επιμόρφωσης στην Ελλάδα

Στη χώρα μας με το Π.Δ. 255/79 θεσμοθετείται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και ιδρύονται για αυτό το λόγο οι Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΣΕΛΜΕ) και οι Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΔΕ), στις οποίες φοιτούσε ικανοποιητικός αριθμός εκπαιδευτικών. Δεν υπήρχε όμως

δυνατότητα παρακολούθησης των μαθημάτων από το σύνολο του πληθυσμού μιας και οι παραπάνω Σχολές ήταν ορισμένες και μόνο στις μεγάλες πόλεις (Ξωχέλλης, 2003 στο Φώκιαλη κ.α.).

Για τον λόγο αυτό με τον ν. 1566/85 (ΦΕΚ Α' 167) οι εν λόγω Σχολές καταργήθηκαν και τη θέση τους πήραν τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ). Στο άρθρο 28, παρ. 2γ, αναφέρεται πως «*όλες οι μορφές επιμόρφωσης είναι υποχρεωτικές για τους εκπαιδευτικούς*». Με αυτόν τον τρόπο περνάμε από ένα είδος οικειοθελούς και προσωπικής ανάγκης για επιμόρφωση σε μία υποχρεωτική μορφή.

Λίγα χρόνια αργότερα, με τον ν.1824/88 (ΦΕΚ Α' 296) θεσμοθετούνται τα περιοδικά επιμορφωτικά προγράμματα μικρής διάρκειας τα οποία πραγματοποιούνται για εν ενεργεία εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, με δύο υπουργικές αποφάσεις το 1995 (Γ2/2322/29-3-95 και Γ2/7578/12-10-95) θεσμοθετήθηκαν τα ευέλικτα προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Τις δεκαετίες του 1990 και του 2000 τα επιμορφωτικά προγράμματα αυξάνονται και γνωρίζουν μεγάλη απήχηση. Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξαν οι χρηματοδοτήσεις από την Ε.Ε. για τα ΕΠΕΑΕΚ Α' και Β' (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης).

Το 2002 με τον ν.2986/2002 (ΦΕΚ Α' 24) ιδρύεται ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου ο Ο.ΕΠ.ΕΚ. (Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών), ο οποίος είχε ως στόχο τον συντονισμό της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, την κατάρτιση επιμορφωτικών προγραμμάτων ή και την ανάθεση επιμορφωτικού έργου σε αρμόδιους φορείς και δρούσε υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι σκοποί και οι στόχοι του Ο.ΕΠ.ΕΚ., ο οργανισμός μπορούσε «*να συνεργάζεται με το Π.Ι., το Κ.Ε.Ε., με δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς, με ελληνικούς και ξένους φορείς επιμόρφωσης, με ελληνικά και ξένα Πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι. και Ερευνητικά Κέντρα και να προβαίνει σε ανταλλαγές ειδικών επιστημόνων*» (ν.2986/2002). Παρ' όλες τις ευοίωνες προβλέψεις ο Ο.ΕΠ.ΕΚ., στην πράξη φαίνεται να παρέμεινε ουσιαστικά ανενεργός (Σταχτέας & Γείτονας, 2007), ενώ το έργο του έχει παύσει από το 2012.

2.3.2.5. Απαιτούμενες προϋποθέσεις επιλογής στελεχών εκπαίδευσης

Στον ν.3848/2010 (ΦΕΚ Α' 71) άρθρο 11, παρ.9, για τις προϋποθέσεις επιλογής στελεχών της εκπαίδευσης, προβλέπεται ότι για την επιλογή σε θέσεις διευθυντών των σχολικών μονάδων, καθώς και άλλων στελεχών της εκπαίδευσης, απαιτείται πιστοποιητικό διοικητικής επάρκειας, το οποίο θα χορηγείται κατόπιν παρακολούθησης

αντίστοιχου προγράμματος από το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), καθώς και πιστοποιητικό γνώσεων και δεξιοτήτων στις Τ.Π.Ε., επιπέδου 1.

Ενώ στο άρθρο 29, παρ. 5 του ίδιου νόμου διευκρινίζεται πως η απόκτηση του πιστοποιητικού διοικητικής επάρκειας δε θα κρίνεται απαραίτητη για τους υποψήφιους διευθυντές δημοτικών σχολείων κατά τις δύο πρώτες εφαρμογές του συγκεκριμένου νόμου.

Το 2017 ψηφίστηκε ο ν.4473 (ΦΕΚ Α' 78), ο οποίος στο άρθρο 1, περιέχει τροποποιήσεις του ν. 3848/2010. Στην παράγραφο 7α, αναφέρεται πως για να θέσει κάποιος υποψηφιότητα ως διευθυντής σχολικής μονάδας θα πρέπει στο φάκελο υποψηφιότητάς του να καταθέσει εκτός των άλλων και *«βιογραφικό σημείωμα καθώς και παραστατικά (αντίγραφα, βεβαιώσεις) προσόντων των υποψηφίων που δεν μοριοδοτούνται και που κατά την κρίση τους έχουν συμβάλει στην επαγγελματική τους ανάπτυξη και θα συντείνουν ουσιαστικά στη βέλτιστη εκπλήρωση των καθηκόντων τους, όπως άλλες σπουδές, επιμόρφωση και μετεκπαίδευση, [...] συγγραφικό και ερευνητικό έργο [...] διοικητική ή καθοδηγητική εμπειρία, συμμετοχή σε συμβούλια, επιτροπές ή ομάδες εργασίας και σε όργανα διοίκησης επιστημονικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων, ανάληψη κοινωνικής δράσης και συμμετοχή στα κοινά καθώς και επίσημες διακρίσεις.»*

Σύμφωνα με τον ανωτέρω τροποποιητικό νόμο, το οικείο ΠΥΣΠΕ καλεί σε συνέντευξη τους υποψήφιους διευθυντές οι οποίοι βαθμολογούνται και κρίνονται μεταξύ άλλων και ως προς την καθοδηγητική και διοικητική εμπειρία τους, η οποία όμως προσμετρείται μόνο σε περίπτωση ισοβαθμίας δύο ή περισσότερων υποψηφίων.

2.3.2.6. Προγράμματα επιμόρφωσης σε θέματα διοίκησης

Σύμφωνα με την ανασκόπηση των νόμων, που κατά καιρούς έχουν ψηφιστεί και που ορίζουν τα κριτήρια επιλογής των διευθυντών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, γίνεται αντιληπτό πως δεν αποτελούν υποχρεωτικό προσόν οι γνώσεις της οργάνωσης και διοίκησης, για την υποψηφιότητα των ενδιαφερομένων ως προς την κάλυψη θέσης στελέχους. Επιπλέον, δεν διεξάγεται κάποιο ειδικό πρόγραμμα κατάρτισης, πριν ή μετά την επιλογή των διευθυντών, σχετικό με τις διοικητικές ευθύνες που θα αναλάβουν. Καθότι ο ν.3848/2010 (ΦΕΚ Α' 71) θέτει ως προϋπόθεση το πιστοποιητικό διοικητικής επάρκειας από τον Ε.Κ.Δ.Δ.Α., εν τούτοις αυτό δεν έχει εφαρμοστεί ακόμα.

Επιπλέον, με τον ν. 2327/95 (ΦΕΚ Α' 156), Κεφ. Β', αρ. 5, η εξειδίκευση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα διοίκησης, εντάσσεται από το

ακαδημαϊκό έτος 1995-1996 στα Δημοτικά Τμήματα Παιδαγωγικής Εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων (Π.Τ.Δ.Ε.), τα οποία έχουν την ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία της. Σχετικά μαθήματα που μπορούν να παρακολουθήσουν οι φοιτητές των τμημάτων, ανάλογα με τους οδηγούς σπουδών τους, είναι «Οργάνωση και Διοίκηση της εκπαίδευσης», «Αξιολόγηση της εκπαίδευσης», «Οργάνωση και Λειτουργία σχολικής μονάδας», «Οργάνωση, Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση», «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση» κ.ά..

Ο ίδιος νόμος προέβλεπε πως και στο πρόγραμμα σπουδών των Διδασκαλείων, για τη μετεκπαίδευση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών, θα περιλαμβάνονταν μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) με αντικείμενο την οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης. Σήμερα δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα λόγω παύσης της λειτουργίας των Διδασκαλείων από το 2011.

2.3.2.7. Προγράμματα επιμόρφωσης στις Νέες Τεχνολογίες

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στις σύγχρονες σχολικές μονάδες μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά, απλουστεύοντας διαδικασίες και αποδίδοντας θετικά αποτελέσματα ως προς τη διοίκηση και οργάνωση μιας σχολικής μονάδας. Για να επιτευχθεί ο στόχος, καλείται εκ πρώτης να ικανοποιηθεί η ανάγκη ηλεκτρονικού εγγραμματισμού και κατάρτισης των ατόμων που στελεχώνουν την εκπαίδευση.

Για τον λόγο αυτό τα τελευταία χρόνια οι φοιτητές των Παιδαγωγικών Τμημάτων παρακολουθούν μαθήματα αντίστοιχου περιεχομένου, για τη χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών κατά την διδακτική διαδικασία. Τα μαθήματα αυτά ορίζονται ανά περιεχόμενο από τα Προγράμματα Σπουδών των Σχολών. Παράλληλα, αρχίζουν να εισάγονται και μαθήματα τα οποία έχουν να κάνουν με την χρήση νέων τεχνολογιών στη διοίκηση, όπως το μάθημα «Οργάνωση-Διοίκηση με Η/Υ» από το ΠΤΔΕ της Πάτρας (<http://www.elemedu.upatras.gr/index.php/οδηγός-σπουδών>).

Για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, οι οποίοι δεν είχαν την τύχη να παρακολουθήσουν αντίστοιχα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ή που θα ήθελαν να γίνουν μέτοχοι των εξελίξεων και να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους, δίνεται η δυνατότητα επιμορφώσεων.

Από το 2000 ξεκίνησε στη χώρα μας η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, πάνω σε βασικές δεξιότητες των Τ.Π.Ε., γνωστή ως «Επιμόρφωση Α' επιπέδου Τ.Π.Ε.». Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί παρακολουθούσαν τον κύκλο των απαιτούμενων μαθημάτων και μετά το πέρας τους,

μπορούσαν να δώσουν εξετάσεις, ώστε να αποκτήσουν τη βεβαίωση της πιστοποίησης των γνώσεών τους. Επιπρόσθετα, διενεργούνταν το πρόγραμμα της επιμόρφωσης στην αξιοποίηση και εφαρμογή των Τ.Π.Ε. στη διδακτική πράξη, γνωστή ως «Επιμόρφωση Β' επιπέδου Τ.Π.Ε.».

Τα μαθήματα της «Επιμόρφωση Α' επιπέδου Τ.Π.Ε.» έπαψαν να διενεργούνται, ενώ η πιστοποίησή των γνώσεων της κρίνεται απαραίτητη για να μπορέσει κανείς να παρακολουθήσει το Β' Επίπεδο, το οποίο χωρίστηκε σε δύο βαθμίδες. Την Εισαγωγική Επιμόρφωση για την εκπαιδευτική αξιοποίηση Τ.Π.Ε. (Β1 επίπεδο Τ.Π.Ε.), διάρκειας 36 διδακτικών ωρών και την Προχωρημένη Επιμόρφωση για την αξιοποίηση και εφαρμογή των Τ.Π.Ε. στη διδακτική πράξη (Β2 επίπεδο Τ.Π.Ε.), διάρκειας 42 διδακτικών ωρών με παράλληλες δράσεις «εφαρμογής στην τάξη» (<http://www.elemedu.upatras.gr/index.php/οδηγός-σπουδών>). Ο συνδυασμός των επιμορφώσεων Β1 και Β2 αντιστοιχεί στην ολοκληρωμένη επιμόρφωση για την αξιοποίηση κι εφαρμογή των Τ.Π.Ε., μέσω εκπαιδευτικών λογισμικών, στη διδακτική πράξη (επιμόρφωση Β' επιπέδου Τ.Π.Ε.).

Η προσπάθεια που γίνεται όλα αυτά τα χρόνια, και που τώρα στηρίζεται και χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» ΕΣΠΑ (2014-2020), στέφεται με επιτυχία, καθώς όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να μαθητεύσουν και να ακολουθήσουν τις τρέχουσες τεχνολογικές εξελίξεις και τη λειτουργία τους σε παιδαγωγικό πλαίσιο (<http://e-pimorfosi.cti.gr/to-ergo/gia-to-ergo>).

Η επιμόρφωση που λαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί και από το Α' και από το Β' Επίπεδο, τους βοηθάει να εξοικειωθούν με τις νέες τεχνολογίες και να νιώθουν πιο ασφαλείς στη χρήση τους. Η θετική στάση στη χρήση των ΤΠΕ καταδεικνύει την ετοιμότητά τους, ώστε να βελτιώσουν τις ικανότητές τους (Δημοπούλου, 2016). Εν τούτοις δεν υφίστανται προγράμματα επιμορφώσεων εξ ολοκλήρου για τη χρήση των ΤΠΕ στην οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων, ούτε έχουν διενεργηθεί έρευνες που να καταδεικνύουν την ετοιμότητα και την κατάρτιση των Διευθυντών σε θέματα διοίκησης με τη χρήση των ΤΠΕ.

2.3.2.8. Αξιολόγηση επιμόρφωσης

Από τα προηγούμενα διαπιστώνεται πως όλα τα επιμορφωτικά προγράμματα που σχετίζονται με τη διοίκηση και πραγματοποιούνται στη χώρα μας, σχεδιάζονται και

υλοποιούνται από το Υπουργείο Παιδείας και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, ενώ κάποια από αυτά χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκά προγράμματα. Σκοπός τους είναι η κάλυψη των αναγκών του εκπαιδευτικού συστήματος γενικότερα και των εκπαιδευτικών καθώς και η αρτιότερη κατάρτιση τους (Δουλκερίδου, 2015).

Σε ότι αφορά την εφαρμογή των επιμορφώσεων, ενώ φαίνεται να υπάρχουν στρατηγικά σχέδια και πλάνα, τα οποία συγκροτούνται και προωθούνται μέσα από νόμους και οργανισμούς που θεσπίζονται γι' αυτούς τους σκοπούς, τα τελευταία χρόνια διαφαίνεται η έλλειψη συνέχειας και παρουσιάζονται διάφορα προβλήματα οργάνωσης (Δουλκερίδου, 2015). Εμφανίζονται δυσκολίες στην υλοποίηση αποκεντρωμένων επιμορφωτικών δράσεων καθώς και ειδικών επιμορφωτικών προγραμμάτων, όπως π.χ. για τα στελέχη της εκπαίδευσης (Χαραμής & Κοτσιφάκης, 2005).

Διαφαίνεται ότι αποτελεί πλέον ανάγκη ο σχεδιασμός ενός μοντέλου επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και διευθυντών των σχολικών μονάδων, οργανωμένος, έτσι ώστε να καλύπτει τις αδυναμίες και τα κενά του εκπαιδευτικού συστήματος (Δουλκερίδου, 2015), στοχεύοντας παράλληλα στη βελτίωση του διοικητικού έργου.

2.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

2.4.1. Αξιοποίηση ΤΠΕ στη διοικητική διαδικασία

Στην πλειονότητά τους οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί δείχνουν πως οι ΤΠΕ εξασφαλίζουν τον εκσυγχρονισμό της διοίκησης, παρέχοντας ταχύτητα και ακρίβεια.

Στη σύγχρονη εποχή που οι πληροφορίες, οι γνώσεις και οι διαδικασίες αλλάζουν με ταχύτατους ρυθμούς, δε θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος και ο χώρος της εκπαίδευσης που πραγματοποιεί αλλαγές για να μεταβάλλει τους τρόπους διδασκαλίας και μάθησης αλλά και τη διοίκηση (Oyedemi, 2015).

Με την ανάπτυξη και εισαγωγή των ΤΠΕ στις σχολικές μονάδες η γραφειοκρατική, χειρόγραφη διοικητική εργασία αντικαθίσταται από ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα που την εναρμονίζουν με τις αρχές και τη στρατηγική της Κοινωνίας της Πληροφορίας (Προκοπιάδου, 2009).

Με την ανάπτυξη της χρήσης τους στις σχολικές μονάδες γίνεται αντιληπτός ο ρόλος τους τόσο στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και στη διεκπεραίωση διοικητικών και οργανωσιακών εργασιών (Passey, 2002). Τις εργασίες αυτές καλούνται να εκτελέσουν κατά κύριο λόγο ο διευθυντής αλλά και ο υποδιευθυντής της σχολικής μονάδας. Και από

τους δύο καταβάλλεται κόπος και χρόνος, με τον δεύτερο να έχει μειωθεί κατά πολύ χάρη στη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων και των ΤΠΕ, γεγονός που δηλώνει τον εκσυγχρονισμό της διοίκησης και της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών (Προκοπιάδου, 2009).

Με τη βοήθεια του διαδικτύου και των βάσεων δεδομένων, που έχουν στη διάθεση τους τα στελέχη της εκπαίδευσης, μπορούν να ανατρέχουν, να ανακτούν και να επεξεργάζονται οτιδήποτε αναγκαίο. Για αυτούς τους λόγους η χρήση των ΤΠΕ διευκολύνει την αποτελεσματική διεκπεραίωση απαραίτητων διοικητικών εργασιών (Προκοπιάδου, 2009). Παράλληλα, εκπληρώνονται στόχοι και υλοποιούνται δραστηριότητες, γεγονός που αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία της διοίκησης (Σαΐτης, 2008).

Οι ΤΠΕ μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε τρεις ευρύτερους τομείς της διοίκησης: α) τη γραμματειακή υποστήριξη, β) την ηλεκτρονική επικοινωνία και γ) τη μηχανοργάνωση (Δημοσθενίδης & Χατζής, 2014). Επιπλέον, συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό της σχολικής διοίκησης (Προκοπιάδου, 2009) αφού μπορούν να αξιοποιηθούν στη διοικητική υποστήριξη και διαχείριση πληροφοριών (υποβοήθηση της οργάνωσης των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών, αξιολόγηση και λήψη αποφάσεων, βελτίωση της ποιότητας υπηρεσιών) (Παπαδάκης & Χατζηπέρης, 2005).

Οι διευθυντές των σχολείων έχουν πια μεγάλο όγκο πληροφοριών που πρέπει να συγκεντρώσουν, να επεξεργαστούν και να διακινήσουν προς τους διοικητικά ανώτερούς τους (Chitolie-Joseph, 2011; Δημοσθενίδης & Χατζής, 2014; Demir, 2006). Η χρήση των ΤΠΕ είναι αναγκαία και ουσιαστική σε λειτουργίες της διοίκησης, όπως η οργάνωση και η διαχείριση, (Christopher, 2003; Δημοσθενίδης & Χατζής, 2014; Προκοπιάδου, 2009) παρέχοντας τα εργαλεία για τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων, την αξιολόγηση των μαθητών, την τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων και τη διαφάνεια των διοικητικών λειτουργιών, τη διάδοση των πληροφοριών και την ενίσχυση της παραγωγικότητας (Chitolie-Joseph, 2011; Κωνσταντινίδης, 2010; Προκοπιάδου, 2009).

Παράλληλα, οι ΤΠΕ μειώνουν τον χρόνο εργασίας που απαιτείται για τη διεκπεραίωση διοικητικών εργασιών, εξασφαλίζουν την προστασία δεδομένων στο πέρασμα του χρόνου, προσφέρουν δυνατότητα εργασίας και συνεργασίας ανεξαρτήτως φυσικού χώρου ή χρόνου και αναβαθμίζουν την επικοινωνία μεταξύ σχολείου και γονέων (Παπαθανασίου, 2007; Προκοπιάδου, 2009; Χαραλάμπους, 2008), ή μεταξύ έτερων σχολείων καθώς και με την κεντρική διοίκηση (Haddad & Draxler, 2002).

2.4.2. Παράγοντες για την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοίκηση

Για να πραγματοποιηθεί η επιτυχής ένταξη των ΤΠΕ στον εκπαιδευτικό χώρο, θα πρέπει να ακολουθηθεί μία στρατηγική και ένας μακροχρόνιος σχεδιασμός (Βαγγελάτος κ.ά., 2011).

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοίκηση της εκπαίδευσης εξαρτάται από παράγοντες όπως η εκπαιδευτική πολιτική, η εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των διοικητικών στελεχών καθώς και η ύπαρξη κατάλληλης τεχνολογικής υποδομής (Τάσση, 2014). Η αποτελεσματικότητα κρίνεται από την ικανότητα χρήσης τους από τα στελέχη (Κωνσταντινίδης, 2010), από την άποψη των ίδιων των χρηστών ως προς την προσφορά των ΤΠΕ (Δούκας, 2015) αλλά και από την πρόθεση να εντάξουν τις νέες τεχνολογίες στην εργασιακή τους ρουτίνα (Βαγγελάτος κ.ά., 2011).

Σύμφωνα με τους Haddad & Draxler (2002), η χρήση των ΤΠΕ κάνει πιο αποτελεσματικές τις διοικητικές εργασίες, παρέχοντας άμεση πρόσβαση στις πληροφορίες και βοηθώντας στον έλεγχο των διαδικασιών. Επιπλέον, βοηθάει στη διοίκηση της εκπαίδευσης απλοποιώντας τις εργασίες και μειώνοντας τις εργατοώρες (Shah, 2013). Ταυτόχρονα, δίνεται η δυνατότητα διεκπεραίωσης των καθηκόντων εκτός σχολικού χώρου ή ωραρίου, με τη χρήση του διαδικτύου (Haughey, 2003).

Σημαντικό επίσης διαφαίνεται και το οικονομικό όφελος, καθώς τα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούνται περιορίζουν το κόστος χρήσης και διακίνησης έντυπων εγγράφων (Pfaff & Simon, 2002).

2.4.3. Παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοίκηση

Αντίθετα με ότι συμβαίνει σε άλλα επαγγέλματα ή άλλους τομείς της σύγχρονης ζωής, οι ΤΠΕ εισέρχονται στην εκπαίδευση με αργούς ρυθμούς, ενώ αντίθετα οι μαθητές των σχολείων τις χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο στην καθημερινή τους ζωή (Βαγγελάτος κ.ά., 2011).

Οι ανασταλτικοί παράγοντες που οδηγούν στην περιορισμένη χρήση των ΤΠΕ στην οργάνωση της εκπαίδευσης και των σχολικών μονάδων είναι κυρίως οργανωτικοί, τεχνικοί, οικονομικοί και συναρτώμενοι με την κατάρτιση του προσωπικού, τις αντιλήψεις τους και το είδος του λογισμικού (Chitolie-Joseph, 2011).

Η υλικοτεχνική υποδομή μιας σχολικής μονάδας αλλά και η τεχνική υποστήριξη που δέχεται, επηρεάζουν το βαθμό αφομοίωσης και απόδοσης των διοικητικών εργαλείων στην

πράξη (Παπαδανιήλ, 2005), όπως επίσης η μη ύπαρξη κατάλληλου λογισμικού (Σαΐτης, 2007).

Από μελέτες έχει αποδειχθεί πως δεν είναι όλοι οι εκπαιδευτικοί ψηφιακά εγγράμματοι στον ίδιο βαθμό και δύσκολα δέχονται όποια αλλαγή, όπως για παράδειγμα η χρήση των ΤΠΕ, έστω και αν με αυτόν τον τρόπο βοηθηθούν μακροπρόθεσμα αρκετά στη δουλειά τους (Βαγγελάτος κ.ά., 2011).

Σημαντικούς ανασταλτικούς παράγοντες, σχετιζόμενους με την έλλειψη επαρκούς επιμόρφωσης των στελεχών, αποτελούν η έλλειψη αυτοπεποίθησης, η ανασφάλεια και η αρνητική στάση που προκαλείται απέναντι στις ΤΠΕ (Becker, 2001).

Η έλλειψη γνώσεων και χρήσης των νέων τεχνολογιών κρατάει στάσιμα τα στελέχη και παρεμποδίζει την πρόοδο του διοικητικού έργου (Shah, 2013) ενώ αντίθετα η εμπιστοσύνη στη χρήση τους κατέχει σημαντικό ρόλο για την εφαρμογή τους (Chitolie-Joseph, 2011). Σημαντικός είναι ο ρόλος που παίζουν το φύλο, η ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας και η επιμόρφωση στις ΤΠΕ που έχουν λάβει οι υπάλληλοι της εκπαίδευσης (Δούκας, 2015).

Καταλυτικούς παράγοντες αποτελούν επίσης η γεωγραφική θέση του σχολείου και ο πληθυσμός της περιοχής καθώς φαίνεται πως οι απομακρυσμένες περιοχές δεν έχουν επαρκή εξοπλισμό και οι εκπαιδευτικοί αυτών των περιοχών δεν έχουν τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης σε επιμορφώσεις σχετικά με τις νέες τεχνολογίες (Βαγγελάτος κ.ά., 2011).

Εξαιτίας της εξαιρετικής σημασίας της κατάρτισης και της εξοικείωσης με τις ΤΠΕ, πολλές χώρες (εξ αυτών και η χώρα μας) παίρνουν την πρωτοβουλία να εισάγουν τις νέες τεχνολογίες στα Παιδαγωγικά τμήματα ή να οργανώσουν επιμορφώσεις για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς τους (Προκοπιάδου, 2009).

2.4.4. Ο ρόλος του διευθυντή στην εισαγωγή των ΤΠΕ στη διοίκηση

Ο διευθυντής μίας σχολικής μονάδας, μπορεί να βρίσκεται στην κατώτερη βαθμίδα της διοίκησης, παρόλα αυτά ο ρόλος του είναι σημαντικός καθώς έχει την πλήρη ευθύνη των διοικητικών θεμάτων του σχολείου του και είναι ο συνδεδετικός κρίκος μεταξύ των εκπαιδευτικών του και των ανώτερων βαθμίδων διοίκησης (Σαΐτη & Σαΐτης, 2012). Στη σύγχρονη εποχή καλείται να αξιοποιήσει τα μέσα τεχνολογίας που παρέχονται ώστε να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της σχολικής διοίκησης.

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διοικητική διαδικασία της εκπαιδευτικής μονάδας εξαρτάται από τον ηγέτη της, τους στόχους που έχει θέσει (Yuen et al, 2003), όπως επίσης από το ενδιαφέρον που δείχνει και από τις ικανότητές του (Πασιαρδής, 2004).

Επιπλέον, τονίζεται και ο ρόλος που διαδραματίζει ο διευθυντής της μονάδας, καθότι η στάση του απέναντι στις ΤΠΕ καθορίζει το βαθμό ενσωμάτωσής τους στη διοικητική και εκπαιδευτική πράξη (Schiller, 2003) αφού θεωρείται πως είναι η ηγετική μορφή που πρώτη θα χρησιμοποιήσει τα τεχνολογικά μέσα και θα εμπνεύσει και τους υφισταμένους να κάνουν το ίδιο (Μπουραντάς, 2005).

Και ενώ οι διευθυντές σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης γνωρίζουν τα οφέλη από τη χρήση των ΤΠΕ, φαίνεται πως χρησιμοποιούν μόνο τα απαραίτητα εργαλεία (εφαρμογές ή προγράμματα) ώστε να ολοκληρώσουν τις απαραίτητες διοικητικές εργασίες (Δημοσθενίδης & Χατζής, 2014).

2.4.5. Ευρωπαϊκή στρατηγική και ελληνική πραγματικότητα

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2008, εξέδωσε μία ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία απαιτούνταν να γίνουν σοβαρές προσπάθειες για την ανάπτυξη των ΤΠΕ ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24293&from=EL>). Τα κράτη-μέλη καλούνταν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις.

Το 2009 τέθηκαν τέσσερις κοινοί στόχοι σε επίπεδο Ε.Ε. για την αντιμετώπιση προκλήσεων σε εκπαιδευτικά θέματα στο πλαίσιο στρατηγικής «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020» ΕΚ2020. Ο δεύτερος στόχος αποβλέπει στην βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_el) με την αύξηση του επιπέδου βασικών δεξιοτήτων και τη βελτίωση της διοίκησης και της ηγεσίας της εκπαίδευσης [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EL) .

Και στη χώρα όμως, αρκετά νωρίτερα, είχαν γίνει κινήσεις για την εκπαίδευση και κατάρτιση των στελεχών της εκπαίδευσης στις ΤΠΕ. Μπαίνοντας σε μία διαδικασία εκσυγχρονισμού της διοίκησης, αναπτύχθηκαν αρκετά πιλοτικά προγράμματα για την υποστήριξη της καθημερινής διοικητικής λειτουργίας του σχολείου (Βουκελάτος κ.ά., 2002).

Σημαντικό επίτευγμα αποτελεί το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ) που δημιουργήθηκε, κατόπιν συνεργασίας του ΥΠΕΠΘ με πανεπιστημιακά ιδρύματα της

χώρας, για να διασυνδεθούν τα μέλη του (σχολεία, εκπαιδευτικοί, μαθητές, διοικητικές υπηρεσίες και προσωπικό) σε ένα εκπαιδευτικό εσωτερικό δίκτυο και στο διαδίκτυο. Επιπλέον, προσφέρει ηλεκτρονικές και δικτυακές υπηρεσίες που αποσκοπούν και στην παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης, ασφαλούς πρόσβασης, ενημέρωσης, επικοινωνίας, συνεργασίας, πολυμέσων, ηλεκτρονικής μάθησης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (http://www.sch.gr/wp-content/uploads/2018/05/GSN_Detailed_Memo_GR_Apr_2018.pdf). Δίδεται ακόμη η δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών και απόψεων, τηλεεκπαίδευσης, διεξαγωγής θεματικών συζητήσεων, σεμιναρίων, διαλέξεων κτλ μέσω διαδικτύου, ενημέρωση και πληροφόρηση διαθέσιμη σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.

Τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκε και χρησιμοποιείται καθημερινά, από τους διευθυντές των σχολικών μονάδων και τους διοικητικούς υπαλλήλους, το ενιαίο πληροφοριακό σύστημα «myschool» που έχει ως στόχο τη μηχανογραφική υποστήριξη των σχολείων και των διοικητικών υπηρεσιών όλης της χώρας (<https://myschool.sch.gr/>).

Το myschool στοχεύει στη διαφάνεια της δημόσιας διοίκησης με απώτερο σκοπό την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά της, ώστε να φτάσουμε σε ένα επίπεδο ισάξιο χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πιτσιάβας & Βλαχόπουλος, 2015). Ορισμένες από τις δυνατότητες που προσφέρει είναι:

- Οι εγγραφές και ο έλεγχος της φοίτησης των μαθητών στο σχολείο
- Η βαθμολόγηση και η αξιολόγηση των μαθητών
- Η τήρηση αρχείων με τις επιδόσεις των μαθητών
- Η τήρηση αρχείων για το υλικό του σχολείου
- Η τήρηση αρχείων για το προσωπικό του σχολείου
- Η τήρηση οικονομικών αρχείων, εγκυκλίων κτλ.
- Η διαμόρφωση του προϋπολογισμού και η τήρηση εξόδων και εσόδων
- Η διαμόρφωση του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου

Με αυτόν τον τρόπο, η εκτέλεση των διοικητικών καθηκόντων πραγματοποιείται ψηφιακά σε πραγματικό χρόνο (Προκοπιάδου, 2009) και φαίνεται πώς οι ΤΠΕ έχουν μεταβάλλει τον τρόπο διοίκησης ως προς τον φόρτο εργασίας, την επικοινωνία με τους φορείς και τη γραφειοκρατία που υπήρχε σε μία σχολική μονάδα (Demir, 2006; Χλαπάνης, 2006) παρέχοντας ταχύτερες διοικητικές υπηρεσίες (Schelin, 2003). Μειώνεται η χειρόγραφη και έντυπη εργασία, ενώ παρακολουθείται καλύτερα η διακίνηση των ηλεκτρονικών εγγράφων και η εξέλιξη των διοικητικών εργασιών (Δούκας, 2015).

Εκτός από τις παραπάνω μορφές τεχνολογίας οι οποίες προσφέρονται στα σχολεία από το Υπουργείο, η χρήση των ΤΠΕ είναι ευρύτερη και προσφέρει και πλήθος διευκολύνσεων για σημαντικές διεργασίες στην εκπαιδευτική διοίκηση, όπως:

- Η μηχανογράφηση, με την οποία γίνεται, και μέσω του myschool, η ηλεκτρονική διαχείριση της σχολικής μονάδας (έγγραφα, πληροφορίες μαθητών, εκπαιδευτικών και σχολικών θεμάτων), εκμηδενίζοντας έτσι τις πιθανότητες λάθους.
- Η σύνταξη οποιασδήποτε ηλεκτρονικής φόρμας πρέπει να συμπληρωθεί με πληροφορίες ή στατιστικά από τα αρχεία του σχολείου και να αποσταλεί στις ανώτερες διοικητικά υπηρεσίες.
- Η σύνταξη υπηρεσιακών εγγράφων, τα οποία συντάσσονται και διακινούνται είτε ψηφιακά είτε έντυπα και μπορεί να απευθύνονται προς τα τμήματα της κεντρικής διοίκησης, προς άλλους κρατικούς φορείς ή προς τους γονείς και μαθητές του σχολείου.
- Η επικοινωνία με άλλους φορείς, κρατικούς ή μη, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Η δημιουργία ιστοσελίδας ή blog της σχολικής μονάδας, προβάλλοντας τους στόχους, το έργο και τις δραστηριότητες της μονάδας, και δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα συνεργασίας με έτερα σχολεία.

Οι διευθυντές, στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν ή να επεξεργαστούν δεδομένα, εξοικονομούν ποσοτικό και ποιοτικό χρόνο για την εκπλήρωση των σκοπών τους (Maki, 2008).

ΜΕΡΟΣ 2^ο : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Μεθοδολογία της Έρευνας

3.1. Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία των εκπαιδευτικών ερευνών, οι μέθοδοι που ακολουθούνται είναι είτε ποιοτικοί είτε ποσοτικοί. Στην πρώτη περίπτωση, ο ερευνητής συγκεντρώνει τα δεδομένα του μέσα από ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που θέτει στους συμμετέχοντες της έρευνας και έχει στόχο να βοηθήσει την κατανόηση των προσωπικών εμπειριών των ερωτηθέντων προσώπων σε διάφορα ζητήματα που ερευνούνται (Κυριαζή, 2002).

Στη δεύτερη περίπτωση, της ποσοτικής μεθόδου, ο ερευνητής συγκεντρώνει τα ποσοτικά δεδομένα του μέσα από δομημένο ερωτηματολόγιο που περιέχει ερωτήσεις συνήθως κλειστού τύπου και μικρής έκτασης, τα οποία επεξεργάζεται με τη βοήθεια της στατιστικής για να εξάγει αποτελέσματα, παρουσιάζοντάς τα μέσα από πίνακες και διαγράμματα, και να καταλήξει σε συμπεράσματα (Bell, 2001).

Το είδος της έρευνας, οι στόχοι της και τα ερευνητικά ερωτήματα είναι αυτά που θα υποδείξουν ποια μέθοδος θα ακολουθηθεί κάθε φορά. Η συγκεκριμένη έρευνα είναι πρωτογενής και βάση του σκοπού της εμπειρική. Η χρήση της ποσοτικής μεθόδου κρίνεται σκόπιμη για τη συλλογή και επεξεργασία μεγάλου αριθμού δεδομένων, που είναι απαραίτητα για την εξαγωγή αντικειμενικών συμπερασμάτων. Το πιο κατάλληλο ερευνητικό εργαλείο κρίνεται πως είναι το ερωτηματολόγιο.

3.1.1. Το ερευνητικό εργαλείο

Για την παρούσα έρευνα θεωρήθηκε ως καταλληλότερο ερευνητικό εργαλείο το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο (κατασκευασμένο με google forms) γιατί παρέχει ευκολία ως προς τη συμπλήρωσή του, γίνεται εξοικονόμηση πόρων ενώ συλλέγονται και αποθηκεύονται με ευκολία τα δεδομένα. Οι πληροφορίες από τους συμμετέχοντες μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε αριθμητικά δεδομένα, να επεξεργαστούν με τη χρήση της στατιστικής (με SPSS) και να εξαχθούν συμπεράσματα. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες είναι ελεύθεροι να απαντήσουν οποιαδήποτε στιγμή μπορούν, χωρίς χρονικούς περιορισμούς, χωρίς το άγχος από την παρουσία του ερευνητή και διατηρώντας την

ανωνυμία τους, γεγονός που τους προσφέρει ασφάλεια δίνοντας ειλικρινείς και αξιόπιστες απαντήσεις (Matveev, 2002).

Πάρα ταύτα το συγκεκριμένο ερευνητικό εργαλείο ενέχει μειονεκτήματα τα οποία λήφθηκαν υπόψη από την ερευνήτρια. Αρχικά, κατευθύνει τις απαντήσεις των συμμετεχόντων με τις κλειστού τύπου ερωτήσεις. Για το λόγο αυτό σε καίριες ερωτήσεις δίνεται η επιλογή «Άλλο» προκειμένου οι απαντούντες να καταγράψουν ακόμη μία εναλλακτική η οποία δεν λήφθηκε υπόψη εξ αρχής. Επιπλέον, αφήνει την ελευθερία στους συμμετέχοντες να μην απαντήσουν το σύνολο των ερωτήσεων ή και να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή αποφασίσουν, μη ολοκληρώνοντάς το (Robson, 2010).

Η συγκρότησή ενός ερωτηματολογίου δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ένα αξιόπιστο και αποτελεσματικό ερωτηματολόγιο θα πρέπει να έχει συνταχθεί ύστερα από προσεκτικό σχεδιασμό, να αποτελείται από εύστοχες ερωτήσεις και να είναι αποδεκτό από το σύνολο των συμμετεχόντων που θα στοχεύει στην ανάλυση και στην ερμηνεία της έρευνας, χωρίς να δημιουργεί δυσκολίες (Bell, 2001). Για τον λόγο αυτό ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στις λέξεις που θα χρησιμοποιηθούν σε μία ερώτηση, να περιέχουν σαφήνεια και να μην είναι διφορούμενες.

Επιπλέον, για να επιτευχθεί η δημιουργία ενός επιτυχημένου ερωτηματολογίου, και πάλι κατόπιν αντίστοιχης ανασκόπησης, ο στόχος ήταν να υπάρχει σαφήνεια, πληρότητα, συνοχή και να μην λείπουν οι βασικές πληροφορίες για το σκοπό της δημιουργίας του. Δόθηκε έμφαση στη δομή του και καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε να είναι όσο το δυνατόν περιεκτικό, καλύπτοντας τα βασικά ερωτήματα, εμπεριέχοντας παράλληλα και ερωτήματα ελέγχου.

3.1.2. Δόμηση ερωτηματολογίου

Στην παρούσα ερευνητική απόπειρα δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο που διαμορφώθηκε από την ίδια την ερευνήτρια, δεδομένου ότι δεν υπήρξε άλλη σχετική προσέγγιση και χρήση κάποιου άλλου σχετικού ερευνητικού εργαλείου. Η διάταξη και το περιεχόμενο των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου είχαν ως αφετηρία τους σκοπούς της έρευνας και τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα. Στο σχεδιασμό του ερευνητικού εργαλείου λήφθηκαν υπόψη οι θεμελιώδεις άξονες που διατρέχουν τη σχετική βιβλιογραφία (Bell, 2001; Μαγγόπουλος, 2014).

Για την πραγματοποίηση της έρευνας δομήθηκε ένα ερωτηματολόγιο, αφού προηγουμένως είχε αφομοιωθεί η κατάλληλη βιβλιογραφία, και που είχε ως βάση ερωτηματολόγια ανάλογων ερευνών σχετικών με τη διοίκηση: α) από τη διδακτορική

διατριβή της Προκοπιάδου Α. (2009) με θέμα: «Η βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας του σχολείου μέσα από την χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών» και β) τη διπλωματική εργασία της Μπαρτσώκα Α. (2017), που ερεύνησε το θέμα: «Οι απόψεις των διευθυντών και υποδιευθυντών για τη συμβολή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην αποτελεσματικότερη οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση Ανατολικής Αττικής».

Σε ό,τι αφορά το μέρος του ερωτηματολογίου που αναφέρετε στα θέματα της νομοθεσίας, καθώς το αντικείμενο της έρευνας είναι νεότερο και δεν υπάρχουν προγενέστερες μελέτες, οι ερωτήσεις δομήθηκαν από την ερευνήτρια σε συνεργασία με τον επιβλέπων καθηγητή.

Οι ερωτήσεις στο παρόν εργαλείο είναι κλιμακούμενες, διατεταγμένες και τοποθετημένες με λογική σειρά. Με προεπιλεγμένα κριτήρια, ομαδοποιούνται με βάση κοινά χαρακτηριστικά σε τέσσερις ενότητες. Βασική επιδίωξη ήταν να αναπτυχθεί μια θετική εικόνα για το ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 36 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου, διχοτομικές (ναι- όχι), πολλαπλών επιλογών και ερωτήσεις με κλίμακα προτίμησης Likert (πέντε βαθμίδων).

Στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνονται τα στοιχεία του σχολείου που υπηρετεί ο καθένας, περιοχή και οργανικότητα, τα οποία προηγούνται των δημογραφικών στοιχείων σχετικά με το φύλο, την ειδικότητα, την ηλικία, τα χρόνια προϋπηρεσίας, τα χρόνια που έχει διατελέσει ως διευθυντής ή υποδιευθυντής σε σχολική μονάδα και οι τίτλοι σπουδών των συμμετεχόντων.

Η δεύτερη ενότητα έχει ως στόχο να ανακαλύψει το είδος και τον βαθμό των γνώσεων που έχουν τα στελέχη και οι εκπαιδευτικοί ως προς τη χρήση των ΤΠΕ. Αποτελείται από δύο ερωτήσεις κλειστού τύπου μίας επιλογής, ενώ στις υπόλοιπες χρησιμοποιείται η κλίμακα Likert για να μπορέσει να προσδιοριστεί ο βαθμός στον οποίο οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως οι γνώσεις τους στις ΤΠΕ και οι ΤΠΕ οι ίδιες βοηθούν αποτελεσματικά στην αξιοποίησή τους στη σχολική διοίκηση.

Η τρίτη ενότητα απευθύνεται καθαρά στα στελέχη της διοίκησης και έχει ως στόχο να διερευνηθούν οι διοικητικές τους γνώσεις.

Η τέταρτη και τελευταία ενότητα ερευνά τις γνώσεις που μπορεί να έχουν γύρω από το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την εκπαίδευση τα στελέχη ή μη της πρωτοβάθμιας, καθώς και τον βαθμό ή τους τρόπους που την αξιοποιούν ή διαχειρίζονται μέσα στα πλαίσια της καθημερινότητας ή και της σχολικής διοίκησης.

Αρχικά, απάντησαν πιλοτικά στο ερωτηματολόγιο έξι εκπαιδευτικοί για να

αξιολογηθούν όσα αναφέρθηκαν και πιο συγκεκριμένα για να φανεί κατά πόσο οι οδηγίες που δόθηκαν ήταν σαφείς, αν μπόρεσαν να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις ή σε κάποιες υπήρχε αντίδραση. Παράλληλα μετρήθηκε ο χρόνος που χρειάζεται για τη συμπλήρωσή του, ο οποίος δεν ξεπερνούσε τα 15 λεπτά. Τα αποτελέσματα του πιλοτικού ερωτηματολογίου δεν προσμετρήθηκαν στην εξαγωγή στατιστικών στοιχείων ούτε θα ληφθούν υπόψη στα αποτελέσματα της εργασίας.

3.2. Δείγμα και συλλογή δεδομένων

Όσο σημαντική είναι η επιλογή της κατάλληλης ερευνητικής μεθόδου άλλο τόσο καθοριστική είναι και η δειγματοληψία για την αξιοπιστία της εκάστοτε έρευνας. Η έρευνα απευθύνεται σε στελέχη, διευθυντές και υποδιευθυντές, της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και στο σύνολο των εκπαιδευτικών κάθε ειδικότητας που υπηρετούν σε αυτή.

Αρχικά, υπήρξε τηλεφωνική επικοινωνία με τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, όπου ενημερώθηκαν για τον σκοπό της έρευνας και τους ζητήθηκε να διανέμουν ηλεκτρονικά το ερωτηματολόγιο στους εκπαιδευτικούς των σχολείων τους ενημερώνοντας και διαβεβαιώνοντάς τους πως θα τηρηθεί κάθε αρχή δεοντολογίας και φυσικά η ανωνυμία τους. Κατόπιν, το ερωτηματολόγιο στάλθηκε με e-mail στα σχολεία. Επιπλέον, ερωτηματολόγια στάλθηκαν κατευθείαν στο προσωπικό e-mail ορισμένων εκπαιδευτικών, λόγω γνωριμίας με την ερευνήτρια.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν το δείγμα αποτελείται από 73 διευθυντές και υποδιευθυντές δημοτικών σχολείων και 101 εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων.

3.3. Στατιστικές μέθοδοι ανάλυσης

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων αξιοποιήθηκαν τόσο δείκτες περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης όσο και κριτήρια συμπερασματική/επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης. Σε επίπεδο επαγωγικής στατιστικής, και εφόσον ελέγχθηκε η ισχύς των βασικών προϋποθέσεων εφαρμογής, έγινε χρήση του απαραμετρικού στατιστικού ελέγχου της σύγκρισης ποσοστιαίων αναλογιών κατηγορικής διμεταβλητής. Συγκεκριμένα εφαρμόστηκε η στατιστική τεχνική της συσχέτισης μεταξύ δύο μεταβλητών (Crosstabs), σύμφωνα με το στατιστικό κριτήριο χ^2 κατά Pearson, με κατώφλιο σημαντικότητας το $p < 0,05$, και μέτρα σύνδεσης αφενός της ισχύος της συσχέτισης το δείκτη (γ) (Gamma) και αφετέρου της κατεύθυνσης της σχέσης το πρόσημο του δείκτη (γ).

Ως αξιόλογη συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών λογίζεται το επίπεδο συντελεστή ισχύος ($\gamma \geq 0,30$) (Cohen & Manion, 2000). Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS 21.0.

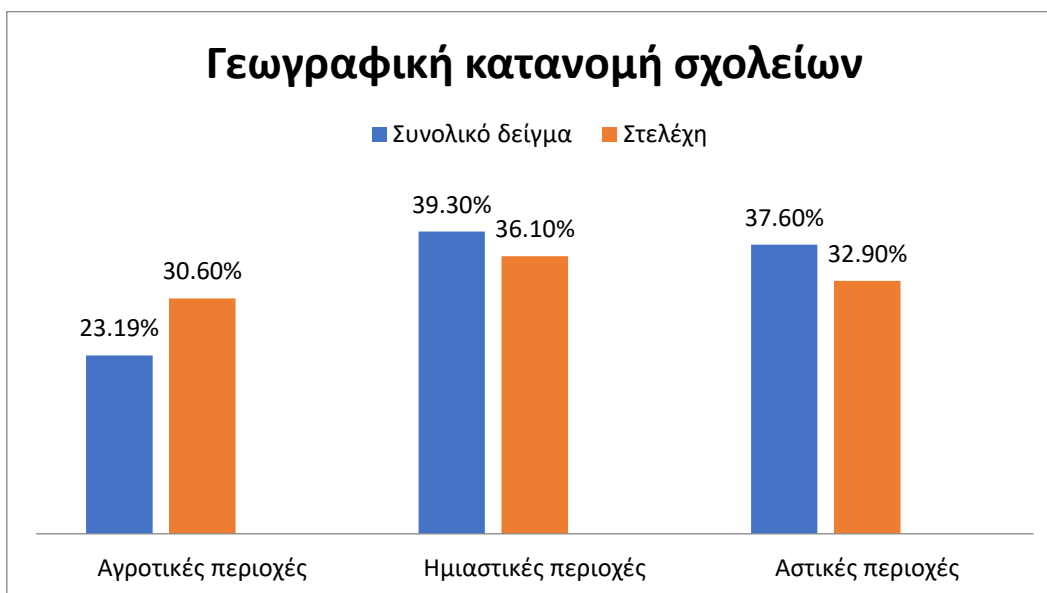
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Αποτελέσματα ποσοτικής έρευνας

4.1. Περιγραφική στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων

Α. Στοιχεία σχολείων

Ως προς τη γεωγραφική κατανομή των σχολείων, φαίνεται πως το 23,1% του δείγματος εργάζονται σε αγροτικές περιοχές (με λιγότερους από 2.000 κατοίκους), το 39,3% σε ημιαστικές περιοχές (2.000-9.999 κάτοικοι) και το 37,6% σε αστικές (10.000 κάτοικοι και άνω) (Γράφημα 1).

Από τα 72 στελέχη των σχολικών μονάδων, διευθυντές και υποδιευθυντές, που συμμετείχαν στην έρευνα, το 30,6% (22 άτομα) διοικούν σχολεία σε αγροτικές περιοχές, το 36,1% (26 άτομα) σε ημιαστικές περιοχές και το 32,9% (24 άτομα) σε αστικές περιοχές (Γράφημα 1).

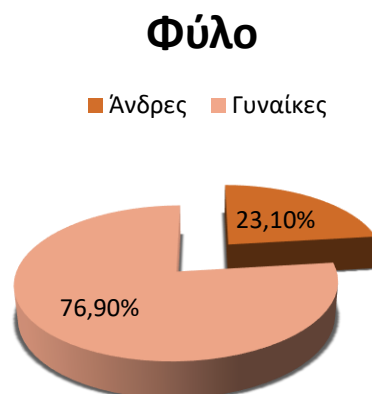
Γράφημα 1: Περιοχή σχολείου

Ο τύπος των σχολείων στα οποία υπηρετεί το δείγμα, με βάση την οργανικότητά τους, είναι κατά 36,6% (63 σχολεία) 12/θέσια και άνω, κατά 46,5% (80 σχολεία) 6/θέσια έως 10/θέσια και κατά 16,9% (29 σχολεία) ολιγοθέσια (1/θέσια, 2/θέσια και 3/θέσια). Να σημειωθεί πως στα σχολεία που αναφέρονται ως ολιγοθέσια στην έρευνα συγκαταλέγονται και τα νηπιαγωγεία των οποίων οι εκπαιδευτικοί (12 στον αριθμό) απάντησαν. Για αυτόν τον λόγο φαίνεται αυξημένος ο αριθμός τους.

Αντίστοιχα, το 26,8% διοικεί ολιγοθέσια σχολεία (Δημοτικά-Νηπιαγωγεία), το 39,4% 6/θέσια έως 10/θέσια και το 33,8% 12/θέσια και άνω.

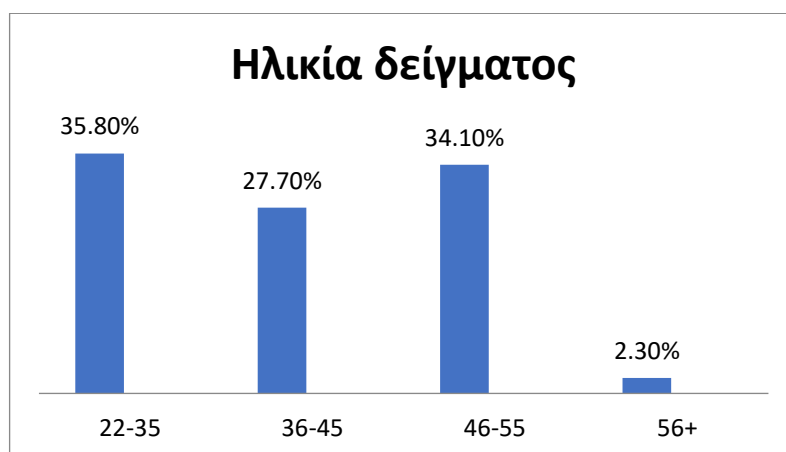
Β. Δημογραφικά στοιχεία

Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν 173 εκπαιδευτικοί, από αυτούς 133, ποσοστό 76,9%, ήταν γυναίκες και 40, ποσοστό 23,1%, ήταν άντρες (Γράφημα 2). Η σημαντική διαφορά στα ποσοστά έγκειται στο γεγονός ότι το μεγαλύτερο μερίδιο εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από γυναίκες, καθώς το επάγγελμα της εκπαιδευτικού, και δη της δασκάλας, θεωρείται ως καταλληλότερο για τις γυναίκες από τα κοινωνικά στερεότυπα (Σαΐτη & Σαΐτης, 2012).

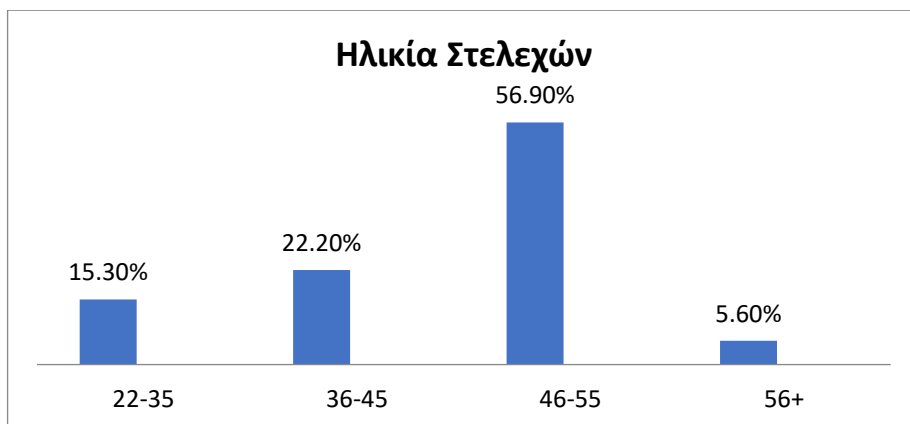
Γράφημα 2: Το φύλο των εκπαιδευτικών

Όσον αφορά την ηλικία του δείγματος το 35,8% (62 άτομα) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 22-35 ετών, αμέσως μετά με 34,1% (59 άτομα) είναι μεταξύ 46-55 ετών. Το 27,7% (48 άτομα) είναι μεταξύ 36-45 ετών και το 2,3% (4 άτομα) είναι από 56 χρονών και πάνω (Γράφημα 3). Τα ποσοστά του δείγματος φαίνεται πως είναι σε συνάρτηση με τον πληθυσμό των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα δημοτικά σχολεία της χώρας γεγονός που καθιστά το δείγμα αντιπροσωπευτικό και αξιόπιστο ως προς την ηλικία.

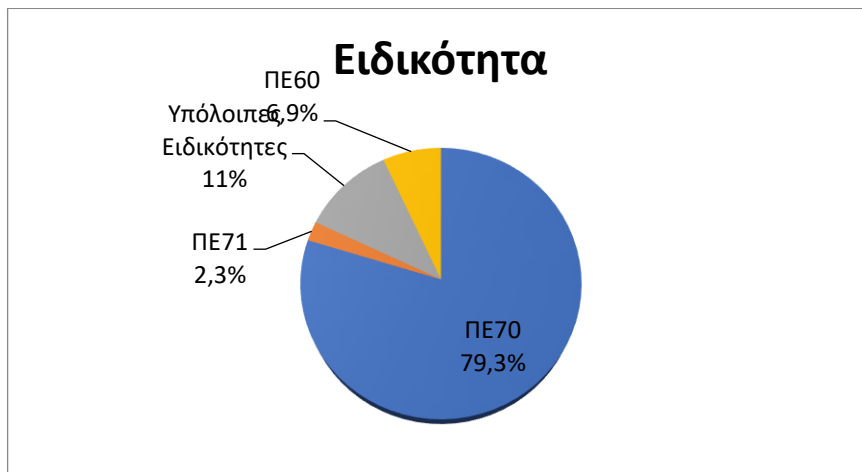
Γράφημα 3: Ηλικία δείγματος

Όσον αφορά την ηλικία των διοικητικών στελεχών, το μεγαλύτερο ποσοστό 62,5% (45 άτομα) είναι από 46 ετών και πάνω. Το αποτέλεσμα κρίνεται ως λογικό καθώς ως επί το πλείστον αυτού του είδους τις θέσεις στελεχώνουν εκπαιδευτικοί με αρκετά χρόνια υπηρεσίας και εμπειρίας στην εκπαίδευση (Πασιαρδής, 2004), όπως φαίνεται από τα χρόνια υπηρεσίας που δήλωσαν πως έχουν (Γράφημα 4). Εν συνεχεία, το 22,2% (16 άτομα) είναι 36-45 ετών και το 15,3% (11 άτομα) είναι 22-35 ετών.

Γράφημα 4: Ηλικία διοικητικών στελεχών

Η πλειοψηφία των απαντούντων, με ποσοστό 79,3% είναι δάσκαλοι γενικής αγωγής (ΠΕ70). Το ποσοστό αυτό είναι αρκετά μεγάλο και πλήρως ανάλογο με το ποσοστό των εκπαιδευτικών την πρωτοβάθμιας σε σχέση με τις ειδικότητες που υπηρετούν σε μία εκπαιδευτική μονάδα. Εν συνεχεία, οι 4 (2,3%) είναι δάσκαλοι ειδικής αγωγής (ΠΕ71) και οι υπόλοιποι 19 (11%) είναι εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων (Αγγλικών, Γερμανικών, Θεατρικής Αγωγής, Φυσικής Αγωγής, Πληροφορικής, Εικαστικών, Μουσικής) που υπηρετούν στα δημόσια δημοτικά σχολεία της χώρας. Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα πήραν μέρος και 12 νηπιαγωγοί που αποτέλεσαν το 6,9% του δείγματος (Γράφημα 5).

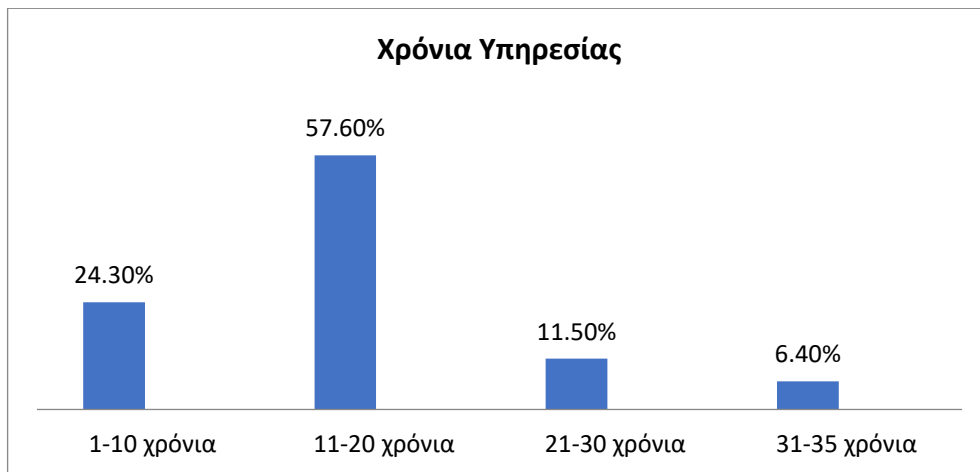
Γράφημα 5: Ειδικότητες δείγματος

Η πλειοψηφία των διοικητικών στελεχών είναι δάσκαλοι γενικής αγωγής σε ποσοστό 76,4% (55 άτομα), δάσκαλοι ειδικής αγωγής σε ποσοστό 2,8% (2 άτομα), λοιπές ειδικότητες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 8,3% (6 άτομα) και τέλος το 12,5% (9 άτομα) είναι νηπιαγωγοί (Γράφημα 6).

Γράφημα 6: Ειδικότητες διοικητικών στελεχών

Αναφορικά με τα χρόνια υπηρεσίας που διαθέτουν οι συμμετέχοντες (Γράφημα 7) φαίνεται πως ο μεγαλύτερος αριθμός του δείγματος, δηλαδή 88 εκπαιδευτικοί (57,6%) έχουν 11-20 χρόνια υπηρεσίας και αυτό δικαιολογείται από τις μαζικές προσλήψεις διαφόρων ειδικοτήτων και κυρίως δασκάλων γενικής αγωγής που έγιναν κατά τα προηγούμενα έτη στην εκπαίδευση. Οι 38 εκπαιδευτικοί (24,3%) που έχουν 1-10 χρόνια υπηρεσίας, ανήκουν στις κατηγορίες των αναπληρωτών ή ωρομίσθιων εκπαιδευτικών κυρίως μέσω του προγράμματος ΕΣΠΑ. Οι 18 εκπαιδευτικοί (11,5%) έχουν 21-30 χρόνια υπηρεσίας και μόλις 10 εκπαιδευτικοί (6,4%) έχουν 31-35 χρόνια υπηρεσίας. Το γεγονός αυτό πιθανολογείται ότι οφείλεται σε δύο παράγοντες. Ο πρώτος είναι πως οι εκπαιδευτικοί με πολλά χρόνια υπηρεσίας έχουν συνταξιοδοτηθεί κατά τα τελευταία έτη. Ο δεύτερος παράγοντας εικάζεται πως είναι η στάση που έχουν οι συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες να μην είναι τόσο θετικές ως προς τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων για οποιουδήποτε είδους έρευνες.

Γράφημα 7: Χρόνια υπηρεσίας

Εν συνεχεία, φαίνεται πως από τα 51 άτομα που έχουν θητεύσει ως διευθυντές, οι 19 (37,3%) ήταν για διάστημα 1-2 χρόνων, οι 11 (21,6%) για 3-5 χρόνια, οι 13 (25,5%) για 6-10 χρόνια και οι 8 (15,7%) για διάστημα μεγαλύτερο από 11 χρόνια. Επιπλέον, από το συνολικό δείγμα, οι 42 εκπαιδευτικοί απάντησαν πως έχουν διατελέσει υποδιευθυντές σε κάποιο δημοτικό σχολείο. Από αυτούς οι 22 (52,4%) κατείχαν τη θέση για 1-2 χρόνια, οι 14 (33,3%) για 3-5 χρόνια, οι 4 (9,5%) για 6-10 χρόνια και οι 2 (4,8%) για παραπάνω από 11 χρόνια. Τα μεγάλα ποσοστά στις δύο πρώτες κατηγορίες αγγίζουν το 85,7%. Ενδεχόμενη αιτία είναι ότι οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν για μία ή δύο θητείες τη θέση του υποδιευθυντή της σχολικής μονάδας και αργότερα στοχεύουν στη διευθυντική θέση. Το γεγονός αυτό θα ερευνηθεί αργότερα και στις συσχετίσεις που θα γίνουν.

Ενώ οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν αναλάβει, ποτέ στην καριέρα τους, θέση διοικητικού στελέχους σε εκπαιδευτική μονάδα είναι 101 από το σύνολο του δείγματος και το ποσοστό τους ανέρχεται στο 58%.

Όσον αφορά τις σπουδές, είναι γνωστό ότι στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί κατέχουν πτυχίο Ανώτατου Τριτοβάθμιου Ιδρύματος. Το δείγμα σε ποσοστό 58,4% κατέχει μόνο το αντίστοιχο πτυχίο της ειδικότητάς του, το 5,8% κατέχει και δεύτερο πτυχίο, το 35,3% κατέχει μεταπτυχιακό και το 0,6% κατέχει διδακτορικό (Γράφημα 8). Από τα δεδομένα διαφαίνεται πως ένα σημαντικό αθροιστικά ποσοστό, περίπου το 41%, ενδιαφέρεται να διευρύνει τις γνώσεις του και να προχωρήσει τις σπουδές του πέρα από τις βασικές γνώσεις που απέκτησε στη βασική εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, αξίζει να τονιστεί πως η κατοχή έτερου πτυχίου, μεταπτυχιακού ή διδακτορικού μοριοδοτείται ανάλογα για την ανάληψη διευθυντικής θέσης.

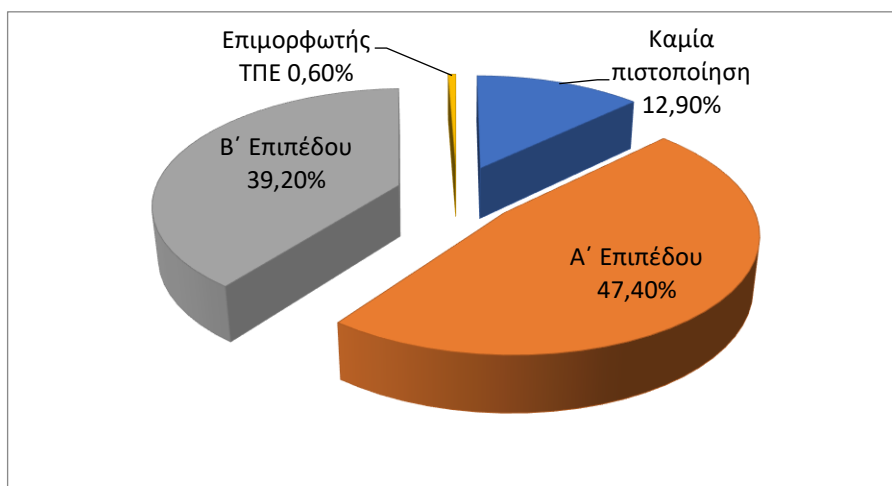

Γράφημα 8: Τίτλοι σπουδών

Γ. Γνώσεις χρήσης ΤΠΕ

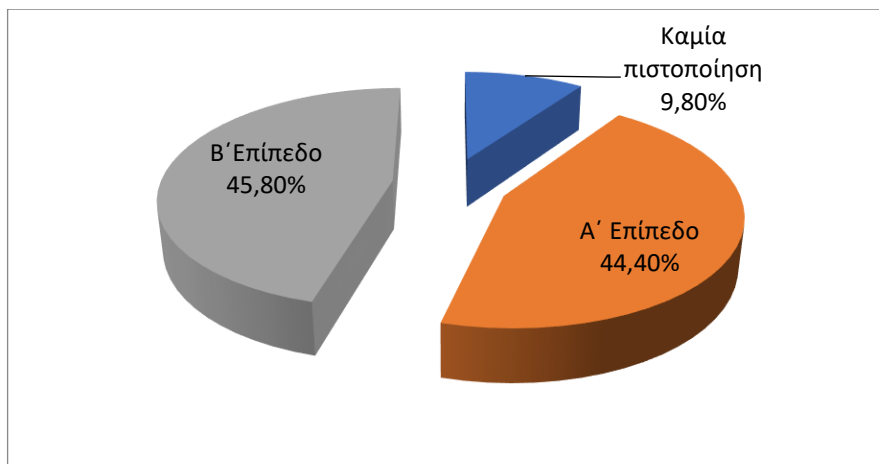
Σημαντική ενότητα του ερωτηματολογίου είναι η επόμενη ομάδα ερωτήσεων που είχε να διερευνήσει τις γνώσεις του δείγματος στις ΤΠΕ, τους τρόπους αλλά και τον βαθμό που τις χρησιμοποιούν.

Στην ερώτηση 10 για τις γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή, από τις απαντήσεις φαίνεται πως οι 22 συμμετέχοντες (12,9%) δεν έχουν λάβει κάποιου είδους επιμόρφωση στις ΤΠΕ ούτε έχουν πιστοποιήσει τις οποίες γνώσεις τους. Οι 81 (47,4%) έχουν λάβει πιστοποίηση γνώσεων ΤΠΕ Α' Επιπέδου, οι 67 (39,2%) έχουν λάβει πιστοποίηση γνώσεων ΤΠΕ Β' Επιπέδου και μόνο 1 (0,6%) είναι επιμορφωτής ΤΠΕ (Γράφημα 9). Κατά την εκτίμηση μας προκύπτει ως αποτέλεσμα ότι, από το συνολικό ποσοστό όσων έχουν παρακολουθήσει κάποιο είδος επιμόρφωσης προκύπτει, οι εκπαιδευτικοί της χώρας μας ενδιαφέρονται και προσπαθούν να συγχρονιστούν με τις εξελίξεις που απαιτούν καλό χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή και ενσωμάτωση των γνώσεων τόσο σε επίπεδο διδασκαλίας όσο και σε επίπεδο διοίκησης.

Γράφημα 9: Γνώσεις ΤΠΕ συνολικού δείγματος

Από τα στελέχη της εκπαίδευσης μόνο 7 άτομα (9,8%) δεν έχουν λάβει κάποιου είδους επιμόρφωση στις ΤΠΕ ούτε έχουν πιστοποιήσει τις οποίες γνώσεις τους στις ΤΠΕ. Οι 32 (44,4%) έχουν λάβει πιστοποίηση γνώσεων ΤΠΕ Α' Επιπέδου και οι 33 (45,8%) έχουν λάβει πιστοποίηση γνώσεων ΤΠΕ Β' Επιπέδου (Γράφημα 10).

Γράφημα 10: Γνώσεις ΤΠΕ στελεχών

Συγκριτικά μεγαλύτερος αριθμός από τα στελέχη εκπαίδευσης έχει παρακολουθήσει επιμορφωτικά προγράμματα, γεγονός ενθαρρυντικό για τη χρήση των ΤΠΕ και στη διοίκηση των σχολικών μονάδων.

Όπως φαίνεται από τις απαντήσεις τους, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες έχουν ως μέσο όρο ενασχόλησης με την τεχνολογία από 1 έως 3 ώρες. Πιο συγκεκριμένα, το 40,4% (69 άτομα) ασχολείται 1-2 ώρες ημερησίως, αμέσως μετά το 31% (53 άτομα) ασχολείται 2-3 ώρες ημερησίως, το 18,7% (32 άτομα) ασχολείται περισσότερες από 3 ώρες ημερησίως και το 9,9% (17 άτομα) από το δείγμα ασχολούνται ημερησίως με την τεχνολογία λιγότερο από μία ώρα.

Στη συνέχεια της ενότητας οι ερωτήσεις αφορούσαν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το βαθμό που θεωρούσαν οι ίδιοι ότι κατέχουν κάποιες δεξιότητες ως προς τις ΤΠΕ αλλά και το βαθμό που πιστεύουν πως οι ΤΠΕ αξιοποιούνται στη σχολική διοίκηση ή τους λόγους για τους οποίους δυσχεραίνεται η αποτελεσματική αξιοποίησή της.

Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από την ερώτηση 12 φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι μπορούν να πληκτρολογούν με άνεση σε ποσοστό 94,2% (163 απαντήσεις), πως αξιοποιούν το διαδίκτυο, από «Λίγο» έως «Πάρα πολύ», για να αναζητήσουν πληροφορίες σε ποσοστό 97,1% (165 απαντήσεις) (Πίνακας 1). Αυτό πιθανόν έρχεται ως απόρροια και καταδεικνύει την ενασχόληση των εκπαιδευτικών με το διαδίκτυο είτε για αναζήτηση θεμάτων προσωπικού ενδιαφέροντος είτε για την εργασίας

τους. Ακόμα, μπορούν να δημιουργήσουν και να υποστηρίξουν μία ιστοσελίδα σε ποσοστό 40,8% (69 απαντήσεις) το οποίο είναι αξιοσημείωτο ποσοστό για τον κλάδο των εκπαιδευτικών, αν αναλογιστεί κανείς πως δεν εμπεριέχονται στις γνώσεις που αποκτούν στις βασικές τους σπουδές.

Σε ποιο βαθμό μπορείτε να	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
Πληκτρολογείτε με άνεση	1,2%	4,6%	22,0%	36,4%	35,8%
Αξιοποιείτε το διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών	0,6%	2,4%	4,1%	27,6%	65,3%
Δημιουργήσετε και να υποστηρίξετε ιστοσελίδα	23,7%	35,5%	17,2%	16%	7,7%

Πίνακας 1: Βαθμός ικανοτήτων ΤΠΕ

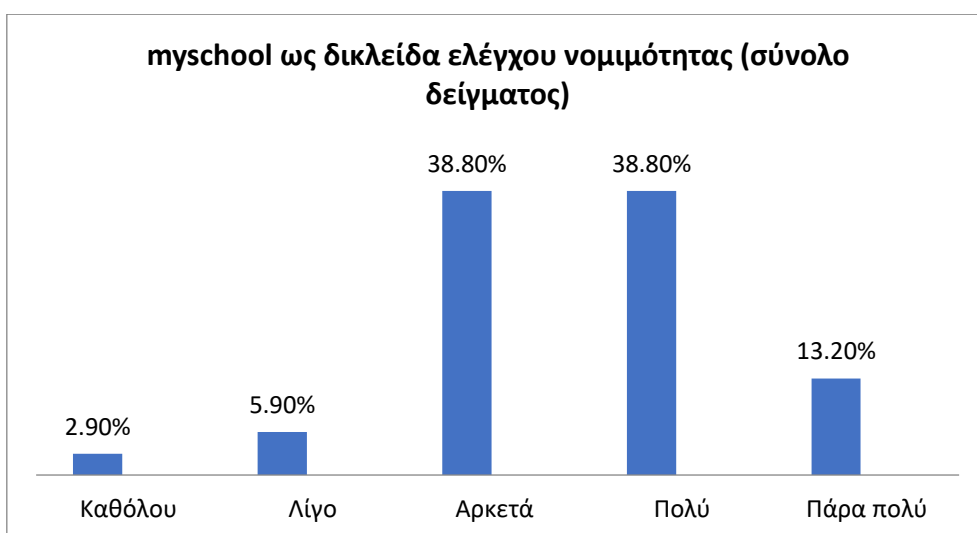
Σε επόμενη ερώτηση (13) για τον βαθμό που χρησιμοποιούν συγκεκριμένες εφαρμογές και προγράμματα, το 94,8% (165 άτομα) χρησιμοποιούν το προσωπικό τους email, το 92,5% (160 άτομα) χρησιμοποιούν διαδεδωμένες γενικές εφαρμογές, επίσης το 92,5% (160 άτομα) χρησιμοποιούν το πρόγραμμα σύνταξης κειμένου Word, το 62,4% (107 άτομα) χρησιμοποιούν το πρόγραμμα λογιστικών φύλλων Excel και μόνο το 29% (49 άτομα) χρησιμοποιούν το σύστημα διαχείρισης βάσεων δεδομένων Access (Πίνακας 2). Τα πρώτα ποσοστά είναι σημαντικά υψηλά, τείνουν να αγγίζουν το σύνολο του δείγματος. Αυτό καταδεικνύει ότι είναι εξοικειωμένοι και αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες, σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις της δουλειάς τους. Το πρόγραμμα Excel και το σύστημα διαχείρισης βάσεων δεδομένων Access, δε χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία γεγονός που συνάδει με τις απαντήσεις τους.

Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
Το προσωπικό σας mail	0,6%	4,6%	18,5%	20,2%	56,1%
Διαδεδωμένες γενικές εφαρμογές	1,7%	5,8%	24,9%	33,5%	34,1%
Word	2,3%	5,2%	12,7%	21,4%	58,4%
Excel	9,9%	27,5%	26,3%	17,5%	18,7%
Access	41,4%	29,6%	21,9%	2,4%	4,7%

Πίνακας 2: Βαθμός χρήσης εφαρμογών και προγραμμάτων

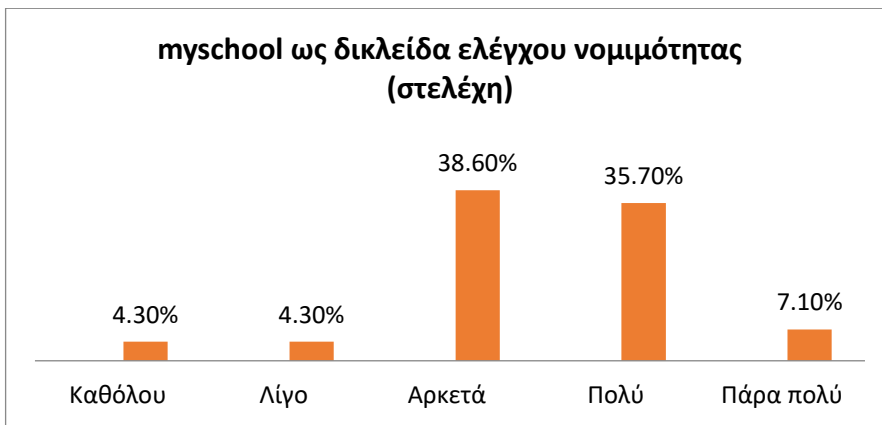
Για να εξεταστεί ο βαθμός στον οποίο οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν πως το σύστημα διαχείρισης του myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας,

δημιουργήθηκε η ερώτηση 14. Γνωρίζοντας ότι το σύνολο των δεδομένων κάθε σχολικής μονάδας της χώρας καταχωρείται μέσα στο σύστημα του myschool, η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί πως αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας κατά 97,1% (165 άτομα). Πιο συγκεκριμένα, οι 10 (5,9%) απάντησαν πως θεωρούν ότι το myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας “Λίγο”, οι 66 (38,8%) απάντησαν “Αρκετά”, επίσης 66 (38,8%) απάντησαν “Πολύ” και οι 23 (13,2%) απάντησαν “Πάρα πολύ”, όπως φαίνεται παρακάτω στο Γράφημα 11, και μόνο οι 5 απαντούντες (2,9%) δε θεωρούν πως το myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας.

Γράφημα 11: Το myschool ως δικλείδα ελέγχου νομιμότητας (σύνολο δείγματος)

Στην ίδια ερώτηση τα στελέχη της εκπαίδευσης απάντησαν πως το σύστημα διαχείρισης myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας κατά 91,4% (63 άτομα) (Γράφημα 12). Πιο συγκεκριμένα, οι 3 (4,3%) απάντησαν πως θεωρούν ότι το myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας “Λίγο”, οι 27 (38,6%) απάντησαν “Αρκετά”, οι 25 (35,7%) απάντησαν “Πολύ” και οι 12 (17,1%) απάντησαν “Πάρα πολύ” όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα και μόνο 3 απαντούντες (4,3%) δε θεωρούν πως το myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας.

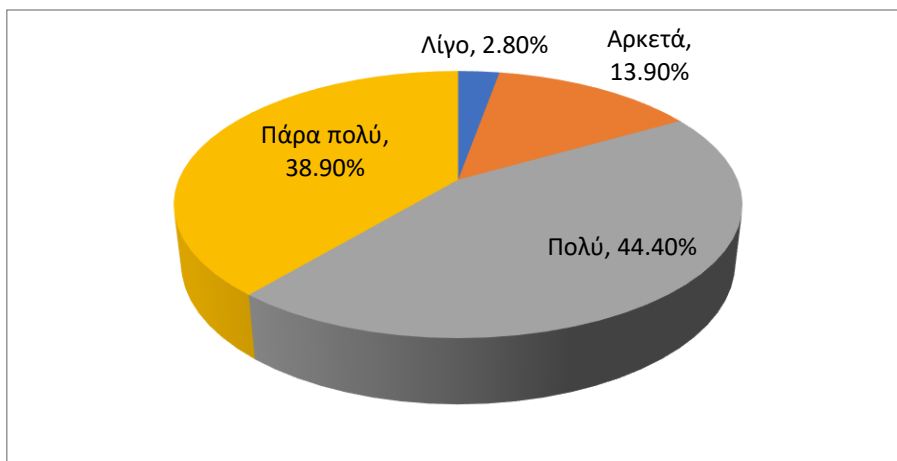
Γράφημα 12: Το myschool ως δικλείδα ελέγχου νομιμότητας (στελέχη)

Στην ερώτηση 15 διερευνήθηκε η άποψη του δείγματος για τον βαθμό στον οποίο πιστεύουν ότι οι ΤΠΕ συντελούν στην καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου. Το σύνολο των εκπαιδευτικών απάντησαν πως πιστεύουν στην προσφορά των ΤΠΕ, εφόσον δεν βρέθηκε κανείς που να απάντησε αρνητικά. Σημαντικό είναι πως σε ποσοστό 85,5% (148 άτομα) πιστεύουν πως η προσφορά των ΤΠΕ σε αυτό το κομμάτι της διοίκησης συντελείται σε “Πολύ” ή “Πάρα πολύ ” μεγάλο βαθμό, όπως φαίνεται και παρακάτω στο Γράφημα 13. Παρότι οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν πως είναι σημαντική η γνώση των ΤΠΕ ώστε να μπορέσουν να ασκήσουν καλύτερα τη διοίκηση, εν τούτοις από παρόμοιες έρευνες αναφέρεται η έλλειψη επιμόρφωσης των διευθυντικών στελεχών σε θέματα που αφορούν τις νέες τεχνολογίες στην διοίκηση και μηχανοργάνωση των εκπαιδευτικών μονάδων (Δημακόπουλος & Παναγιωτακόπουλος, 2011).

Γράφημα 13: Η αρωγή των ΤΠΕ στην οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου (σύνολο δείγματος)

Αναφορικά με τις απόψεις των διοικητικών στελεχών για τον βαθμό στον οποίο πιστεύουν ότι οι ΤΠΕ συντελούν στην καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου, στο σύνολο τους απάντησαν πως πιστεύουν στην προσφορά των ΤΠΕ, εφόσον δεν βρέθηκε κανείς που να απάντησε αρνητικά (Γράφημα 14). Σημαντικό είναι πως σε ποσοστό 83,3% (60 άτομα) πιστεύουν πως η προσφορά των ΤΠΕ σε αυτό το κομμάτι της διοίκησης συντελείται σε «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» μεγάλο βαθμό και το 44,4% πιστεύει ότι συντελούν «Αρκετά».

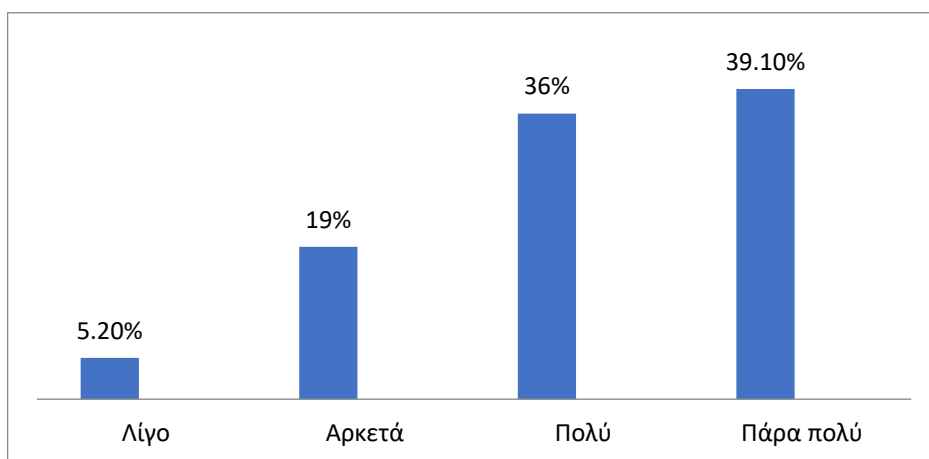
Γράφημα 14: Αρωγή ΤΠΕ σε οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου (στελέχη εκπαίδευσης)

Στην ερώτηση 16, «Σε ποιο βαθμό θεωρείται πως θα ήταν χρήσιμη η εξοικείωσή σας με τις ΤΠΕ» και πώς αυτή θα ήταν χρήσιμη σε διάφορους τομείς της σχολικής διοίκησης, παρατηρείται μία θετική στάση στις απαντήσεις, οι οποίες αποτελούνταν από πέντε κατηγορίες-τομείς της διοικητικής χρήσης.

Σε ότι αφορά τη γραμματειακή υποστήριξη του διοικητικού έργου, οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν όλες θετικές. Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν πως σε μικρό ή μεγάλο βαθμό η εξοικείωση με τις ΤΠΕ είναι χρήσιμη σε αυτόν τον τομέα και μάλιστα σε ποσοστό 82,8% θεωρούν ότι είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» χρήσιμη. Ενθαρρυντικό, είναι το γεγονός ότι κανείς δεν δήλωσε το αντίθετο. Και τα διοικητικά στελέχη παρουσιάζουν σχετικά ποσοστά, και όπως διαφαίνεται οι απόψεις τους συγκλίνουν.

Σχετικά με την χρησιμότητα της εξοικείωσης με τις ΤΠΕ και την ηλεκτρονική αλληλογραφία, η συντριπτική πλειοψηφία 95,4% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») απάντησαν πως θεωρούν ότι θα ήταν χρήσιμη η εξοικείωση με τις ΤΠΕ, ενώ μόνο 2 εκπαιδευτικοί του δείγματος (1,2%) θεωρούν πως δε θα ήταν καθόλου χρήσιμη. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τα διοικητικά στελέχη είναι 94,4% ενώ κανείς δεν απάντησε πως δε θα ήταν καθόλου χρήσιμη.

Αναφορικά με το συντονισμό του διοικητικού έργου η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων με συνολικό ποσοστό 100% (από «Λίγο» έως «Πάρα πολύ») θεωρεί πως θα ήταν χρήσιμη η εξοικείωση τους με τις ΤΠΕ προκειμένου να συντονίσουν το διοικητικό τους έργο (Γράφημα 15). Σημαντικά αξιολογήθηκαν και ενθαρρυντικό ως αποτέλεσμα σχετικά με τις μελλοντικές προσδοκίες και τους στόχους που τίθενται για τη σχολική διοίκηση.

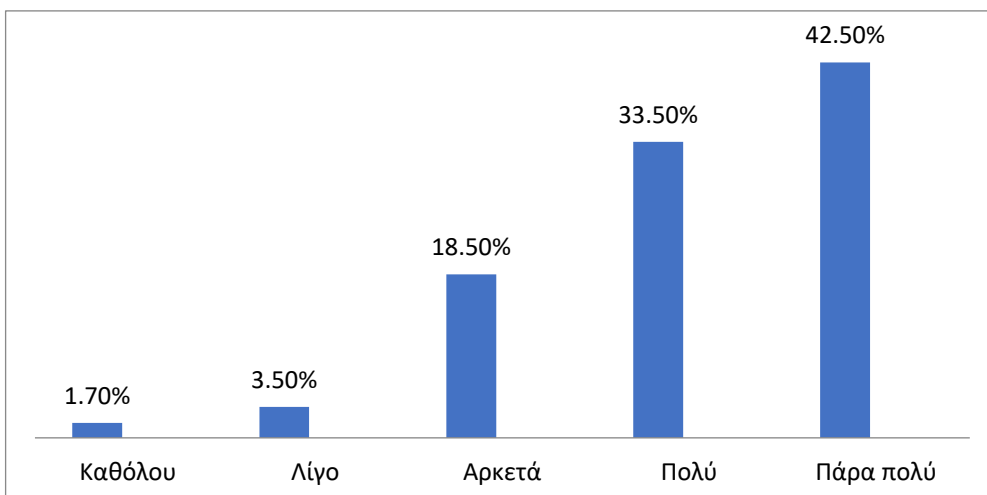

Γράφημα 15: Εξοικείωση στις ΤΠΕ και συντονισμός διοικητικού έργου (σύνολο δείγματος)

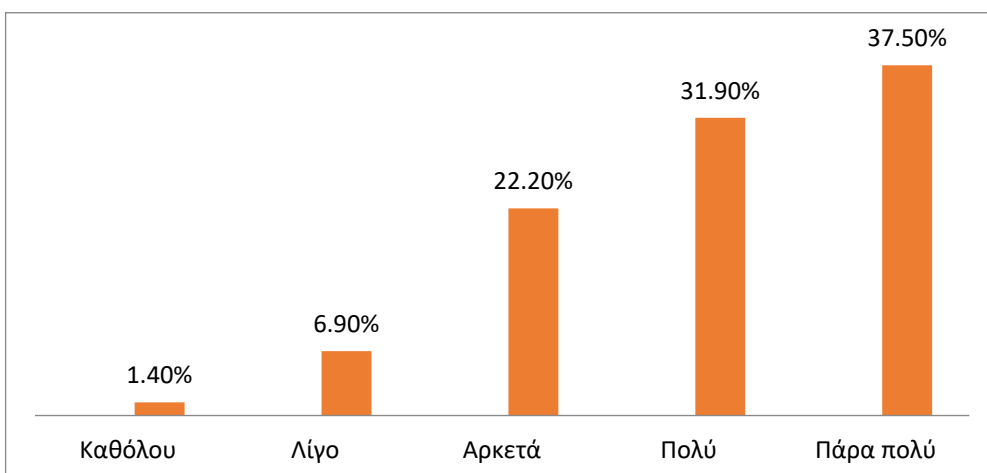
Στην παράμετρο που είχε να κάνει σχετικά με την επικοινωνία των εκπαιδευτικών με τους γονείς των μαθητών του σχολείου από τους 172 που απάντησαν, το 98,3% (169 άτομα) θεωρούν πως βοηθάει σε κάποιο βαθμό η εξοικείωση με τις ΤΠΕ σε αυτού του είδους την επικοινωνία ενώ μόνο το 1,7% (3 άτομα) δηλώνουν το αντίθετο. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι απαντήσεις των στελεχών. Παρατηρείται μία τάση διεύρυνσης των μεθόδων επικοινωνίας με τους γονείς, δεδομένου ότι μπορεί να εργάζονται και οι δύο από τους γονείς, τα παιδιά να παρακολουθούν είτε την πρωινή ζώνη ή τα μαθήματα του ολοήμερου και να μην υπάρχει δυνατότητα φυσικής επικοινωνίας με τους γονείς.

Αναφορικά με την εξωστρέφεια και προβολή της σχολικής μονάδας και εδώ οι απαντήσεις του δείγματος έρχονται να καταδείξουν τη θετική στάση και άποψη που έχουν οι εκπαιδευτικοί ως προς τη χρησιμότητα των ΤΠΕ. Σχεδόν οι μισοί, με ποσοστό 42,8% θεωρούν πως θα ήταν «Πάρα Πολύ» χρήσιμη η εξοικείωση με τις ΤΠΕ για την εξωστρέφεια και προβολή της σχολικής μονάδας. Το 33,5% θεωρεί πως θα ήταν «Πολύ», το 18,5% θεωρεί πως θα ήταν «Αρκετά», το 3,5% θεωρεί πως θα ήταν «Λίγο» και μόνο το 1,7% θεωρεί πως δε θα ήταν «Καθόλου» χρήσιμη (Γράφημα 16). Και σε αυτή την παράμετρο οι απαντήσεις και τα ποσοστά των στελεχών (Γράφημα 17) έρχονται σε αναλογία με τα προαναφερόμενα. Είναι γεγονός πως οι σχολικές μονάδες θέλουν και

προσπαθούν να προβάλλουν το έργο τους και τις επιτυχίες των μαθητών τους προς τα έξω, στην κοινωνία, ακολουθώντας την τάση της εξωστρέφειας που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια.

Γράφημα 16: Εξοικείωση ΤΠΕ και εξωστρέφεια/ προβολή σχολικής μονάδας (συνολικό δείγμα)

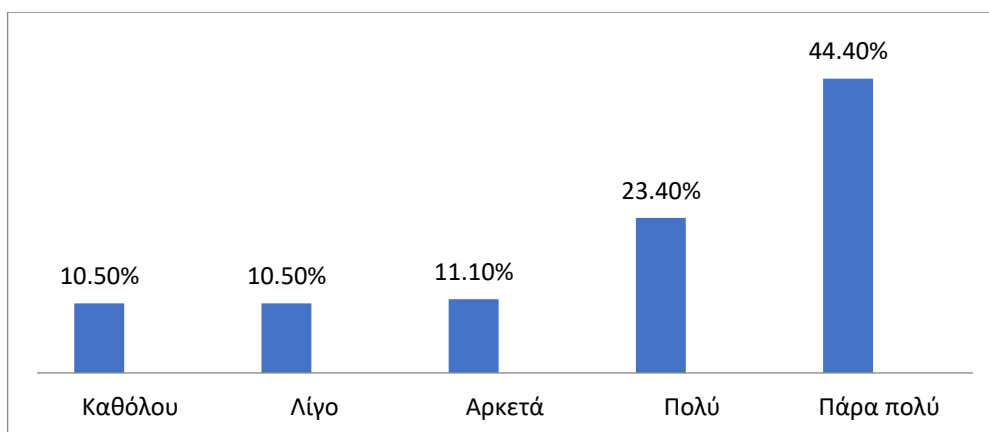
Γράφημα 17: Εξοικείωση στις ΤΠΕ και εξωστρέφεια/προβολή σχολικής μονάδας (στελέχη)

Στην ερώτηση 17, «Σε ποιες από τις παρακάτω διοικητικές εργασίες αξιοποιείται στο σχολείο σας η χρήση των ΤΠΕ» η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με συνολικό ποσοστό 94,2% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») και 98,6% των στελεχών χρησιμοποιεί τον τεχνολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία κειμένου και την τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου (μαθητολόγια, βαθμολογίες, απουσίες, τίτλους σπουδών κτλ) με συνολικό ποσοστό 82,6% και 91,7% των στελεχών. Τα αποτελέσματα είναι ανάλογα και επιβεβαιώνονται από την έρευνα της Μπαρτσώκα (2017) που έλαβε χώρα σε διευθυντές και υποδιευθυντές της Ανατολικής Αττικής.

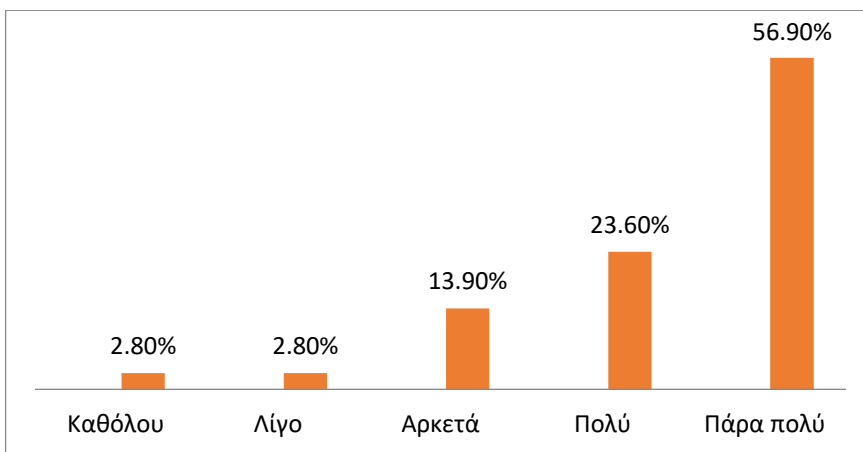
Ακολουθεί η τήρηση ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου με ποσοστό 49,1%. Και τα στελέχη απάντησαν σε ποσοστό μόλις 52,8% πως χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό πρωτόκολλο ενώ το 36,1% απάντησε πως δεν το χρησιμοποιεί καθόλου.

Σε σχέση με τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για επικοινωνία με δημόσιους φορείς όπου σε ποσοστό 95,3% αξιοποιείται από τους απαντούντες του συνολικού δείγματος από «Λίγο» έως «Πάρα πολύ», ενώ το 98,6% αξιοποιείται από τα στελέχη, καθώς παρέχει εύκολα τη δυνατότητα άμεσης, έγκυρης και έγκαιρης επικοινωνίας με την διασφάλιση της διακίνησης των πληροφοριών (Haddad & Jurish, 2002).

Ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος, το 89,5%, δήλωσε πως χρησιμοποιεί το ενιαίο πληροφοριακό σύστημα του myschool, με το 44,4% να επιλέγει την απάντηση «Πάρα πολύ», ενώ το 93,4% δήλωσε πως αξιοποιεί τις παρεχόμενες υπηρεσίες που προσφέρει το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (Γράφημα 18). Τα αντίστοιχα ποσοστά για τα διοικητικά στελέχη των σχολείων είναι 97,2% για το myschool και 95,7% για το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (Γράφημα 19). Τα λίγο παραπάνω αυξημένα ποσοστά πιθανόν να οφείλονται στο γεγονός ότι οι διευθυντές χειρίζονται κυρίως και καταχωρούν δεδομένα στο myschool καθώς επίσης χρησιμοποιούν καθημερινά τα απαραίτητα πλέον εργαλεία που παρέχει το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, όπως είναι η χρήση του email του σχολείου.

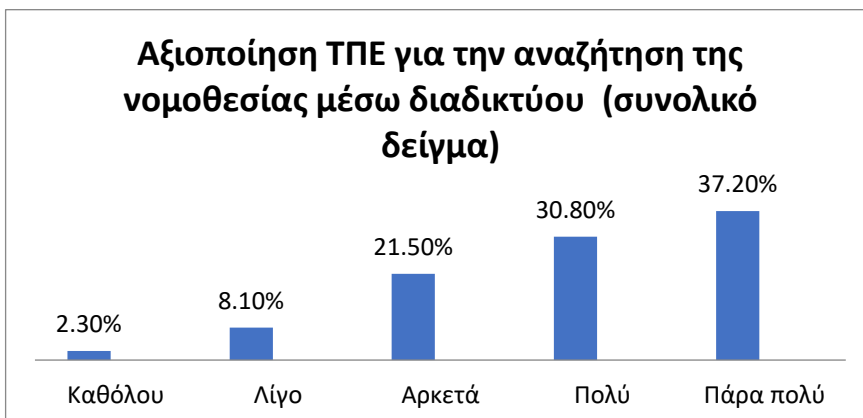

Γράφημα 18: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ για διαχείριση του myschool (συνολικό δείγμα)

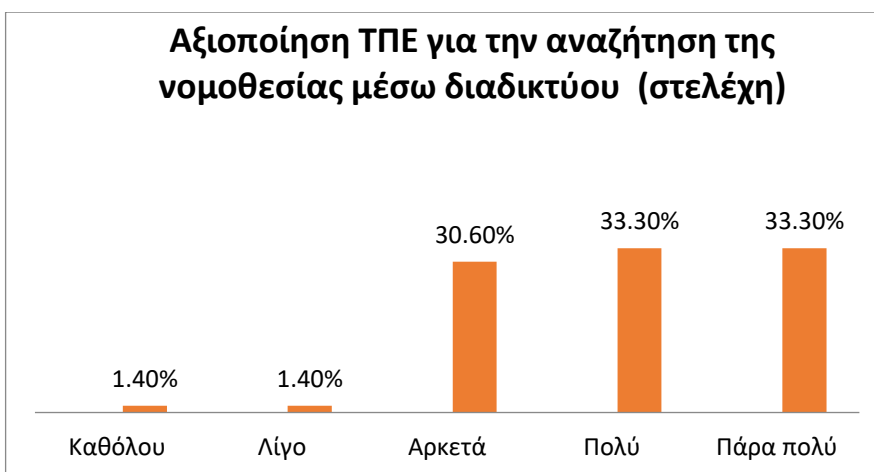

Γράφημα 19: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ για διαχείριση του myschool (στελέχη)

Ιδιαίτερα σημαντικό για την παρούσα έρευνα είναι πως το 97,7% του συνολικού δείγματος (Γράφημα 20) και το 98,6% των στελεχών (Γράφημα 21) χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την αναζήτηση της σχολικής νομοθεσίας, εύρημα που αναδεικνύει πως η τεχνολογία αξιοποιείται ωφελιμιστικά και αποτελεί το μέσο για την εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας.

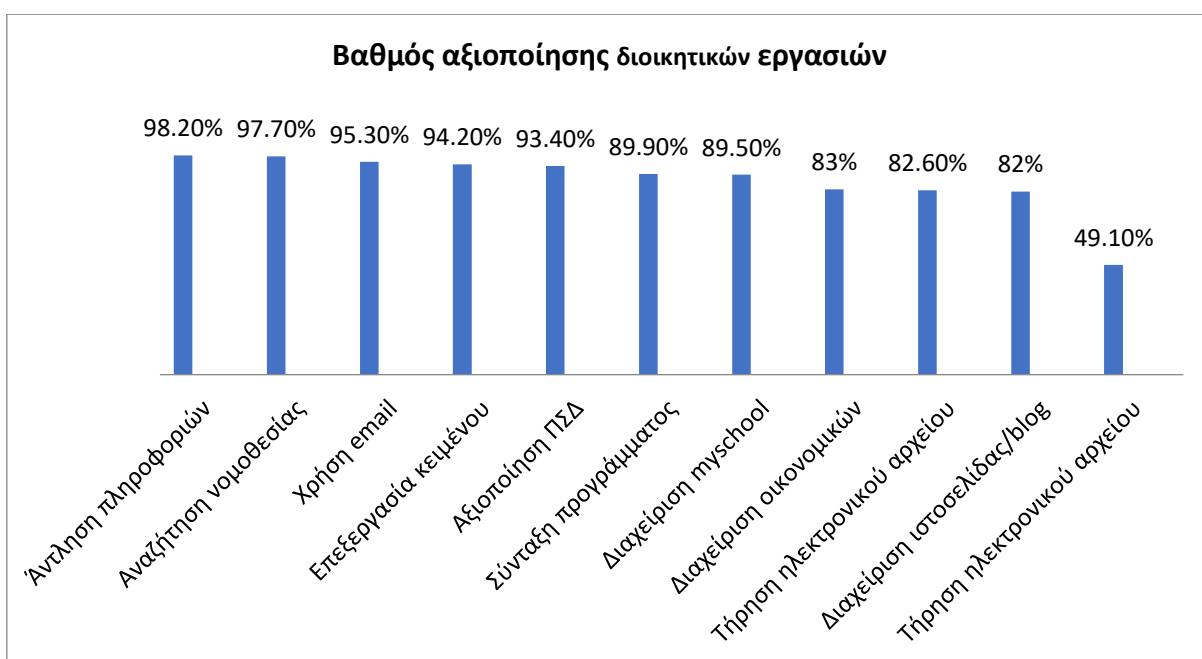

Γράφημα 20: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ για την αναζήτηση της νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Γράφημα 21: Αξιοποίηση χρήσης ΤΠΕ για την αναζήτηση της νομοθεσίας (στελέχη)

Ακολούθως, το 89,9% του συνολικού δείγματος δήλωσε πως χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ για τη σύνταξη του ωρολογίου προγράμματος, το 83% δήλωσε πως χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ για τη διαχείριση των οικονομικών της σχολικής μονάδας, το 82% τις χρησιμοποιεί για τη διαχείριση της ιστοσελίδας ή του blog του σχολείου και τέλος σχεδόν στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί, το 98,2%, χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για άντληση πληροφοριών (Γράφημα 22). Τα παραπάνω ευρήματα συμφωνούν με αντίστοιχη έρευνα των Πιτσιάβα & Βλαχόπουλου (2015) και της Μπαρτσώκα (2017) εκτός από την τήρηση ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου, στην έρευνα της οποίας το δείγμα απάντησε θετικά σε πολύ μικρό ποσοστό.

Γράφημα 22: Βαθμός αξιοποίησης διοικητικών εργασιών με τη χρήση των ΤΠΕ.

Στην ερώτηση 18, «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η χρήση των ΤΠΕ βοηθάει στα ακόλουθα» σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες με ποσοστό 99,4% επί του συνολικού δείγματος (Πίνακας 3) και 100% των στελεχών θεωρούν πως οι ΤΠΕ βοηθούν στην αμεσότητα και πληρότητα της ενημέρωσης και ακριβώς το ίδιο ποσοστό θεωρεί ότι συμβάλλουν στη βελτίωση του διοικητικού έργου. Αν αναλογιστεί κανείς πως στόχος της διοίκησης είναι η εύρεση εργαλείων και μέσων που θα βελτιώσουν τις δυνατότητες της διοικητικής λειτουργίας (Μπαρτσώκα, 2017), το παραπάνω ποσοστό καθίσταται εξαιρετικά σημαντικό καταδεικνύοντας πως οι εκπαιδευτικοί και κυρίως τα στελέχη της εκπαίδευσης έχουν αντιληφθεί στο έπακρο τα οφέλη που μπορούν να επιφέρουν οι ΤΠΕ στην οργάνωση και διοίκηση μιας σχολικής μονάδας και ολόκληρης της εκπαίδευσης. Στη συνέχεια και με ποσοστό 98,8% επί του συνολικού δείγματος και 98,6% των στελεχών, φαίνεται από τις απαντήσεις τους πως θεωρούν ότι βοηθούν εξίσου οι ΤΠΕ στην προβολή του έργου της

σχολικής μονάδας, στη μείωση του κόστους αλλά και του χρόνου που απαιτείται για οποιαδήποτε διαδικασία. Τέλος, το 97,6% επί του συνολικού δείγματος και το 97,1% των στελεχών θεωρούν πως οι ΤΠΕ συμβάλλουν στη μείωση της γραφειοκρατίας. Συμπερασματικά, από τη συγκεκριμένη ερώτηση διαφαίνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί σημαντική την συμβολή των ΤΠΕ στις παραπάνω διεργασίες, γεγονός που διαπιστώνεται και στη σχετική βιβλιογραφία αφού πολλοί μελετητές επισημαίνουν πως οι ΤΠΕ μειώνουν τον χρόνο συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών παρέχοντας αμεσότητα στους χρήστες τους (Μικρόπουλος, 2004).

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η χρήση των ΤΠΕ βοηθάει στα ακόλουθα:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
Αμεσότητα και πληρότητα ενημέρωσης	0,6%	0,6%	17%	35,7%	46,2%
Βελτίωση διοικητικού έργου	0,6%	3,5%	16,4%	45,0%	34,5%
Προβολή έργου σχολικής μονάδας	1,2%	4,1%	17,0%	36,3%	41,5%
Μείωση γραφειοκρατίας	2,4%	5,9%	14,7%	32,9%	44,1%
Μείωση απαιτούμενου χρόνου	1,2%	6,4%	17,0%	34,5%	40,9%
Μείωση κόστους	1,2%	3,6%	23,1%	30,2%	42,0%

Πίνακας 3: Βαθμός αρωγής ΤΠΕ στο διοικητικό έργο

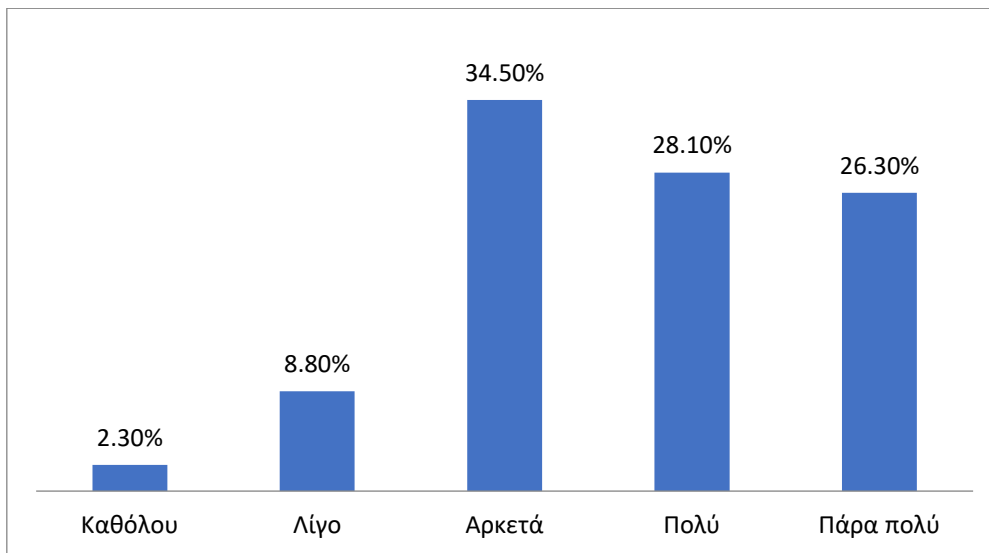
Στη συνέχεια, η ερώτηση 19 «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω παράγοντες δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση;» είχε ως στόχο να εξετάσει οχτώ από τους παράγοντες που συναντούνται συνήθως στη βιβλιογραφία ως οι πιο ανασταλτικοί. Το σύνολο του δείγματος καταδεικνύει ως πρωτίστης σημασίας την έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού, με ποσοστό 100% (Πίνακας 4). Δεν βρέθηκε κανείς που να απάντησε το αντίθετο. Σε συνάρτηση με αυτό το ποσοστό είναι και η έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού, που με ποσοστό 99,4% θεωρούν ότι δυσχεραίνει την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Ειδικά, το 79,6% θεωρεί ότι η έλλειψη αυτή επηρεάζει σε «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, ως σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας, επιβεβαιώνεται η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ, σε ποσοστό επίσης 99,4%. Ως ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας θεωρείται η αίσθηση του άγχους και η ανασφάλεια που νιώθουν για τις ΤΠΕ, σε ποσοστό 96,5%. Πιθανή εξήγηση για αυτό είναι πως ένα ποσοστό του δείγματος (12,7%) δεν έχει λάβει καμία επιμόρφωση στις ΤΠΕ. Σε ό,τι αφορά την πολυπλοκότητα του χειρισμού των προγραμμάτων το 95,9% θεωρεί πως είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας και μόνο το 4,1% θεωρεί δεν είναι πολύπλοκα στο χειρισμό τα

προγράμματα ή πως αυτό δεν δυσχεραίνει την αξιοποίησή τους. Ένα σημαντικό μεγάλο ποσοστό, το 92,8%, θεωρεί πως η συνήθεια της παραδοσιακής χειρόγραφης διεκπεραίωσης είναι ένας παράγοντας που δεν βοηθάει στην αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση καθώς επίσης το 88,3% έχει την αίσθηση πως οι ΤΠΕ κάνουν πιο περίπλοκες απλές διοικητικές εργασίες. Τέλος, η πλειονότητα του δείγματος, το 94,1%, θεωρεί εξίσου σημαντικό παράγοντα την περιορισμένη δυνατότητα του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου.

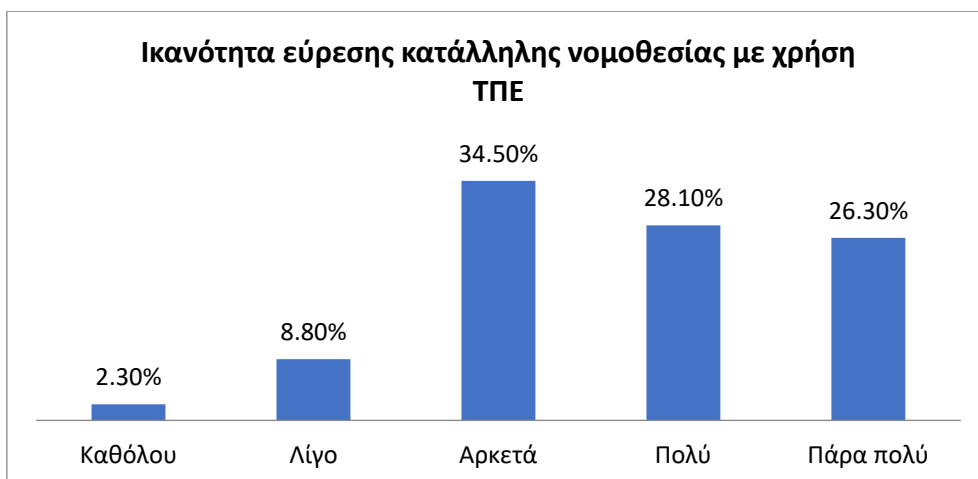
	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
Έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού	0,6%	3,5%	16,3%	33,1%	46,5%
Έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού		5,8%	19,9%	42,7%	31,6%
Έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ	0,6%	5,3%	18,8%	40,6%	34,7%
Αίσθηση άγχους και ανασφάλεια για τις ΤΠΕ	3,5%	15,2%	26,9%	36,8%	17,5%
Πολυπλοκότητα χειρισμού προγραμμάτων	4,1%	16,3%	32,0%	34,9%	12,8%
Συνήθεια παραδοσιακής χειρόγραφης διεκπεραίωσης	7,2%	17,4%	28,1%	32,9%	14,4%
Αίσθηση ότι ΤΠΕ περιπλέκουν απλές διοικητικές εργασίες	11,7%	26,9%	28,1%	24%	9,4%
Περιορισμένη δυνατότητα ΠΣΔ	5,9%	22,4%	27,6%	31,8%	12,4%

Πίνακας4: Παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση.

Η ερώτηση 20, που ήταν και η τελευταία της ενότητας, ζητούσε από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν σε ποιο βαθμό θεωρούσαν ότι είναι ικανοί να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που είχαν αποκομίσει από τις ΤΠΕ τόσο στη διοικητική πράξη όσο και στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας. Η πλειοψηφία του συνολικού δείγματος, με ποσοστό 89,9%, δήλωσε πως θεωρεί ότι είναι ικανή να χρησιμοποιήσει αυτές τις γνώσεις στη διοικητική πράξη (Γράφημα 23). Ιδιαίτερα σημαντικό για την παρούσα έρευνα, είναι ότι εξίσου μεγάλο ποσοστό, 94,7%, χρησιμοποιεί τις αποκτηθείσες γνώσεις του στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας (Γράφημα 24).

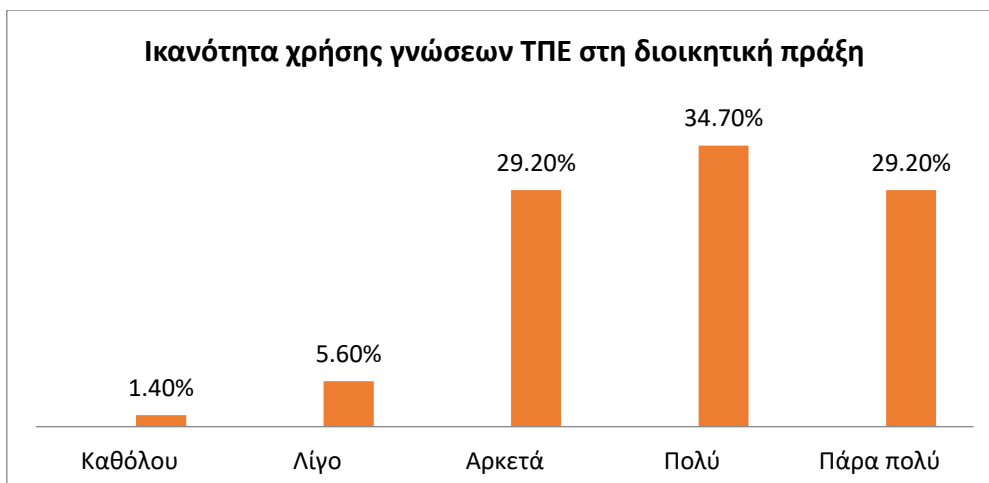

Γράφημα 23: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (συνολικό δείγμα)

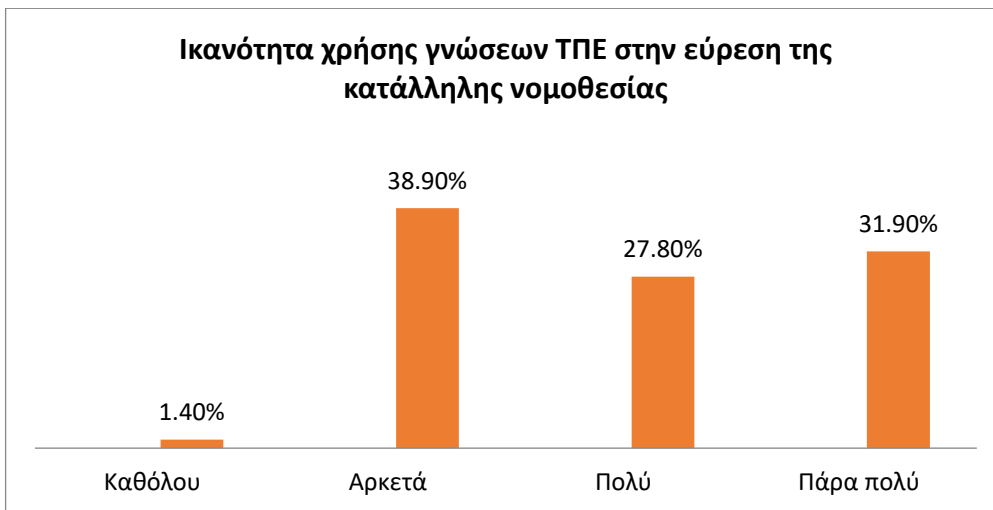

Γράφημα 24: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Σε ότι αφορά τα ποσοστά των στελεχών, το 93,1% θεωρεί ότι είναι ικανό να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις από τις ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (Γράφημα 25) και το 98,6% στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας (Γράφημα 26).

Γράφημα 25: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (στελέχη)

Γράφημα 26: Ικανότητα χρήσης γνώσεων ΤΠΕ στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας (στελέχη)

Δ. Διοικητικές γνώσεις

Στην ενότητα αυτή κλήθηκαν να απαντήσουν μόνο οι συμμετέχοντες που κατείχαν θέση διευθυντή ή υποδιευθυντή σε σχολική μονάδα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Δημοτικό Σχολείο ή Νηπιαγωγείο).

Στην ερώτηση 21 κλήθηκαν να απαντήσουν αν πριν από την τοποθέτησή τους σε θέση Διευθυντή ή υποδιευθυντή είχαν παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικό με τη διοίκηση των σχολικών μονάδων. Από τα αποτελέσματα φαίνεται πως μόνο το 30,1% είχε παρακολουθήσει συναφές πρόγραμμα επιμόρφωσης ενώ η πλειοψηφία των διοικητικών στελεχών, το 67,1%, δεν είχε λάβει κάποιου είδους επιμόρφωση πριν την ανάληψη των καθηκόντων.

Η ερώτηση 22 στόχευε να ανακαλύψει αν παρόλα αυτά είχαν παρακολουθήσει τελικά κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικό με τη διοίκηση σχολικών μονάδων, κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Και εδώ το ποσοστό είναι σημαντικά χαμηλό, αφού μόνο το 34,9% παρακολούθησε επιμορφωτικό πρόγραμμα, ενώ το 65,1% δηλαδή παραπάνω από τους μισούς, δεν πήρε μέρος σε καμία επιμόρφωση πάνω σε διοικητικά θέματα. Συμπεραίνεται από τα παραπάνω, πως αξιοσημείωτος αριθμός ενεργών στελεχών της εκπαίδευσης, δεν έχει λάβει κανενός είδους επιμόρφωση και οι όποιες ενέργειες σε θέματα διοίκησης δεν προέρχονται από στοχευμένες και μεθοδευμένες κινήσεις αλλά από εμπειρικές ή προσωπικές επιλογές του καθενός.

Στην ερώτηση 23 έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί «Σε ποιο βαθμό τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες που έχετε/είχατε σαν υποδιευθυντής, θεωρείται πως θα σας βοηθήσουν/σας βοήθησαν για την εξέλιξη σας ως διευθυντής». Η πλειοψηφία του

δείγματος, το 76,8%, απάντησε πως βοηθήθηκε ή πιστεύει πως θα βοηθηθεί από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ». Πιθανότατα η άποψη αυτή έχει να κάνει με την ενασχόληση των υποδιευθυντών με ορισμένα διοικητικά θέματα που τους αναθέτει να εκτελέσουν ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, όπως προβλέπεται από το Καθηκοντολόγιο, στο οποίο περιγράφονται με ακρίβεια οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των υποδιευθυντών. Μόνο το 7,1% του δείγματος θεωρεί πως οι αρμοδιότητές του ως υποδιευθυντής δεν βοήθησαν ή δεν θα βοηθήσουν καθόλου στη διευθυντική θέση και μόλις το 16,1% θεωρεί ότι δέχτηκε μία μικρή βοήθεια. Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με την έρευνες του εξωτερικού από τις οποίες προέκυψε πως όσοι κατείχαν θέση υποδιευθυντή δεν ένιωθαν ικανοί για το ρόλο τους (Busch et al, 2010) ούτε και για να αναλάβουν αργότερα τη θέση του διευθυντή, καθώς οι εργασίες που εκτελούν και οι αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν στην πράξη, δεν τους προετοιμάζουν για τον ρόλο του διευθυντή (Kwan, 2009).

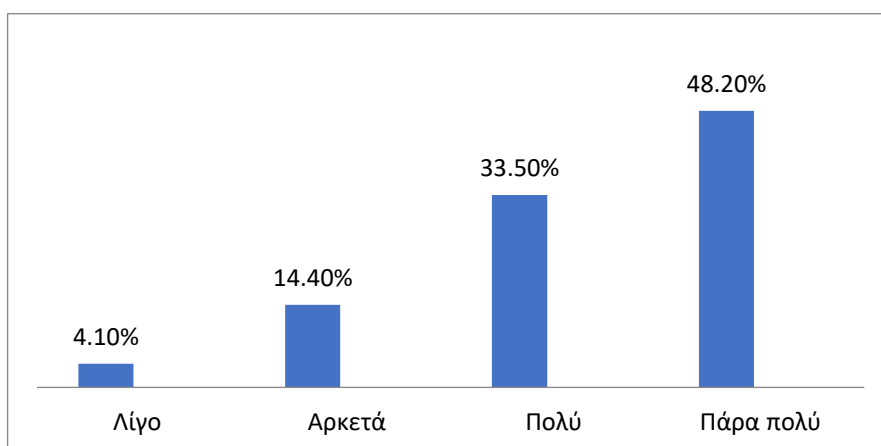
Ε. Γνώσεις και αξιοποίηση της Νομοθεσίας

Περνώντας στην τελευταία θεματική ενότητα του ερωτηματολογίου γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας είναι γνώστες του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την εκπαίδευση και σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι αυτού του είδους οι γνώσεις βοηθούν στην οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας. Εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους, οι εκπαιδευτικοί και τα στελέχη ξεχωριστά, καταφεύγουν στην αναζήτηση και αξιοποίηση της νομοθεσίας και ερευνάται ο βαθμός στον οποίο πιστεύουν ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να επιλύσει προβλήματα καθημερινότητας του σχολείου, μεταξύ συναδέλφων ή ζητημάτων που προκύπτουν με τους γονείς και κατά πόσο συμβάλλει στη διατήρηση της ομαλότητας στο σχολικό κλίμα.

Αρχικά οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν γνωρίζουν την ύπαρξη κάποιου φορέα στον οποίο μπορούν να απευθύνονται για να ζητήσουν νομική υποστήριξη. Από τις απαντήσεις φαίνεται πως μόνο οι μισοί περίπου, 46,5%, γνωρίζουν ότι υπάρχει αρμόδιος φορέας ενώ το υπόλοιπο 53,5% όχι. Και τα διοικητικά στελέχη όμως γνωρίζουν μόνο σε ποσοστό 53,5% την ύπαρξη αρμόδιου φορέα.

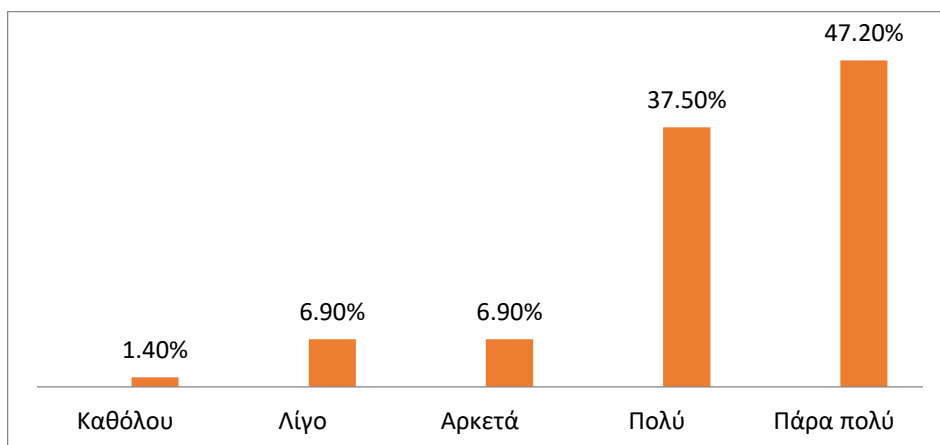
Στη συνέχεια, στην ερώτηση 25, οι ερωτώμενοι, μέσα από μια πενταβάθμια κλίμακα, έπρεπε να επιλέξουν «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η γνώση της διαχείρισης της νομοθεσίας συντελεί στην καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου». Το σύνολο του δείγματος απάντησε θετικά, αφού δεν υπήρχε καμία απάντηση στην επιλογή «Καθόλου». Πιο συγκεκριμένα, το 48,2% (82 άτομα) απάντησε «Πάρα πολύ», το 33,5% (57 άτομα) απάντησε «Πολύ», το

14,4% (24 άτομα) απάντησε «Αρκετά» και μόλις το 4,1% απάντησε «Λίγο» (Γράφημα 27).

Γράφημα 27: Γνώση διαχείρισης νομοθεσίας με σκοπό βελτίωση ποιότητας διοικητικού έργου (συνολικό δείγμα)

Στη συγκεκριμένη ερώτηση από τα στελέχη το 47,2% (34 άτομα) απάντησε «Πάρα πολύ», το 37,5% (27 άτομα) απάντησε «Πολύ», το 6,9% (5 άτομα) απάντησε «Αρκετά» όπως ακριβώς ίδιο ήταν το ποσοστό και για το «Λίγο» ενώ βρέθηκε μία απάντηση που κατέλαβε 1,4% για το «Καθόλου» (Γράφημα 28).

Γράφημα 28: Γνώση διαχείρισης νομοθεσίας με σκοπό βελτίωση ποιότητας διοικητικού έργου (στελέχη)

Στην ερώτηση 26 «Χρειάστηκε ποτέ στο παρελθόν να αναζητήσετε/μελετήσετε θέματα σχετικά με τη νομοθεσία;», το 81,9% απάντησε θετικά και μόλις το 18,1% απάντησε αρνητικά. Από τα διοικητικά στελέχη το 87,7% απάντησε θετικά.

Στη συνέχεια, κλήθηκαν να απαντήσουν μόνο όσοι είχαν επιλέξει θετική απάντηση. Στην ερώτηση 27, τους ζητούνταν να επιλέξουν έναν ή περισσότερους από τους αναφερθέντες λόγους για τους οποίους χρειάστηκε να αναζητήσουν και να μελετήσουν τη νομοθεσία. Με σειρά κατάταξης, ξεκινώντας από την επιλογή που έλαβε τις περισσότερες απαντήσεις, οι τέσσερις κυριότεροι λόγοι είναι για ενημερωθούν για τα

δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες τους, για τη διασφάλιση της θέσης, των κεκτημένων ή των δικαιωμάτων τους, για τη διασφάλιση ίσης μεταχείρισης και για την εξομάλυνση μίας υφιστάμενης κατάστασης στο σχολικό περιβάλλον. Κατόπιν, συγκεντρώνοντας λιγότερες απαντήσεις, επέλεξαν την εξάλειψη λειτουργικής ή διοικητικής σύγχυσης καθώς και την πάταξη αυθαιρεσίας από συναδέλφους ή προϊστάμενες αρχές. Σε μικρότερο βαθμό οι εκπαιδευτικοί αναζητούν το νομοθετικό πλαίσιο για να ικανοποιήσουν τα συμφέροντά τους και ακόμα λιγότερο για την προστασία και κάλυψη της θέσης τους κατόπιν καταγγελίας.

Η επόμενη ερώτηση (28) απευθυνόταν μόνο σε διευθυντές και υποδιευθυντές και στόχευε να εξετάσει τους λόγους για τους οποίους τα στελέχη ανατρέχουν και αξιοποιούν τη νομοθεσία. Από τις απαντήσεις φαίνεται πως δεν αλλάζει κατά πολύ η συχνότητα των λόγων. Η πλειοψηφία των στελεχών καταφεύγει στη νομοθεσία και εδώ πρωτίστως για να ενημερωθεί για τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες τις δικές τους και των υφισταμένων τους. Ο δεύτερος πιο σύνηθες λόγος είναι για να εξαλείψουν οποιαδήποτε λειτουργική ή διοικητική σύγχυση, γεγονός που συνάδει με τον ρόλο τους και τη θέση που κατέχουν στη σχολική μονάδα. Ενώ στους εκπαιδευτικούς αυτός ο λόγος δεν συγκέντρωσε τον ίδιο αριθμό απαντήσεων. Ο τρίτος λόγος είναι η διασφάλιση ίσης μεταχείρισης μεταξύ των συναδέλφων του ίδιου σχολείου (Συλλόγου διδασκόντων) ή μεταξύ σχολείων σε επίπεδο Δήμου ή της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Κατόπιν, με αρκετά λιγότερες απαντήσεις είναι η διασφάλιση της θέσης, των κεκτημένων ή των δικαιωμάτων (των στελεχών ή των υφισταμένων τους), η εξομάλυνση μιας υφιστάμενης κατάστασης στο σχολικό περιβάλλον καθώς και η πάταξη οποιαδήποτε αυθαιρεσίας από συναδέλφους ή προϊστάμενες αρχές. Σε πολύ μικρό ποσοστό τα στελέχη ενός σχολείου αναζητούν τη νομοθεσία για την προστασία και κάλυψη της θέσης τους κατόπιν καταγγελίας που έχει γίνει είτε για το άτομό τους είτε για κάποιον από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου τους ενώ σε ακόμα μικρότερο έως αμελητέο ποσοστό για την ικανοποίηση των συμφερόντων τους. Η τελευταία επιλογή τους μας κάνει να σκεφτούμε πως από τη θέση ισχύος που νιώθουν πως βρίσκονται δε θεωρούν να απειλούνται τα συμφέροντά τους ή θεωρούν πως μπορούν να τα ικανοποιήσουν χωρίς την επίκληση της νομοθεσίας.

Ακολούθησε η ερώτηση 29 «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι θα ανατρέχατε στα παρακάτω για να βρείτε και να αξιοποιήσετε το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο;». Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν το 95,2 % (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») θα χρησιμοποιούσε λέξεις-κλειδιά στα πλαίσια μιας ευρύτερης αναζήτησης στο διαδίκτυο (Πίνακας 5), καθότι αυτός ο τρόπος αποτελεί τον πλέον διαδεδομένο για την αναζήτηση

οποιασδήποτε πληροφορίας στη σύγχρονη εποχή με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και συγκεκριμένα του διαδικτύου.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	3	1,7	1,8	1,8
2	5	2,9	3,0	4,8
Valid 3	35	20,1	21,2	26,1
4	61	35,1	37,0	63,0
5	61	35,1	37,0	100,0
Total	165	94,8	100,0	
Missing System	9	5,2		
Total	174	100,0		

Πίνακας 5: Αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά στο διαδίκτυο για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Για την αναζήτηση της κατάλληλης νομοθεσίας μέσα από συζητήσεις σε εκπαιδευτικά forums, το 7,3% απάντησε πως δεν επιλέγει αυτόν τον τρόπο, το 26,2% πως τον επιλέγει «Λίγο» και το υπόλοιπο 66,5% πως τον επιλέγει από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ», με τις περισσότερες απαντήσεις να έχει λάβει η επιλογή «Αρκετά» (Πίνακας 6).

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	12	6,9	7,3	7,3
2	43	24,7	26,2	33,5
Valid 3	52	29,9	31,7	65,2
4	37	21,3	22,6	87,8
5	20	11,5	12,2	100,0
Total	164	94,3	100,0	
Missing System	10	5,7		
Total	174	100,0		

Πίνακας 6: Συζητήσεις σε εκπαιδευτικά forums για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Σε ότι αφορά την αναζήτηση σε εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες, όπως για παράδειγμα το esos, η alfanita κλπ., φαίνεται πως είναι και αυτή μία μέθοδος που χρησιμοποιεί η πλειοψηφία του δείγματος. Πιο συγκεκριμένα, το 94,5% χρησιμοποιεί αυτή τη μέθοδο αναζήτησης από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ» και μόνο το 3,6% θεωρεί ότι

τη χρησιμοποιεί «Λίγο» ενώ τέλος το 1,8% δεν τη χρησιμοποιούν «Καθόλου» (Πίνακας 7).

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	3	1,7	1,8	1,8
2	6	3,4	3,6	5,4
3	37	21,3	22,3	27,7
Valid 4	59	33,9	35,5	63,3
5	61	35,1	36,7	100,0
Total	166	95,4	100,0	
Missing System	8	4,6		
Total	174	100,0		

Πίνακας 7: Αναζήτηση σε εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Για την αναζήτηση του νομοθετικού πλαισίου στις ιστοσελίδες του Υπουργείου Παιδείας ή των εκάστοτε Διευθύνσεων ή αρμόδιων υπηρεσιών, και πάλι μεγάλο ποσοστό του δείγματος, το 92,7% στρέφεται σε αυτόν τον τρόπο αναζήτησης από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ» και μόνο το 5,5% θεωρεί ότι τη χρησιμοποιεί «Λίγο» ενώ τέλος το 1,8% δεν τη χρησιμοποιούν «Καθόλου» (Πίνακας 8).

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αρκετά	34	19,5	20,6	20,6
Καθόλου	3	1,7	1,8	22,4
Λίγο	9	5,2	5,5	27,9
Valid Πάρα πολύ	70	40,2	42,4	70,3
Πολύ	49	28,2	29,7	100,0
Total	165	94,8	100,0	
Missing	9	5,2		
Total	174	100,0		

Πίνακας 8: Αναζήτηση σε ιστοσελίδες Υπουργείου/Διευθύνσεων για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Αντίθετα τα ποσοστά αλλάζουν στην περίπτωση που οι συμμετέχοντες στην έρευνα μπαίνουν στη διαδικασία να αναζητήσουν την κατάλληλη νομοθεσία μέσα από ερωτήματα που καλούνται να θέσουν οι ίδιοι στο διαδίκτυο (π.χ. σε blogs, forums, στο facebook κλπ.).

Σε αυτή την περίπτωση το 24,8% απάντησε πως δεν μπαίνει στη διαδικασία ανάρτησης κάποιου ερωτήματος στο διαδίκτυο ώστε απαντηθεί από συναδέλφους με παρόμοιες εμπειρίες. Το 24,2% απάντησε «Λίγο», το 23,6% απάντησε «Αρκετά», και μόλις το 16,1% απάντησε «Πολύ» και το 11,2% «Πάρα πολύ» (Πίνακας 9).

Δεδομένων των προηγούμενων ευρημάτων της έρευνας, πως μέρος του δείγματος δεν είναι εξοικειωμένο με τις νέες τεχνολογίες ή πως δεν έχουν λάβει όλοι κάποιου είδους επιμόρφωση, φαίνεται πως αρκετοί από τους συμμετέχοντες δεν καταφεύγουν στην επιλογή να θέσουν ηλεκτρονικά ένα ερώτημα και να περιμένουν να απαντηθεί, παρά προτιμούν να ψάχνουν οι ίδιοι προκειμένου να ανακτήσουν το κομμάτι της νομοθεσίας που τους απασχολεί.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	40	23,0	24,8	24,8
2	39	22,4	24,2	49,1
3	38	21,8	23,6	72,7
4	26	14,9	16,1	88,8
5	18	10,3	11,2	100,0
Total	161	92,5	100,0	
Missing System	13	7,5		
Total	174	100,0		

Πίνακας 9: Διατύπωση ερωτημάτων στο διαδίκτυο για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (στελέχη)

Κατόπιν εξετάστηκε ο βαθμός στον οποίο συμμετέχουν σε ερωτήματα που τίθενται από τρίτους στο διαδίκτυο και με ποσοστό 40,6% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») (Πίνακας 10) απάντησαν πως συμμετέχουν σε τέτοιου είδους συζητήσεις. Παρατηρείται πως τα ποσοστά σε αυτές τις δύο επιλογές κινούνται στα ίδια περίπου επίπεδα, με τις απόψεις του δείγματος να μην αλλάζουν είτε πρόκειται για δικό τους ερώτημα είτε για ερωτήματα άλλων.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	39	22,4	24,2	24,2
2	57	32,8	35,4	59,6
3	31	17,8	19,3	78,9
4	21	12,1	13,0	91,9
5	13	7,5	8,1	100,0
Total	161	92,5	100,0	
Missing System	13	7,5		
Total	174	100,0		

Πίνακας 10: Συμμετοχή σε ερωτήματα του διαδικτύου για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Στην περίπτωση που όταν χρειάζεται να αναζητήσουν κάποιο νομοθετικό θέμα, καταφεύγουν στο Νομικό τμήμα των Περιφερειακών Διευθύνσεων ή του Υπουργείου, από τις απαντήσεις που δόθηκαν επισημαίνεται πως το 89,5% θεωρεί πως θα απευθυνόταν στους άνωθεν φορείς ενώ μόνο το 10,5% θεωρεί πως δεν θα κατέφευγε σε αυτή την οδό (Πίνακας 11).

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	17	9,8	10,5	10,5
2	36	20,7	22,2	32,7
3	38	21,8	23,5	56,2
4	38	21,8	23,5	79,6
5	33	19,0	20,4	100,0
Total	162	93,1	100,0	
Missing System	12	6,9		
Total	174	100,0		

Πίνακας 11: Συνεργασία με το Νομικό τμήμα των Περιφερειακών Διευθύνσεων ή του Υπουργείου για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Η επόμενη επιλογή καταδεικνύει πως οι απαντούντες τείνουν να δημιουργούν προσωπικό, οργανωμένο αρχείο για θέματα νομοθεσίας σε ψηφιακή μορφή σε ποσοστό 69,9% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») ενώ δεν τηρεί «Καθόλου» κάτι αντίστοιχο το 9,8% (Πίνακας 12).

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	16	9,2	9,8	9,8
2	33	19,0	20,2	30,1
3	44	25,3	27,0	57,1
4	37	21,3	22,7	79,8
5	33	19,0	20,2	100,0
Total	163	93,7	100,0	
Missing System	11	6,3		
Total	174	100,0		

Πίνακας 12: Τήρηση προσωπικού οργανωμένου αρχείου για την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα)

Σε ότι αφορά τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών του δείγματος σε διαβουλεύσεις ενόψει κάποιων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων παρατηρείται πως είναι σχετικά μικρός ο αριθμός, όσων επιλέγουν να πάρουν μέρος σε αυτές και να αποτελέσουν κομμάτι των εξελίξεων (Πίνακας 13). Αντίστοιχα, μικρός είναι ο αριθμός και των στελεχών.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	44	25,3	27,7	27,7
2	51	29,3	32,1	59,7
3	30	17,2	18,9	78,6
4	24	13,8	15,1	93,7
5	10	5,7	6,3	100,0
Total	159	91,4	100,0	
Missing System	15	8,6		
Total	174	100,0		

Πίνακας 13: Συμμετοχή σε διαβουλεύσεις (συνολικό δείγμα)

Στην ερώτηση 30, «Πόσο συχνά χρειάζεται να αναζητήσετε νομικά θέματα με τη χρήση των ΤΠΕ;» η πλειοψηφία του δείγματος, με ποσοστό 75,8%, απάντησε πως αυτό συμβαίνει κάποιες φορές την εβδομάδα ή λίγες φορές το μήνα ενώ μόνο το 4,2% απάντησε πως δεν αναζητά καθόλου νομικά θέματα με τη χρήση των ΤΠΕ (Πίνακας 14).

Στα ίδια περίπου συχνότητα αναζητούν τη νομοθεσία και τα στελέχη της εκπαίδευσης καθώς τα ποσοστά τους ήταν παρόμοια με το ποσοστό όσων δεν αναζητούν καθόλου νομοθετικά θέματα με τη χρήση των ΤΠΕ να είναι ίσο με 6,9% (Πίνακας 15). Αξίζει να αναφερθεί εδώ, ότι οι περισσότεροι από τους διευθυντές και υποδιευθυντές έχουν πολλά

χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση και κάποιοι τα τελευταία χρόνια κατέχουν διοικητική θέση. Αυτό, πιθανόν να έχει ως συνέπεια οι συγκεκριμένοι να γνωρίζουν καλά το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των σχολείων ή δεν προτιμούν τις ΤΠΕ ως προς την ανεύρεσή του αλλά πιθανόν να έχουν δημιουργήσει προσωπικό έντυπο αρχείο, στο οποίο και ανατρέχουν όταν χρειάζεται.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	1	1,4	1,4	1,4
2	23	31,5	31,9	33,3
3	29	39,7	40,3	73,6
4	14	19,2	19,4	93,1
5	5	6,8	6,9	100,0
Total	72	98,6	100,0	
Missing System	1	1,4		
Total	73	100,0		

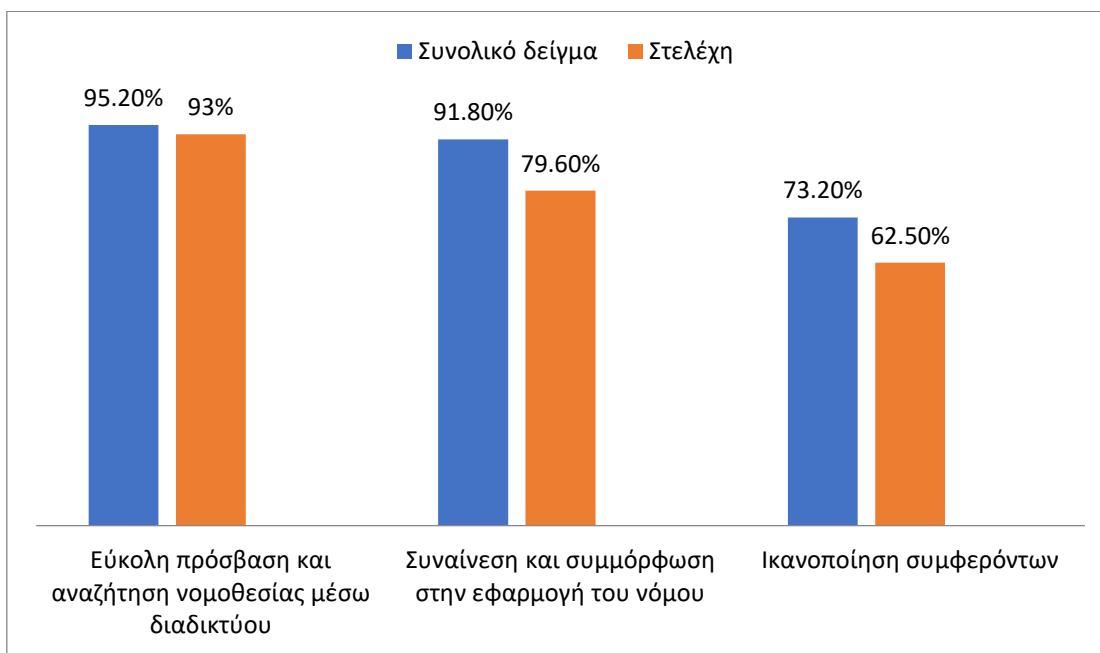
Πίνακας 14: Συχνότητα αναζήτησης νομικών θεμάτων (συνολικό δείγμα)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	10	5,7	6,0	6,0
2	71	40,8	42,3	48,2
3	56	32,2	33,3	81,5
4	24	13,8	14,3	95,8
5	7	4,0	4,2	100,0
Total	168	96,6	100,0	
Missing System	6	3,4		
Total	174	100,0		

Πίνακας 15: Συχνότητα αναζήτησης νομικών θεμάτων (στελέχη)

Στην ερώτηση 31, «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω παράγοντες διευκολύνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας;», η εύκολη πρόσβαση και αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου έλαβε ποσοστό 95,2% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») από τις συνολικές απαντήσεις του δείγματος και ποσοστό 93% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») από τα στελέχη της εκπαίδευσης. Η συναίνεση και συμμόρφωση στην εφαρμογή του νόμου έλαβε ποσοστό 91,8% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») στο σύνολο των απαντήσεων και από τις απαντήσεις μόνο των στελεχών 79,6% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ»). Η ικανοποίηση των

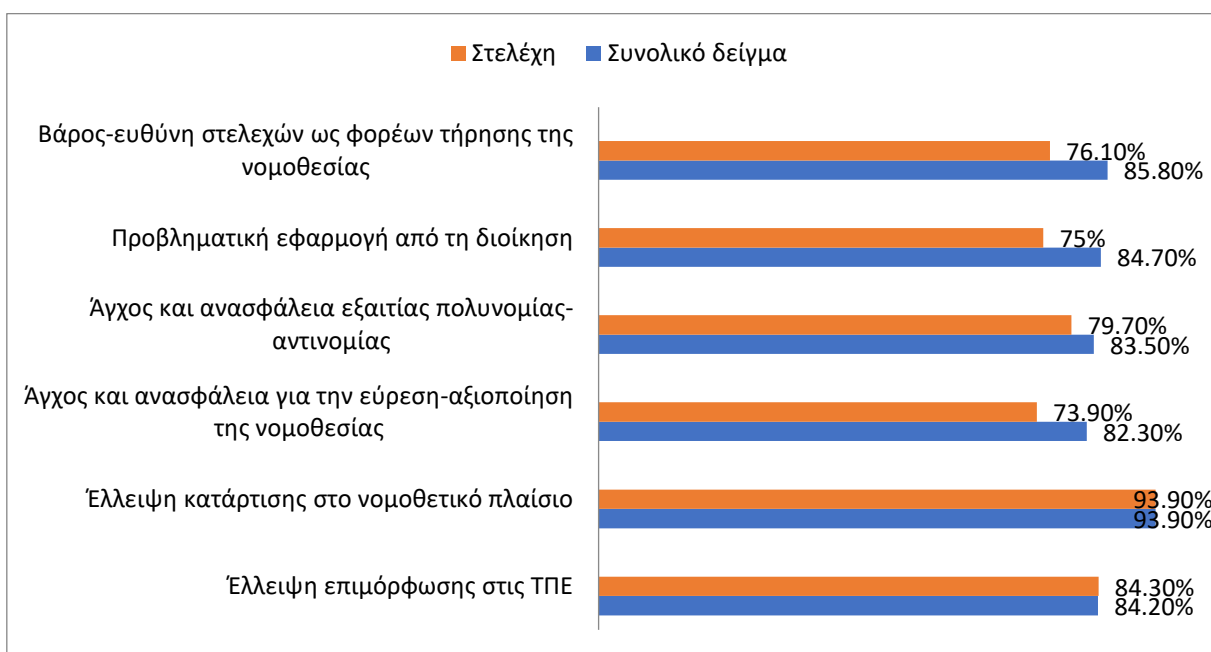
συμφερόντων έλαβε συνολικό ποσοστό 73,2% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») ενώ από τα στελέχη έλαβε ποσοστό 62,5% (από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ») (Γράφημα 29). Παρατηρείται ότι και στις τρεις περιπτώσεις τα ποσοστά των στελεχών είναι ελάχιστα μειωμένα σε σχέση με τα αντίστοιχα του συνολικού δείγματος.

Γράφημα 29: Παράγοντες που διευκολύνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας.

Στην ερώτηση 32, «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω παράγοντες δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας;», σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο σύνολο των ατόμων που απάντησαν, θεωρούν πως οι παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (Γράφημα 30), είναι κατά 84,2% (από «Αρκετά» 25,5% έως «Πάρα πολύ» 27,3%) η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ, κατά 93,9% (από «Αρκετά» 28,5% έως «Πάρα πολύ» 29,7%) η έλλειψη κατάρτισης σε ότι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο, κατά 82,3% (από «Αρκετά» 30,5% έως «Πάρα πολύ» 21,3%) το άγχος και η ανασφάλεια που νιώθουν οι εκπαιδευτικοί για την εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας, κατά 83,5% (από «Αρκετά» 26,2% έως «Πάρα πολύ» 23,8%) το άγχος και η ανασφάλεια που προκαλούνται εξαιτίας της πολυνομίας και της αντινομίας που υπάρχει στην ελληνική νομοθεσία, κατά 84,7% (από «Αρκετά» 27,6% έως «Πάρα πολύ» 20,9%) η προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας από τη διοίκηση και τέλος το 85,8% (από «Αρκετά» 29,7% έως «Πάρα πολύ» 20,6%) θεωρεί το βάρος και την ευθύνη του διευθυντή ως φορέα τήρησης της νομοθεσίας.

Για την ίδια ερώτηση τίθενται κατά αντιπαράθεση τα ποσοστά των στελεχών, διευθυντών και υποδιευθυντών (Γράφημα 30). Τα στελέχη θεωρούν πως οι παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας, είναι κατά 84,3% (από «Αρκετά» 32,9% έως «Πάρα πολύ» 21,4%) η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ. Η έλλειψη κατάρτισης σε ότι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο, βρίσκει σύμφωνους για τη σπουδαιότητα της όλα τα στελέχη αφού δεν βρέθηκε κανείς να επιλέξει την απάντηση «Καθόλου». Κατά 93,9% λοιπόν (από «Αρκετά» 34,8% έως «Πάρα πολύ» 26,1%) τη θεωρούν ως σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα. Κατά 73,9% (από «Αρκετά» 31,9% έως «Πάρα πολύ» 15,9%) το άγχος και η ανασφάλεια που νιώθουν οι εκπαιδευτικοί για την εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας, κατά 79,7% (από «Αρκετά» 33,3% έως «Πάρα πολύ» 18,8%) το άγχος και η ανασφάλεια που προκαλούνται εξαιτίας της πολυνομίας και της αντινομίας που υπάρχει στην ελληνική νομοθεσία, κατά 75% (από «Αρκετά» 27,9% έως «Πάρα πολύ» 16,2%) η προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας από τη διοίκηση και τέλος το 76,1% (από «Αρκετά» 31% έως «Πάρα πολύ» 16,9%) θεωρεί το βάρος και την ευθύνη του διευθυντή ως φορέα τήρησης της νομοθεσίας.

Γράφημα 30: Παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (συνολικό δείγμα – στελέχη).

Κατόπιν σύγκρισης των παραπάνω παρατηρείται πως με κοινά ποσοστά θεωρούνται ιδιαίτερος σημαντικά η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των νέων τεχνολογιών και ακόμη περισσότερο η έλλειψη κατάρτισης σε ότι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο. Για όλους τους υπόλοιπους παράγοντες που αναφέρθηκαν τα ποσοστά είναι

συγκριτικά ελάχιστα μικρότερα στα στελέχη της εκπαίδευσης, τα οποία ίσως λόγω θέσης και συχνής τριβής δεν νιώθουν άγχος ή ανασφάλεια στην εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας.

Οι τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου έχουν να κάνουν με το βαθμό στον οποίο πιστεύουν οι ερωτούμενοι ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να επιλύσει διαφόρων ειδών προβλήματα που προκύπτουν στη λειτουργία των σχολικών μονάδων.

Στην ερώτηση 33, το δείγμα ρωτήθηκε για τον βαθμό που πιστεύει ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να συνδράμει στην επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται στην καθημερινότητα του σχολείου. Από τα ερευνητικά αποτελέσματα προέκυψε πως οι απαντήσεις του δείγματος (Πίνακας 16) με αυτές των στελεχών (Πίνακας 17) έρχονται σε απόλυτη συμφωνία. Πιο συγκεκριμένα, το 81,3% του συνολικού δείγματος θεωρεί πως η υπάρχουσα νομοθεσία συμβάλλει από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ» στην επίλυση των προβλημάτων της καθημερινότητας ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των στελεχών είναι 85,7%.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	1	,6	,6	,6
2	30	17,2	18,1	18,7
3	74	42,5	44,6	63,3
4	47	27,0	28,3	91,6
5	14	8,0	8,4	100,0
Total	166	95,4	100,0	
Missing System	8	4,6		
Total	174	100,0		

Πίνακας 16: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων (συνολικό δείγμα)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
2	10	13,7	14,3	14,3
3	34	46,6	48,6	62,9
4	21	28,8	30,0	92,9
5	5	6,8	7,1	100,0
Total	70	95,9	100,0	
Missing System	3	4,1		
Total	73	100,0		

Πίνακας 17: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων (στελέχη)

Στην ερώτηση 34, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν σε ποιο βαθμό πιστεύουν ότι η υπάρχουσα νομοθεσία τους βοηθάει ως μέσο προκειμένου να συνεννοηθούν ή να επιλύσουν προβλήματα που ανακύπτουν με συναδέλφους. Από τις απαντήσεις τους φαίνεται πως το 71,3% πιστεύουν πως βοηθάει από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ» (Πίνακας 18) και ακριβώς το ίδιο πιστεύει και το 71,8% των στελεχών.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	5	2,9	3,0	3,0
2	43	24,7	25,7	28,7
3	69	39,7	41,3	70,1
4	36	20,7	21,6	91,6
5	14	8,0	8,4	100,0
Total	167	96,0	100,0	
Missing System	7	4,0		
Total	174	100,0		

Πίνακας 18: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση συναδελφικών προβλημάτων (συνολικό δείγμα)

Στην ερώτηση 35 αναφορικά με το βαθμό που πιστεύουν ότι η υπάρχουσα νομοθεσία τους βοηθάει ως μέσο προκειμένου να συνεννοηθούν ή να επιλύσουν προβλήματα που προκύπτουν με τους γονείς των μαθητών τους, το 65,3% του συνολικού δείγματος πιστεύει ότι μπορεί να βοηθήσει από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ» (Πίνακας 19) ενώ το ποσοστό των στελεχών φαίνεται να πιστεύει περισσότερο σε αυτό με ποσοστό 74,6% (Πίνακας 20). Ένα πολύ μικρό ποσοστό, το 6,6% του συνολικού δείγματος και το 7% των στελεχών, πιστεύει πως η νομοθεσία δεν συμβάλλει καθόλου στο να συνεννοηθούν εκπαιδευτικοί και γονείς και να καταφέρουν να επιλύσουν τα όποια προβλήματα δημιουργούνται.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	11	6,3	6,6	6,6
2	47	27,0	28,1	34,7
3	55	31,6	32,9	67,7
4	35	20,1	21,0	88,6
5	19	10,9	11,4	100,0
Total	167	96,0	100,0	
Missing System	7	4,0		
Total	174	100,0		

Πίνακας 19: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση προβλημάτων με τους γονείς (συνολικό δείγμα)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	5	6,8	7,0
	2	13	17,8	25,4
	3	26	35,6	62,0
	4	17	23,3	85,9
	5	10	13,7	100,0
	Total	71	97,3	100,0
Missing	System	2	2,7	
Total		73	100,0	

Πίνακας 20: Συμβολή υπάρχουσας νομοθεσίας στην επίλυση προβλημάτων με τους γονείς (στελέχη)

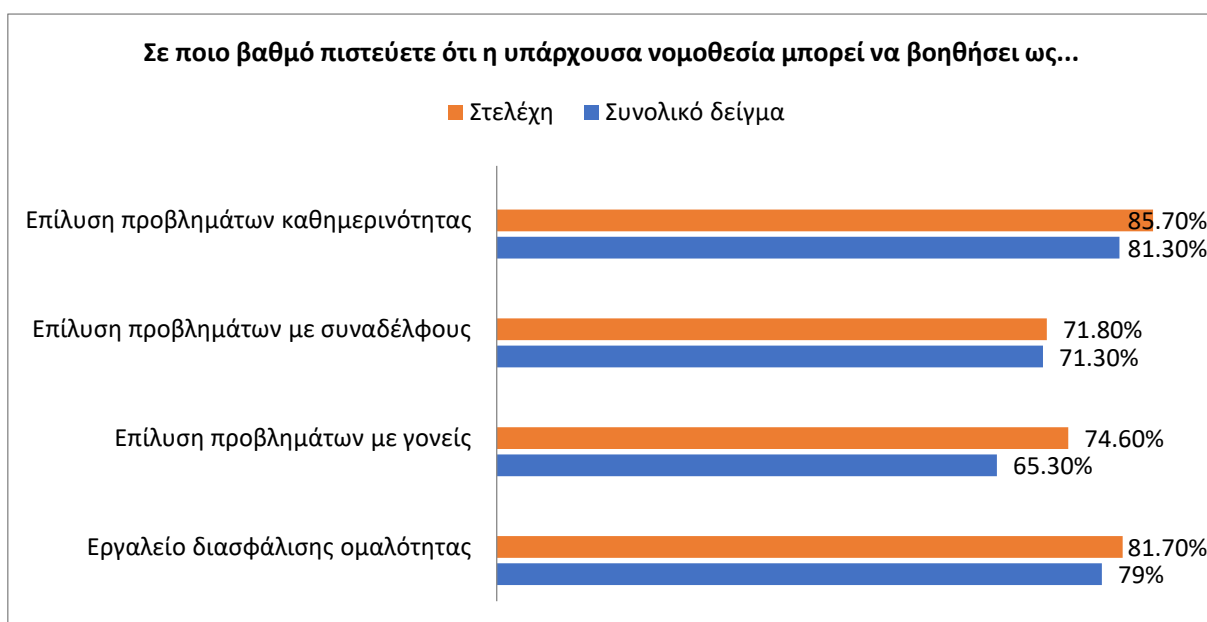
Τέλος, στην ερώτηση 36 «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο διασφάλισης της ομαλότητας στην καθημερινότητα του σχολείου;» η πλειοψηφία του δείγματος, το 79%, από «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ» (Πίνακας 21) πιστεύει σε αυτό. Το αντίστοιχο ποσοστό για τα στελέχη ανέρχεται στο 81,7% (Πίνακας 22). Φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί στηρίζονται στην ύπαρξη της νομοθεσίας ως προς τη διεκπεραίωση καθημερινών ζητημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν στα σχολεία τους, με σκοπό την τήρηση των προβλεπόμενων κανόνων μέσα σε ένα πλαίσιο ομαλής λειτουργίας.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	3	1,7	1,8
	2	32	18,4	21,0
	3	74	42,5	65,3
	4	39	22,4	88,6
	5	19	10,9	100,0
	Total	167	96,0	100,0
Missing	System	7	4,0	
Total		174	100,0	

Πίνακας 21: Η νομοθεσία ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας (συνολικό δείγμα)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	3	4,1	4,2	4,2
Valid 2	10	13,7	14,1	18,3
Valid 3	32	43,8	45,1	63,4
Valid 4	16	21,9	22,5	85,9
Valid 5	10	13,7	14,1	100,0
Total	71	97,3	100,0	
Missing System	2	2,7		
Total	73	100,0		

Πίνακας 22: Η νομοθεσία ως εργαλείο διασφάλισης της νομιμότητας (στελέχη)

Γράφημα 31: Αρωγή υπάρχουσας νομοθεσίας (συνολικό δείγμα - στελέχη)

Από τις τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις αντιλαμβανόμαστε πως τα στελέχη της εκπαίδευσης δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα (έστω και με μικρή διαφορά στα ποσοστά) στην υπάρχουσα νομοθεσία και την αρωγή που παρέχει ως μέσο συνεννόησης και διασφάλισης της ομαλότητας στην καθημερινότητα της λειτουργίας των σχολείων. Η θέση και ο ρόλος τους ίσως αποτελεί παράγοντα για τις πεποιθήσεις αυτές. Επιπλέον, παρέχει σημαντική επιρροή το γεγονός ότι είναι συνήθως αυτοί που καλούνται σε μία σχολική μονάδα να αναζητήσουν διάφορα θέματα νομικού περιεχομένου ή να διευθετήσουν περιστατικά που συμβαίνουν. Επίσης σύνηθες είναι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου να απευθύνονται σε εκείνους προκειμένου ένα πάρουν θέση ή να δώσουν λύση σε ένα θέμα που έχει προκύψει, θεωρώντας πως οι διευθυντές είναι εκείνοι που πρέπει να ανατρέξουν και να βρουν το νομοθετικό πλαίσιο.

4.2. Έλεγχος μεταβλητών - Συσχετίσεις

Για να διαπιστωθεί κατά πόσο οι ανεξάρτητες μεταβλητές επιδρούν και επηρεάζουν τις εξαρτημένες ακολουθήθηκε, με τη βοήθεια της στατιστικής, η διαδικασία των συσχετίσεων. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές συμβατικά θεωρούνται αυτές που επηρεάζουν τις εξαρτημένες μεταβλητές αιτιωδώς. Στην παρούσα έρευνα, στο παραπάνω συμβατικό πλαίσιο, ορίστηκαν ως ανεξάρτητες μεταβλητές, βάση όσων δήλωσε το δείγμα, η περιοχή του σχολείου, το φύλο, η ηλικία, τα χρόνια υπηρεσίας και τα χρόνια υπηρεσίας σε θέση διευθυντή και υποδιευθυντή, η μη ύπαρξη σε θέση διευθυντή ή υποδιευθυντή, οι τίτλοι σπουδών, το επίπεδο της πιστοποίησης γνώσεων χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή, ο μέσος όρος ενασχόλησης ημερησίως με την τεχνολογία, ο βαθμός που πληκτρολογούν με άνεση, η αξιοποίηση του διαδικτύου για αναζήτηση πληροφοριών, η δημιουργία και υποστήριξη ιστοσελίδας, καθώς και η χρήση του προσωπικού email, διαφόρων διαδεδωμένων γενικών εφαρμογών, του Word, του Excel, του Access. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές ορίζονται όλες οι υπόλοιπες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που αφορούν σε στάσεις και προθέσεις των υποκειμένων.

Προκειμένου να ερευνηθούν καλύτερα οι στάσεις και οι τάσεις των εκπαιδευτικών, διενεργήθηκαν με τις βοήθεια της στατιστικής συσχετίσεις για το σύνολο του δείγματος που πήρε μέρος στην έρευνα και για τις απαντήσεις των διοικητικών στελεχών ξεχωριστά προκειμένου να γίνουν εμφανείς οι ομοιότητες και οι διαφορές τους.

Για να διαπιστωθούν οι σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών έγινε έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας χ^2 και τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν παρακάτω παρουσιάζουν σημαντική στατιστική συσχέτιση ($p < 0.05$). Προκειμένου να ανιχνευθεί πιθανή γραμμική συμεταβολή εφαρμόστηκε ο δείκτης γ , με τιμές σημαντικότητας τις $\gamma \geq -0.3$ ή $\gamma \leq 0.3$.

ΤΠΕ και διοικητικές εργασίες

Αρχικά, ελέγχοντας τη σχέση μεταξύ του βαθμού που χρησιμοποιούν διαδεδωμένες εφαρμογές (ερώτηση 13) και του βαθμού που θεωρούν πως θα ήταν χρήσιμη η εξοικείωση τους με τις ΤΠΕ (ερώτηση 16) βρέθηκε γραμμική συσχέτιση με όλες τις πιθανές εκδοχές. Πιο συγκεκριμένα ως προς τη γραμματειακή υποστήριξη του διοικητικού έργου ($\chi^2 = 31,725$, $p = 0.002$, $\gamma = ,445$), την ηλεκτρονική αλληλογραφία ($\chi^2 = 65,766$, $p = 0.000$, $\gamma = ,461$), τον συντονισμό του διοικητικού έργου ($\chi^2 = 26,849$, $p = 0.008$, $\gamma = ,345$), την επικοινωνία με τους γονείς ($\chi^2 = 42,143$, $p = 0.000$, $\gamma = ,448$) και την εξωστρέφεια και προβολή της σχολικής μονάδας ($\chi^2 = 68,539$, $p = 0.000$, $\gamma = ,474$). Διαφαίνεται πως όσοι τείνουν να χρησιμοποιούν αρκετά διαδεδωμένες εφαρμογές θεωρούν πως η εξοικείωση

που νιώθουν από την ενασχόληση αυτή και με το διαδίκτυο γενικότερα, είναι χρήσιμη σε διάφορες διοικητικές διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα στο σχολείο, αλλά και στην εξωστρέφεια του ίδιου του σχολείου προς την κοινωνία και την επικοινωνία με τους γονείς. Εκτιμάται πως η ενασχόληση με διάφορων ειδών εφαρμογές τους καθιστά πιο επιδέξιους στη χρήση των ΤΠΕ σε όλα τα προαναφερθέντα.

Μελετώντας ακόμα, την εξάρτηση ανάμεσα στο βαθμό που μπορούν να δημιουργήσουν και να υποστηρίξουν μία ιστοσελίδα (ερώτηση 12) και τον βαθμό στον οποίο θεωρούν πως θα ήταν χρήσιμη η εξοικείωση με τις ΤΠΕ (ερώτηση 16) βρέθηκε συσχέτιση ως προς την εξωστρέφεια και την προβολή της σχολικής μονάδας ($\chi^2= 27,987$, $p=0.032$, $\gamma= ,305$). Το εύρημα κρίνεται λογικό, καταδεικνύοντας πως όσοι έχουν τις γνώσεις να υποστηρίξουν μία ιστοσελίδα είναι πρόθυμοι και σε θέση να κινηθούν στα πλαίσια της εξωστρέφειας προβάλλοντας τη σχολική μονάδα, το έργο της, χτίζοντας μια καλή εικόνα και αναπτύσσοντας κοινωνικές σχέσεις.

Επιπλέον, ελέγχοντας τη σχέση μεταξύ της αξιοποίησης του διαδικτύου για την αναζήτηση πληροφοριών (ερώτηση 12) και της ίδιας εξαρτημένης μεταβλητής (ερώτηση 16) βρέθηκε συσχέτιση και πάλι ως προς την εξωστρέφεια και προβολή της σχολικής μονάδας ($\chi^2=127,791$, $p=.000$, $\gamma= ,375$) η οποία καταδεικνύει πως όσο περισσότερο αξιοποιούν το διαδίκτυο με σκοπό να αντλήσουν πληροφορίες, πιθανώς παρατηρώντας και μαθαίνοντας από το έργο άλλων, τόσο πιο δεκτικοί είναι στο να προβάλλουν τη σχολική μονάδα τους και το έργο της, μέσα σε ένα πνεύμα εξωστρέφειας που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια.

Κατόπιν σύγκρισης της ανεξάρτητης μεταβλητής που επέλεξαν όσοι δεν έχουν διατελέσει διευθυντές ή υποδιευθυντές (ερώτηση 8) πάλι με την ερώτηση 16 παρατηρείται πως όσοι δεν έχουν αναλάβει καθήκοντα στελέχους σε σχολική μονάδα θεωρούν πως η εξοικείωσή τους με τις ΤΠΕ θα ήταν χρήσιμη ως προς τον συντονισμό του διοικητικού έργου ($\chi^2= 9,011$, $p=0.029$, $\gamma= ,326$). Εικάζεται πως δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην καλή γνώση και στον χειρισμό των ΤΠΕ ώστε να ασκηθεί αποτελεσματικά το διοικητικό έργο. Ίσως η μη εξοικείωση τους με τις ΤΠΕ να είναι ένας από τους λόγους που δρουν ανασταλτικά για να διεκδικήσουν ή να καταλάβουν μία θέση στελέχους.

Ελέγχοντας τη σχέση που μπορεί να έχει ο βαθμός που πληκτρολογούν με άνεση (ερώτηση 12) με το βαθμό που η χρήση των ΤΠΕ βοηθάει σε διάφορους τομείς (ερώτηση 18) βρέθηκε συσχέτιση στη μείωση του απαιτούμενου χρόνου ($\chi^2=72,278$, $p=.000$, $\gamma= ,343$) και στη μείωση του κόστους ($\chi^2=67,070$, $p=.000$, $\gamma= ,396$). Από τις δύο αυτές συσχετίσεις διαφαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν επαφή με τις νέες τεχνολογίες αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα τους. Θεωρούν πως

μειώνεται ο απαιτούμενος χρόνος διεκπεραίωσης εργασιών, διοικητικών ή μη, λόγω της ταχύτητας ανάκτησης και επεξεργασίας πληροφοριών και πως αυτό έχει ωφέλειες και στη μείωση του κόστους, από την ενασχόληση υπαλλήλων ή από τη χρήση έντυπων εγγράφων.

Επιπλέον, εξετάζοντας κατά πόσο η χρήση διαδεδομένων εφαρμογών (ερώτηση 13) επηρεάζει τον βαθμό που θεωρούν πως οι ΤΠΕ βοηθούν σε διάφορες διαδικασίες (ερώτηση 18) βρέθηκε γραμμική συσχέτιση με όλες τις παραμέτρους που δόθηκαν. Πιο συγκεκριμένα, ως προς την αμεσότητα και πληρότητα της ενημέρωσης ($\chi^2=78,299$, $p=.000$, $\gamma=,380$), τη βελτίωση του διοικητικού έργου ($\chi^2=82,578$, $p=.000$, $\gamma=,314$), την προβολή του έργου τη σχολικής μονάδας ($\chi^2=53,641$, $p=.000$, $\gamma=,340$), τη μείωση της γραφειοκρατίας ($\chi^2=44,344$, $p=.000$, $\gamma=,300$), τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου διεκπεραίωσης μίας εργασίας ($\chi^2=77,451$, $p=.000$, $\gamma=,455$) και τελικά τη μείωση του κόστους ($\chi^2=65,055$, $p=.000$, $\gamma=,436$). Πιθανά οι συνειδητοί χρήστες είναι αυτοί που τελικά θα χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία αποδεχόμενοι τα πολλαπλά οφέλη της. Σημαντικό στοιχείο είναι η χρήση των ΤΠΕ για την προβολή της σχολικής μονάδας γιατί η ευνομία ενέχει και ένα κομμάτι από αυτή. Κάποιος ο οποίος δεν είναι καθ' όλα τυπικός και νόμιμος, δε θα είναι και πρόθυμος να προβάλλει το έργο του προς τα έξω.

Ακόμα, μελετήθηκε ο βαθμός που μπορεί να επηρεάσει η αξιοποίηση του διαδικτύου για την άντληση πληροφοριών (ερώτηση 12) την ίδια εξαρτημένη μεταβλητή (ερώτηση 18) και εμφανίστηκαν συσχετίσεις ως προς την αμεσότητα και πληρότητα της ενημέρωσης ($\chi^2= 192,360$, $p=0.00$, $\gamma=,462$), τη βελτίωση του διοικητικού έργου ($\chi^2= 188,095$, $p=0.00$, $\gamma=,350$) και την προβολή του έργου της σχολικής μονάδας ($\chi^2= 108,86$, $p=0.00$, $\gamma=,313$). Εκτιμάται ότι η πρόσκτηση κάθε είδους πληροφορίας μέσα από το διαδίκτυο κάνει τους εκπαιδευτικούς να νιώθουν πως με αυτόν τον τρόπο έχουν πλήρη και άμεση ενημέρωση και πως βοηθάει παράλληλα στη βελτίωση του διοικητικού τους έργου, με τη δυνατότητα αναζήτησης κάθε είδους σχετικής πληροφορίας, και στην προβολή του έργου του σχολείου τους.

Διερευνήθηκε παράλληλα η ανάληψη διοικητικής θέσης (ερώτηση 8) σε συνδυασμό με την ερώτηση 18. Προέκυψε συσχέτιση μεταξύ της βελτίωσης του διοικητικού έργου ($\chi^2= 12,854$, $p=0.12$, $\gamma=,350$) από την οποία αντιλαμβανόμαστε πως όσοι δεν έχουν αναλάβει διοικητική θέση πιστεύουν πως η χρήση των ΤΠΕ βοηθάει στη βελτίωση του διοικητικού έργου και ας μην είχαν ποτέ την ευθύνη της άσκησης του.

Στη συνέχεια, εξετάστηκε αν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο (ερώτηση 3) και στον βαθμό που η χρήση των ΤΠΕ αξιοποιείται σε διοικητικές εργασίες (ερώτηση 17). Οι δύο μεταβλητές συσχετίζονται γραμμικά ως προς τη διαχείριση του πληροφοριακού συστήματος myschool ($\chi^2=9,491$, $p=0.050$, $\gamma= -,364$). Από τη συσχέτιση αυτή

συμπεραίνουμε πως κυρίως οι άνδρες χρησιμοποιούν το myschool. Πιθανολογείται ότι κάτι τέτοιο παρατηρείται λόγω του ότι τις διευθυντικές θέσεις καλύπτουν συνήθως άνδρες, οι οποίοι διαχειρίζονται το myschool. Άλλη ενδεχόμενη αιτία της επισήμανσης, ίσως είναι πως όταν χρειάζεται να αναθέσουν σε κάποιον εκπαιδευτικό του σχολείου τη διαχείριση του myschool επιλέγουν να είναι άντρας πιθανόν ως απόρροια των προκαταλήψεων που υπάρχουν ότι οι άντρες τα καταφέρνουν καλύτερα με τις νέες τεχνολογίες.

Προσπαθώντας να διερευνηθεί το θέμα σφαιρικά διεξήχθη συσχέτιση ανάμεσα στην ηλικία (ερώτηση 5) και στο βαθμό που η χρήση των ΤΠΕ αξιοποιείται σε διοικητικές εργασίες σε αρκετούς τομείς (ερώτηση 17). Μία ακόμη σημαντική στατιστική εξάρτηση προέκυψε. Οι δύο μεταβλητές συσχετίζονται ως προς την τήρηση ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου ($p=0.050$, $\gamma = -,300$), ως προς τη διαχείριση του myschool ($p=0.050$, $\gamma = -,302$), ως προς την αξιοποίηση παρεχόμενων υπηρεσιών από το Πανελλήνιο Σχολικού Δικτύου ($p=0.045$, $\gamma = -,310$), ως προς τη διαχείριση της ιστοσελίδας ή του blog του σχολείου ($\chi^2 =$, $p=0.037$, $\gamma = -,317$). Όπως φαίνεται, όσο μικρότεροι ηλικιακά είναι οι απαντούντες τόσο περισσότερο τείνουν να διαχειρίζονται τις νέες τεχνολογίες ώστε να τις αξιοποιήσουν σε αρκετές διοικητικές διαδικασίες οι οποίες απαιτούν τη χρήση των ΤΠΕ.

Επίσης σημαντικό ρόλο παίζει η ανεξάρτητη μεταβλητή του μέσου όρου ενασχόλησης με την τεχνολογία (ερώτηση 11) με την εξαρτημένη πάλι μεταβλητή των διοικητικών εργασιών στις οποίες αξιοποιείται η χρήση των ΤΠΕ και πιο συγκεκριμένα στη διαχείριση του myschool (ερώτηση 17) ($\chi^2 = 39,692$, $p=0.000$, $\gamma = -,302$). Από το αποτέλεσμα φαίνεται πως όσο περισσότερες ώρες ασχολείται κανείς με την τεχνολογία ημερησίως, τόσο περισσότερο αξιοποιεί τις ΤΠΕ για να διαχειριστεί το myschool. Εκτιμάται πως η πολύωρη και καθημερινή ενασχόληση με τις ΤΠΕ τους κάνει να νιώθουν οικεία και τους καθιστά πρόθυμους, αν χρειαστεί, να διαχειριστούν ένα πληροφοριακό σύστημα.

Εξετάζοντας αντίστοιχα τον βαθμό που μπορούν να αξιοποιούν το διαδίκτυο για να αναζητούν πληροφορίες (ερώτηση 12) και τον βαθμό στον οποίο αξιοποιούν τη χρήση των ΤΠΕ σε διοικητικές εργασίες (ερώτηση 17) βρέθηκε σημαντική γραμμική συσχέτιση ($\chi^2 = 113,166$, $p=0.000$, $\gamma = ,654$) στην άντληση πληροφοριών. Παρατηρείται πως όσο περισσότερο νιώθουν ικανοί να χρησιμοποιούν ως μέθοδο αναζήτησης γενικών πληροφοριών το διαδίκτυο τόσο περισσότερο το χρησιμοποιούν και όταν πρόκειται να αναζητήσουν πληροφορίες σχετικές με τις διοικητικές εργασίες τους.

Εν συνεχεία μελετώντας τον βαθμό στον οποίο μπορούν να δημιουργήσουν και να υποστηρίξουν μία ιστοσελίδα (ερώτηση 12) σε συνάρτηση πάλι με την ερώτηση 17 βρέθηκε γραμμική συσχέτιση ως προς τη διαχείριση του myschool ($\chi^2 = 8,059$, $p=0.031$, $\gamma = ,341$), την αξιοποίηση παρεχόμενων υπηρεσιών από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

($\chi^2=33,894$, $p=0.006$, $\gamma=,312$) και τη διαχείριση της ιστοσελίδας ή του blog του σχολείου ($\chi^2=40,352$, $p=0.001$, $\gamma=,421$). Διαφαίνεται πως τις γνώσεις τους γύρω από τη διαχείριση ιστοσελίδων τις εφαρμόζουν στις παραπάνω διοικητικές εργασίες οι οποίες είναι στο σύνολό τους σχετιζόμενες με το διαδίκτυο και υποστηρίζονται από ιστοσελίδες.

Επιπλέον, μελετήθηκε η εξάρτηση του βαθμού που χρησιμοποιούν διαδεδομένες γενικές εφαρμογές (ερώτηση 13) με την ερώτηση 17. Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ισχυρές συσχετίσεις ως προς την επεξεργασία κειμένου (σύνταξη εγγράφων, βεβαιώσεων κτλ) ($\chi^2= 66,038$, $p=0.000$, $\gamma=,616$), την τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου (μαθητολογία, βαθμολογίες, απουσίες, τίτλοι σπουδών κτλ) ($\chi^2= 45,873$, $p=0.000$, $\gamma=,435$), τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την επικοινωνία με δημόσιους φορείς ή προϊστάμενες αρχές ($\chi^2= 53,484$, $p=0.000$, $\gamma=,406$), την αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου ($\chi^2= 36,389$, $p=0.003$, $\gamma=,313$), τη διαχείριση της ιστοσελίδας ή του blog του σχολείου ($\chi^2= 41,584$, $p=0.000$, $\gamma=,382$) και την άντληση πληροφοριών ($\chi^2= 60,236$, $p=0.000$, $\gamma=,515$). Από τα παραπάνω προκύπτει πως όσο περισσότερο χρησιμοποιούν διαφόρων ειδών εφαρμογές τόσο περισσότερο νιώθουν εξοικειωμένοι και χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ σε πλήθος διοικητικών εργασιών. Φαίνεται πως η χρήση διαδεδομένων εφαρμογών δημιουργεί συνήθεια ως προς τη χρήση των ΤΠΕ για διάφορες διεργασίες και κατ' επέκταση έχουν την ευχέρεια να τις χρησιμοποιήσουν και στη διοικητική πράξη. Το παραπάνω εύρημα συμφωνεί με τα αποτελέσματα της έρευνας των Choi et al το 2017.

Σε συνάρτηση με τους τίτλους σπουδών που κατέχουν οι συμμετέχοντες (ερώτηση 9) και το βαθμό που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ στην αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου (ερώτηση 17) προκύπτει ισχυρή γραμμική συσχέτιση ($\chi^2=23,095$, $p=.022$, $\gamma=,436$). Όπως διαφαίνεται όσο περισσότερο τείνει κάποιος να συνεχίζει τις σπουδές, του πέραν του βασικού πτυχίου του - κατέχοντας δεύτερο πτυχίο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό - τόσο περισσότερο τείνει να χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες με σκοπό να αναζητά τη νομοθεσία μέσω του διαδικτύου.

Εξετάζοντας μία ακόμη ανεξάρτητη μεταβλητή, τον βαθμό στον οποίο πιστεύουν ότι πληκτρολογούν με άνεση (ερώτηση 12), με την παραπάνω εξαρτημένη μεταβλητή (ερώτηση 17), διαφαίνεται πως όσο καλύτερα και γρηγορότερα θεωρούν πως πληκτρολογούν, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να αναζητήσουν νομοθετικά θέματα μέσω του διαδικτύου ($\chi^2=48,935$, $p=.000$, $\gamma=,338$). Το γεγονός πως κάποιος πληκτρολογεί με άνεση προϋποθέτει την ενασχόλησή του με τις ΤΠΕ, τον υπολογιστή και κατ' επέκταση με το διαδίκτυο. Η ενασχόληση αυτή συνεπάγεται εξοικείωση με τον τρόπο αναζήτησης οποιασδήποτε πληροφορίας, κατ' επέκταση και νομικής, μέσω του διαδικτύου.

Στην ίδια συνεπαγωγή με παραπάνω καταλήγουμε εξετάζοντας τον βαθμό στον οποίο μπορούν να πληκτρολογούν με άνεση (ερώτηση 12) και τον βαθμό που αξιοποιούν τη χρήση των ΤΠΕ σε διάφορες διοικητικές εργασίες και συγκεκριμένα στην άντληση πληροφοριών (ερώτηση 17) αφού φαίνεται πως εδώ υπάρχει ισχυρή γραμμική συσχέτιση ($\chi^2=69,974$, $p=.000$, $\gamma=,526$).

Ακολούθησε σύγκριση της ανεξάρτητης μεταβλητής της μη ανάληψης θέσης διευθυντή ή υποδιευθυντή (ερώτηση 8) και πάλι με την ερώτηση 17. Προέκυψε γραμμική συσχέτιση ως προς την άντληση πληροφοριών ($\chi^2= 11,006$, $p=0.026$, $\gamma= ,306$) αλλά όχι ως προς τη διαχείριση του myschool ($\chi^2= 19,425$, $p=0.001$, $\gamma= - ,427$). Φαίνεται πως όσοι δεν έχουν αναλάβει έως τώρα κάποια διοικητική θέση θεωρούν πως η άντληση πληροφοριών μέσω των ΤΠΕ είναι σημαντική αλλά πως δεν αξιοποιούν οι ίδιοι τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ στη διαχείριση του myschool. Εικάζεται πως αυτό συμβαίνει διότι τη διαχείριση του πληροφοριακού συστήματος αναλαμβάνει συνήθως ο διευθυντής του σχολείου μαζί με τον υποδιευθυντή ή τον καθηγητή πληροφορικής. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να ανατεθεί και σε άλλο εκπαιδευτικό του σχολείου αλλά όχι στο σύνολο του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου, εξ ου προκύπτει και η παραπάνω συσχέτιση.

Ακόμη, εξετάστηκε κατά πόσο η πιστοποίηση γνώσεων χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή (ερώτηση 10) επηρεάζει το βαθμό στον οποίο νιώθουν ικανοί να χρησιμοποιούν τις γνώσεις από τις ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (ερώτηση 20). Η συσχέτιση ήταν γραμμική ($\chi^2= 21,722$, $p=0.041$, $\gamma= ,377$). Διαφαίνεται πως όσο περισσότερες γνώσεις έχει κάποιος στις ΤΠΕ (βάση πιστοποίησης/επιμόρφωσης) τόσο περισσότερο νιώθει ικανός ώστε να χρησιμοποιήσει αυτές τις γνώσεις στη διοικητική πράξη. Ενθαρρυντικό εύρημα καθότι φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί και προσπαθούν να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις γύρω από τις ΤΠΕ αλλά αντιλαμβάνονται και το όφελος αυτών των γνώσεων προσπαθώντας να τις εντάξουν στην καθημερινή διοίκηση, που από ότι εκτιμάται νιώθουν ικανοί πως το καταφέρνουν.

Σε παρόμοια ευρήματα καταλήγει και η συσχέτιση μεταξύ του βαθμού που αξιοποιούν το διαδίκτυο για να αναζητήσουν πληροφορίες (ερώτηση 12) με την ίδια εξαρτημένη μεταβλητή (ερώτηση 20). Αρχικά παρατηρείται πως όσο περισσότερο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο προκειμένου να αντλήσουν πληροφορίες τόσο πιο ικανοί νιώθουν να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ στη διοικητική πράξη ($\chi^2= 36,231$, $p=0.03$, $\gamma=,452$) και στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας ($\chi^2= 49,440$, $p=0.00$, $\gamma=,600$). Δημιουργείται η άποψη πως η ευχέρεια πρόσκτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο παρέχει την ικανότητα να χρησιμοποιούν αυτή τη μέθοδο αναζήτησης τόσο για

διοικητικές διεργασίες όσο και για να βρουν την κατάλληλη νομοθεσία. Αντίστοιχα παρατήρησαν οι Choi et al (2017) πως όσοι αξιοποιούν με σιγουριά τα ψηφιακά μέσα έχουν περισσότερες πιθανότητες να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για διαφόρων ειδών δραστηριότητες.

Σε ανάλογη συσχέτιση των ερωτήσεων 12 και 20 διαφαίνεται πως όσο πιο ικανοί νιώθουν να δημιουργήσουν και να υποστηρίξουν μία ιστοσελίδα τόσο πιο ικανοί νιώθουν να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ στη διοικητική πράξη ($\chi^2= 41,948$, $p=0.000$, $\gamma= ,406$). Η γνώση της δημιουργίας και υποστήριξης ιστοσελίδας προϋποθέτει τις στοιχειώδεις γνώσεις γύρω από τις ΤΠΕ αλλά και πιο εξεζητημένων. Οι εκπαιδευτικοί αυτής της κατηγορίας χρησιμοποιούν το σύνολο των γνώσεων τους προς όφελος της σχολικής διοίκησης.

Επιπλέον εξετάζοντας κατά πόσο μία άλλη ανεξάρτητη μεταβλητή, ο βαθμός στον οποίο μπορούν να πληκτρολογούν με άνεση (ερώτηση 12) επηρεάζει τον βαθμό στον οποίο νιώθει ικανός να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις του από τις ΤΠΕ στη διοικητική πράξη (ερώτηση 20) προέκυψε και πάλι γραμμική συσχέτιση ($\chi^2= 55,974$, $p=0.00$, $\gamma=,550$). Από τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν φαίνεται και εδώ πως όσο ικανός νιώθει κάποιος στην πληκτρολόγηση τόσο περισσότερο τείνει να χρησιμοποιεί τις γνώσεις του στη διοικητική πράξη. Η ευχέρεια που έχουν στην πληκτρολόγηση, σηματοδοτεί τη συχνή ενασχόληση που έχουν με τον υπολογιστή και τις ΤΠΕ. Την ευχέρεια αυτή προφανώς είναι πρόθυμοι να τη χρησιμοποιήσουν και στη διεκπεραίωση διοικητικών θεμάτων της σχολικής μονάδας.

Ερευνώντας τον βαθμό στον οποίο μπορούν να πληκτρολογούν με άνεση (ερώτηση 12) και τον βαθμό στον οποίο είναι ικανοί να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας (ερώτηση 20) υπήρξε και πάλι γραμμική συσχέτιση ($\chi^2=52,840$, $p=.000$, $\gamma= ,495$). Παρατηρείται πως όσο πιο άνετα πληκτρολογούν τόσο ικανότεροι είναι να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους στην εύρεση τη κατάλληλης νομοθεσίας. Από προηγούμενη συσχέτιση (πληκτρολόγησης με άνεση - άντλησης πληροφοριών) φάνηκε πως χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για άντληση πληροφοριών από το διαδίκτυο. Κάτι αντίστοιχο φαίνεται να συμβαίνει και εδώ αφού διαπιστώνεται πως στοχευμένα πια θα χρησιμοποιήσουν όσα γνωρίζουν για να αναζητήσουν την κατάλληλη νομοθεσία.

Σε ό,τι αφορά τα χρόνια υπηρεσίας που έχουν ως υποδιευθυντές (ερώτηση 7) και την ικανότητα να χρησιμοποιούν τις γνώσεις του στις ΤΠΕ για να βρουν πάλι την κατάλληλη νομοθεσία (ερώτηση 20) προκύπτει πως όσο περισσότερα χρόνια υπηρεσίας έχουν τόσο

λιγότερο καταφεύγουν στις ΤΠΕ για να αναζητήσουν την κατάλληλη νομοθεσία ($\chi^2=24,501$, $p=.004$, $\gamma= -,428$), πιθανά λόγω πρότερης γνώσης εκ πείρας.

Επιπλέον, ελέγχοντας τη σχέση μεταξύ των τίτλων σπουδών που κατέχει το δείγμα (ερώτηση 9) και τον βαθμό στον οποίο είναι ικανοί να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας (ερώτηση 20) ($\chi^2=25,516$, $p=.013$, $\gamma= ,407$) παρατηρούμε πως όσο πιο διευρυμένες είναι οι γνώσεις κάποιου, βάση κατοχής τίτλων σποδών, τόσο πιο ικανός νιώθει ώστε να διαχειριστεί τις νέες τεχνολογίες και να βρει την κατάλληλη νομοθεσία. Το γεγονός πως κάποιος συνεχίζει να αναζητά τη γνώση σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προϋποθέτει πως γνωρίζει να χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες προκειμένου να ανταπεξέλθει στις φοιτητικές υποχρεώσεις του. Δεδομένου τούτου πιθανά να προκύπτει η αίσθηση της ικανότητας που έχουν.

Ενώ εξετάζοντας τον βαθμό που χρησιμοποιούν διαδεδομένες γενικές εφαρμογές (ερώτηση 13) με το βαθμό που θεωρούν πως είναι ικανοί να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ (ερώτηση 20) διαπιστώθηκε γραμμική συσχέτιση και ως προς τη διοικητική πράξη ($\chi^2=44,101$, $p=.000$, $\gamma= ,431$) και την εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας ($\chi^2=42,114$, $p=.000$, $\gamma= ,462$). Φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί που είναι χρήστες διαδεδομένων εφαρμογών είναι εις θέση και τελικά το πράττουν, να χρησιμοποιούν όσα γνωρίζουν τόσο στη διοίκηση της σχολικής μονάδας όσο και στη διαδικασία εύρεσης της κατάλληλης νομοθεσίας.

Εξετάζοντας την άνεση στην πληκτρολόγηση (ερώτηση 12) και τον βαθμό στον οποίο πιστεύουν ότι υπάρχουν παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση (ερώτηση 19) προέκυψαν αξιοσημείωτες γραμμικές συσχετίσεις. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί που πληκτρολογούν με άνεση θεωρούν ως κύριους παράγοντες αναποτελεσματικής αξιοποίησης των ΤΠΕ την έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού ($\chi^2=112,335$, $p=.000$, $\gamma= ,369$), την έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού ($\chi^2=25,889$, $p=.011$, $\gamma= ,346$) και την έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ ($\chi^2=30,465$, $p=.016$, $\gamma= ,313$). Η έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού μαζί με την έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού μπορούν να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στη βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας μέσω των ΤΠΕ. Ακόμη και ένας αρκετά εξοικειωμένος ή έμπειρος σε τεχνολογικές γνώσεις εκπαιδευτικός δεν μπορεί να προσφέρει τα μέγιστα δυνατά όταν δεν του παρέχονται τα κατάλληλα εργαλεία. Αν σε αυτό προστεθεί και η άποψη πως υπάρχει έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ, τότε διαφαίνεται η ανάγκη να αντιμετωπιστούν προκειμένου να ξεπεραστούν, οι τρεις παράγοντες που προαναφέρθηκαν και που λειτουργούν ανασταλτικά.

Παράλληλα εξετάζοντας το βαθμό που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την αναζήτηση πληροφοριών (ερώτηση 12) και της ίδιας εξαρτημένης μεταβλητής (ερώτηση 19) προέκυψαν και εδώ παρόμοιες γραμμικές συσχετίσεις. Οι εκπαιδευτικοί που αξιοποιούν το διαδίκτυο προς αναζήτηση πληροφοριών θεωρούν, όπως και πριν, ως κύριους παράγοντες αναποτελεσματικής αξιοποίησης των ΤΠΕ την έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού ($\chi^2=206,092$, $p=.000$, $\gamma= ,406$), την έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού ($\chi^2=33,394$, $p=.000$, $\gamma= ,449$), την έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ ($\chi^2=44,777$, $p=.000$, $\gamma= ,540$) και επιπλέον την αίσθηση άγχους και την ανασφάλεια που νιώθουν για τις ΤΠΕ ($\chi^2=31,266$, $p=.002$, $\gamma= ,323$).

Ερευνώντας ακόμα την ανάληψη θέσης στελέχους στην εκπαιδευτική μονάδα (ερώτηση 8) και πάλι με την ερώτηση 19 προκύπτει γραμμική συσχέτιση μόνο ως προς την έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού ($\chi^2=12,478$, $p=.014$, $\gamma= ,395$) από την οποία φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν αναλάβει ποτέ στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία καθήκοντα διευθυντή ή υποδιευθυντή θεωρούν πως η έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού δυσχεραίνει την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση.

Επιμορφωτικά προγράμματα

Μια ακόμα εξάρτηση προέκυψε ανάμεσα στο φύλο (ερώτηση 3) και στην παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων σχετικών με τη διοίκηση σχολικών μονάδων πριν από την τοποθέτηση σε θέση διευθυντή ή υποδιευθυντή (ερώτηση 21). Οι δύο μεταβλητές είναι εξαρτημένες ($\chi^2= 9,681$, $p=0.008$, $\gamma= -,388$). Σύμφωνα με την σχετική στατιστική επισήμανση οι άντρες είναι αυτοί που ενδιαφέρονται και προετοιμάζονται κατάλληλα παρακολουθώντας προγράμματα επιμόρφωσης, σεμινάρια κτλ., σχετικά με τη διοίκηση, που προκύπτει ως πιθανή απόρροια των φιλοδοξιών τους προκειμένου να αναλάβουν διοικητικά καθήκοντα στη σχολική μονάδα.

Παρόμοια με το παραπάνω εύρημα είναι και η επόμενη εξάρτηση του φύλου (ερώτηση 3) με την παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων σχετικών με τη διοίκηση σχολικών μονάδων κατά τη διάρκεια της θητείας τους σε θέση διευθυντή ή υποδιευθυντή (ερώτηση 21). Οι δύο μεταβλητές συσχετίζονται ($\chi^2 = 16,452$, $p=0.000$, $\gamma= -,302$). Διαπιστώνεται ότι και πάλι οι άνδρες που βρίσκονται σε διοικητικές θέσεις μέσα στη σχολική μονάδα είναι πιο πρόθυμοι να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά προγράμματα προκειμένου να ασκήσουν καταλληλότερα τη διοίκηση.

Επιπρόσθετα, εξετάστηκε αν και κατά πόσο ο βαθμός στον οποίο μπορούν να αξιοποιούν το διαδίκτυο για την αναζήτηση πληροφοριών (ερώτηση 12) επηρεάζει την πρόθεση των στελεχών να παρακολουθούν κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικό με τη διοίκηση σχολικών μονάδων κατά τη διάρκεια της θητείας τους (ερώτηση 22). Και εδώ παρουσιάστηκε συσχέτιση ($\chi^2 = 20,495$, $p=0.009$, $\gamma = -,353$). Στην περίπτωση αυτή παρατηρείται πως όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός στον οποίο νιώθουν ότι μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες μέσω του διαδικτύου και να το αξιοποιήσουν κατάλληλα, τόσο μικρότερη είναι η πρόθεση τους να παρακολουθήσουν κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα. Πιθανή εξήγηση σε αυτό μπορεί να είναι η εμπιστοσύνη που έχουν στις δυνατότητες τους και η σιγουριά πως θα καταφέρουν με τη βοήθεια του διαδικτύου και μόνο, να βρουν ότι χρειάζονται και να πάρουν την κατάλληλη ανατροφοδότηση. Εικάζεται πως με αντίστοιχο τρόπο νιώθουν πως μπορούν να αναζητήσουν και να μάθουν οτιδήποτε γύρω από τη διοίκηση χωρίς να είναι απαραίτητο να παρακολουθήσουν κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα.

ΤΠΕ και νομοθεσία

Σημαντικά αποτελέσματα για την έρευνα προκύπτουν σε αυτή την υποενότητα καθώς μελετούνται οι παράγοντες που επηρεάζουν και επιδρούν θετικά στην αναζήτηση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας μέσω των ΤΠΕ αλλά και αυτοί που δρουν ανασταλτικά. Παράλληλα μελετάται η όποια επίδραση στο βαθμό που θεωρείται ότι η υπάρχουσα νομοθεσία λειτουργεί ως μέσο επίλυσης προβλημάτων που προκύπτουν στις σχολικές μονάδες και αν και κατά πόσο συμβάλλει στη διασφάλιση της ομαλότητας.

Από τις μεταβλητές της ηλικίας (ερώτηση 3) και της γνώσης που έχουν ως προς την ύπαρξη κάποιου φορέα που μπορούν να απευθύνονται για να ζητήσουν νομική υποστήριξη (ερώτηση 24) προκύπτει συσχέτιση γραμμική και σημαντικά υψηλή ($\chi^2=22,311$, $p=.000$, $\gamma = ,501$) γεγονός που καταδεικνύει την άμεση σχέση που έχουν. Και για τα στελέχη όμως (των οποίων οι απαντήσεις εξετάστηκαν και ξεχωριστά) προκύπτει εξίσου σημαντική συσχέτιση ($\chi^2=9,546$, $p=.049$, $\gamma = ,602$). Πιθανά, όσο μεγαλύτερος ηλικιακά είναι κάποιος τόσο καλύτερα γνωρίζει αν υπάρχουν νομικοί φορείς, και ποιοι είναι αυτοί, που μπορεί να απευθυνθεί αναζητώντας νομικές συμβουλές ή κάλυψη. Πιθανώς, η εμπειρία των χρόνων και η καθημερινή τριβή με διαφόρων ειδών καταστάσεις και γεγονότα τους καθιστά πιο ενήμερους στο συγκεκριμένο θέμα.

Στην επόμενη συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας (ερώτηση 3) και των λόγων για τους οποίους καταφεύγουν στη διαχείριση της νομοθεσίας οι διευθυντές (ερώτηση 28) βρέθηκε

σημαντική εξάρτηση ($\chi^2=96,628$, $p=.028$, $\gamma= -,306$). Και για τους υποδιευθυντές όμως υπάρχει παρόμοια εξάρτηση ($\chi^2=26,013$, $p=.011$, $\gamma= -,309$). Παρατηρούμε πως όσο μεγαλύτερης ηλικίας είναι τα στελέχη, τόσο λιγότερο καταφεύγουν στην αναζήτηση κατάλληλης νομοθεσίας προκειμένου να διευθετήσουν διοικητικά, και όχι μόνο, θέματα του σχολείου τους. Εικάζεται, πως λόγω εμπειρίας και πρότερης ανάγκης επίλυσης παρόμοιων προβλημάτων οι μεγαλύτεροι σε ηλικία διευθυντές δε χρειάζεται να καταφεύγουν στη νομοθεσία προκειμένου να επιλύσουν προβλήματα που ανακύπτουν στη σχολική ζωή. Τα νεότερα σε ηλικία όμως στελέχη φαίνεται πως έχουν την τάση να αναζητούν λύσεις ή κατευθύνσεις μέσω του νομοθετικού πλαισίου για τη διαχείριση των καταστάσεων που βρίσκονται αντιμέτωποι.

Παράλληλα, ερευνώντας τη συσχέτιση που μπορεί να έχουν οι τίτλοι σπουδών (ερώτηση 9) με τη συχνότητα που χρειάζεται να αναζητήσουν νομικά θέματα με τη χρήση των ΤΠΕ (ερώτηση 30) παρατηρείται πως υπάρχει ισχυρή σχέση μεταξύ τους ($\chi^2=33,750$, $p=.001$, $\gamma= ,486$). Ο εκπαιδευτικοί που κατέχουν άνω τους ενός τίτλου σπουδών τείνουν να χρησιμοποιούν πιο συχνά τις ΤΠΕ με σκοπό να αναζητήσουν θέματα νομικής φύσης. Αυτό ίσως οφείλεται στην άνεση που έχουν, λόγω περαιτέρω σπουδών, να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες για να αναζητήσουν πληροφορίες.

Σε αντιστοιχία με την προηγούμενη συσχέτιση, αναζητήθηκε αν υπήρχε κάποια επιρροή του μέσου όρου ενασχόλησης ημερησίως με την τεχνολογία (ερώτηση 11) και της συχνότητας αναζήτησης νομικών θεμάτων με τη χρήση ΤΠΕ (ερώτηση 30). Από τη συσχέτιση προκύπτει ισχυρή εξάρτηση ($\chi^2=41,511$, $p=.000$, $\gamma= ,469$) η οποία καταδεικνύει πως όσο περισσότερο ασχολείται κανείς ημερησίως με τις ΤΠΕ γενικά, με τόσο μεγαλύτερη συχνότητα καταφεύγει να αναζητά νομικά θέματα επίσης με τη χρήση τους. Εικάζεται, πως η καθημερινή ενασχόληση με τις ΤΠΕ δημιουργεί μία μορφή οικειότητας με το μέσο οπότε και αναπτύσσεται αίσθημα εμπιστοσύνης, από το άτομο προς το μέσο, ως προς τις πληροφορίες και την ενημέρωση που του παρέχει. Συνεπώς, όταν χρειαστεί να ερευνήσει θέματα σχετικά με τη νομοθεσία, να είναι η χρήση των ΤΠΕ ο δρόμος που ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό.

Επιπλέον, εξετάστηκε η ανεξάρτητη μεταβλητή της μη ανάληψης θέσης διοικητικού στελέχους (ερώτηση 8) με την ερώτηση 30 και πάλι, από την οποία προέκυψε συσχέτιση αλλά όχι γραμμική ($\chi^2=10,086$, $p=.007$, $\gamma= -,411$). Φαίνεται πως όσοι έχουν διατελέσει διευθυντές ή υποδιευθυντές είναι εκείνοι που χρειάζεται πιο συχνά να αναζητούν νομικά θέματα με τη χρήση των ΤΠΕ. Από τη συσχέτιση αυτή σκιαγραφούνται τα διοικητικά στελέχη της σχολικής μονάδας ως οι υπεύθυνοι που καλούνται να αναζητήσουν συχνότερα

τη νομοθεσία πιθανώς λόγω τη ενασχόλησης τους με τις διοικητικές εργασίες που έχουν κληθεί να διεκπεραιώνουν.

Εξετάζοντας τον βαθμό που πληκτρολογούν με άνεση (ερώτηση 12) και το βαθμό που θα ανέτρεχαν σε διάφορα μέσα για να αξιοποιήσουν το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο (ερώτηση 29) ο έλεγχος χ^2 έδειξε σημαντική εξάρτηση στις περιπτώσεις που θα χρησιμοποιούσαν εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες (π.χ. esos, alfavita κτλ.) ($\chi^2=58,458$, $p=.000$, $\gamma= ,365$), τις ιστοσελίδες του Υπουργείου ή των εκάστοτε Διευθύνσεων ή αρμόδιων υπηρεσιών ($\chi^2=53,309$, $p=.000$, $\gamma= ,401$) και την ευρύτερη αναζήτηση στο διαδίκτυο με σχετικές λέξεις-κλειδιά ($\chi^2=59,814$, $p=.000$, $\gamma= ,403$). Διαφαίνεται μία τάση να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ψάχνοντας στοχευμένα, προκειμένου να ανακτήσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται και παράλληλα γίνεται αντιληπτό πως όσο πιο άνετοι είναι στην πληκτρολόγηση, τόσο τείνουν να χρησιμοποιούν, για την εύρεση της νομοθεσίας, το διαδίκτυο μέσα από τη διαδικασία αναζήτησης με σχετικές λέξεις-κλειδιά.

Παρόμοια εξάρτηση βρέθηκε να υπάρχει ανάμεσα στον βαθμό που μπορούν να αξιοποιούν το διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών (ερώτηση 12) και στο βαθμό που θα ανέτρεχαν για να βρουν και αξιοποιήσουν τα κατάλληλα νομοθετικά πλαίσια (ερώτηση 29). Ο έλεγχος χ^2 έδειξε και πάλι σημαντική εξάρτηση στην περίπτωση που θα χρησιμοποιούσαν εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες (π.χ. esos, alfavita κτλ.) ($\chi^2=97,112$, $p=.000$, $\gamma= ,482$), ή που θα ανέτρεχαν σε ιστοσελίδες του Υπουργείου/Διευθύνσεων/υπηρεσιών ($\chi^2=84,672$, $p=.000$, $\gamma= ,489$) και ως προς την αναζήτηση στο διαδίκτυο με σχετικές λέξεις-κλειδιά ($\chi^2=106,660$, $p=.000$, $\gamma= ,613$). Παρατηρείται και πάλι πως όσο περισσότερο αξιοποιούν το διαδίκτυο για να αντλήσουν πληροφορίες, ως συνέπεια συνήθειας, τόσο περισσότερο αναζητούν το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο με τη χρήση σχετικών λέξεων και μέσα από σχετικές ιστοσελίδες.

Εξετάζοντας και τον βαθμό που χρησιμοποιούν διαδεδομένες γενικές εφαρμογές (ερώτηση 13) με τον βαθμό στον οποίο θεωρούν πως θα ανέτρεχαν για να βρουν και αξιοποιήσουν τα κατάλληλα νομοθετικά πλαίσια (ερώτηση 29) αναδείχθηκαν παρόμοια αποτελέσματα. Ακολούθως προέκυψε και εδώ γραμμική συσχέτιση ως προς την επίσκεψη σε εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες (π.χ. esos, alfavita κτλ.) ($\chi^2=179,738$, $p=.000$, $\gamma= ,326$), ή σε ιστοσελίδες του Υπουργείου/Διευθύνσεων/υπηρεσιών ($\chi^2=40,890$, $p=.001$, $\gamma= ,354$), την αναζήτηση στο διαδίκτυο με σχετικές λέξεις-κλειδιά ($\chi^2=197,391$, $p=.000$, $\gamma= ,529$) και επιπλέον για πρώτη φορά, ως προς την τήρηση προσωπικού οργανωμένου αρχείου για θέματα νομοθεσίας σε ψηφιακή μορφή ($\chi^2=36,227$, $p=.003$, $\gamma= ,303$). Συγκριτικά και με τα προηγούμενα, δημιουργείται η άποψη πως οι τρεις τρόποι που αναφέρθηκαν είναι οι πιο συχνοί ως προς την εύρεση και αξιοποίηση του κατάλληλου

νομοθετικού πλαισίου και πως οι χρήστες διαδεδομένων εφαρμογών τείνουν να διατηρούν προσωπικό ψηφιακό αρχείο ώστε να μπορούν να ανατρέχουν σε αυτό με ευκολία, όπως με ευκολία ανακτούν πληροφορίες μέσα από τις εφαρμογές.

Ακόμη, σε σχέση με τους τίτλους σπουδών (ερώτηση 9) και την ερώτηση 29 πάλι, υπάρχει γραμμική συσχέτιση μόνο στη συμμετοχή σε διαβουλεύσεις ενόψει κάποιας νομοθετικής μεταρρύθμισης ($\chi^2=40,848$, $p=.000$, $\gamma=,347$) από την οποία φαίνεται η ενεργή συμμετοχή σε αυτού του είδους τις συζητήσεις από τα άτομα που έχουν συνεχίσει τις σπουδές τους πέρα από τις βασικές. Πιθανά, μέσα από τις γνώσεις που έχουν και τους ανοιχτούς ορίζοντες τους, να είναι πιο πρόθυμοι να σχολιάσουν, να ασκήσουν κριτική και να γίνουν μέρος της πολιτικής και της διαμόρφωσης της νομοθεσίας.

Στη συνέχεια διερευνήθηκε η σχέση ανάμεσα στην άνεση που πληκτρολογούν (ερώτηση 12) και στο βαθμό που θεωρούν πως κάποιοι παράγοντες διευκολύνουν την εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (ερώτηση 31). Ο δείκτης χ^2 έδειξε άμεση συσχέτιση μόνο στην περίπτωση της εύκολης πρόσβασης και αναζήτησης της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου ($\chi^2=84,870$, $p=.000$, $\gamma=,365$). Και πάλι η εξοικείωση που νιώθουν με τον υπολογιστή τους κάνει πιο δεκτικούς σ' αυτόν τον τρόπο αναζήτησης του νομοθετικού πλαισίου.

Επιπρόσθετα στο προηγούμενο, μελετώντας το βαθμό που αξιοποιούν το διαδίκτυο για την αναζήτηση πληροφοριών (ερώτηση 12) με την ερώτηση 31 βρέθηκε ισχυρή συσχέτιση και πάλι στην περίπτωση της εύκολης πρόσβασης και αναζήτησης της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου ($\chi^2=147,495$, $p=.000$, $\gamma=,624$).

Σε άμεση συσχέτιση βρέθηκε και ο βαθμός που χρησιμοποιούν διαδεδομένες γενικές εφαρμογές (ερώτηση 13) και πάλι με την ερώτηση 31. Ο έλεγχος χ^2 παρουσίασε συσχέτιση επίσης ως προς την εύκολη πρόσβαση και αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου ($\chi^2=61,502$, $p=.000$, $\gamma=,353$) αλλά για πρώτη φορά και ως προς την ικανοποίηση των συμφερόντων τους ($\chi^2=44,351$, $p=.000$, $\gamma=,374$).

Ακόμα εξετάστηκε αν υπάρχει εξάρτηση της μη ανάληψης διοικητικής θέσης (ερώτηση 8) και την ανωτέρω εξαρτημένη μεταβλητή (ερώτηση 31). Από τη συσχέτιση που προέκυψε ($\chi^2=12,221$, $p=.016$, $\gamma=,309$) φαίνεται πως όσοι δεν έχουν διατελέσει διευθυντές ή υποδιευθυντές θεωρούν πως η ικανοποίηση συμφερόντων είναι ένας παράγοντας για να βρει και να αξιοποιήσει κανείς τη νομοθεσία.

Σε συνάρτηση της άνεσης κατά την πληκτρολόγηση (ερώτηση 12) με τους παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (ερώτηση 32) υπήρξε γραμμική συσχέτιση ως προς την έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ ($\chi^2=49,136$, $p=.000$, $\gamma=,404$), ως προς την έλλειψη κατάρτισης σε

ό,τι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο ($\chi^2=119,196$, $p=.000$, $\gamma= ,453$) και ως προς το άγχος και την ανασφάλεια για τη εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας ($\chi^2=29,167$, $p=.023$, $\gamma= ,349$). Από τα προηγούμενα φαίνεται πως όσο μεγαλύτερη είναι η άνεση πληκτρολόγησης, τόσο ισχυρότερη είναι η άποψη πως η έλλειψη επιμόρφωσης στις ΤΠΕ και η έλλειψη κατάρτισης γύρω από το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργούν ως ανασταλτικοί παράγοντες. Πιθανολογείται, πως η ευχέρεια και η εξοικείωση που έχουν στη χρήση των ΤΠΕ θεωρούν πως αποκτήθηκε με δική τους προσπάθεια και όχι μέσα από κάποια σχετική επιμόρφωση. Αυτού του είδους η έλλειψη θεωρείται από το δείγμα καθοριστική. Ίσως και σε αυτό το γεγονός να οφείλονται το άγχος και η ανασφάλεια που νιώθουν όταν πρόκειται να αναζητήσουν την κατάλληλη νομοθεσία.

Ωστόσο, μελετήθηκε και η εξάρτηση του βαθμού που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την άντληση πληροφοριών (ερώτηση 12) και πάλι με τους παράγοντες που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας (ερώτηση 32). Ο έλεγχος χ^2 έδειξε πως υπάρχει γραμμική συσχέτιση, σημαντική για τη έρευνα, ως προς την έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ ($\chi^2=48,352$, $p=.000$, $\gamma= ,392$), ως προς την έλλειψη κατάρτισης σε ό,τι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο ($\chi^2=195,823$, $p=.000$, $\gamma= ,457$), ως προς το άγχος και την ανασφάλεια για τη εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας ($\chi^2=24,956$, $p=.015$, $\gamma= ,443$), ως προς το άγχος και την ανασφάλεια εξαιτίας της αντινομίας και της πολυνομίας ($\chi^2=42,801$, $p=.000$, $\gamma= ,417$) και επιπλέον ως προς την προβληματική εφαρμογή από τη διοίκηση ($\chi^2=32,981$, $p=.001$, $\gamma= ,345$). Παρατηρείται και πάλι πως όσο περισσότερο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για τη γενική πληροφόρησή τους τόσο περισσότερο πιστεύουν πως οι παραπάνω παράγοντες δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας. Σε αυτήν την περίπτωση προστίθενται το άγχος και η ανασφάλεια για την εύρεση της καθώς και η πολυνομία ή η αντινομία που συναντούν, ενώ παράλληλα θεωρούν πως τα διοικητικά στελέχη χωλαίνουν στη σωστή εφαρμογή της νομοθεσίας.

Επιπλέον εξετάστηκε κατά πόσο ο βαθμός της χρήσης διαδεδομένων γενικών εφαρμογών (ερώτηση 13) επηρεάζει την εξαρτημένη μεταβλητή της ερώτησης 32. Από τον έλεγχο χ^2 φάνηκε γραμμική συσχέτιση, ως προς το άγχος και την ανασφάλεια για την εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας ($\chi^2=72,595$, $p=.000$, $\gamma= ,302$) καθώς και εξαιτίας της πολυνομίας και της αντινομίας ($\chi^2=104,730$, $p=.000$, $\gamma= ,322$). Εκτιμάται ότι οι χρήστες διαδεδομένων εφαρμογών, που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως συνειδητοί χρήστες του διαδικτύου, λόγω ευχέρειας της ενασχόλησης τους με τις ΤΠΕ θεωρούν τους προαναφερθέντες ως μόνους λόγους που μπορούν να αναστείλουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας. Παρατηρείται πως δεν επιλέγουν την έλλειψη

επιμόρφωσης στις ΤΠΕ ούτε την έλλειψη κατάρτισης γύρω από το ευρύτερο νομοθετικό πλαίσιο, όπως συνέβη στις προηγούμενες περιπτώσεις, ίσως λόγω της ευχέρειας που έχουν στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

Ακόμη, μελετήθηκε η εξάρτηση της μη ανάληψης θέσης ευθύνης από τους εκπαιδευτικούς (ερώτηση 8) και πάλι με την ερώτηση 32. Από τη συσχέτιση φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν αναλάβει θέση διευθυντή ή υποδιευθυντή θεωρούν πως ανασταλτικοί παράγοντες για την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας είναι η προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας από τη διοίκηση ($\chi^2=10,007$, $p=.040$, $\gamma=,308$) και το βάρος και η ευθύνη που φέρουν ο διευθυντής ή ο υποδιευθυντής ως φορείς τήρησης της νομοθεσίας ($\chi^2=9,092$, $p=.049$, $\gamma=,302$) . Διαφαίνεται πως οι εκείνοι που δεν έχουν ασχοληθεί ποτέ με τη διοίκηση είναι πιο εύκολο να στοχοποιήσουν τα στελέχη της διοίκησης ή τη διοίκηση καθαυτή ως σημαντικούς παράγοντες για την αναποτελεσματική αξιοποίηση της νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1. Επίσημάνσεις

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να γίνει μία πρώτη προσπάθεια ώστε να διερευνηθούν οι απόψεις των στελεχών (διευθυντών-υποδιευθυντών) και των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως προς την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην αναζήτηση και διαχείριση της κατάλληλης νομοθεσίας ώστε να ασκείται πιο αποτελεσματικά η διοίκηση της εκπαιδευτικής μονάδας, μέσα από την καλύτερη οργάνωση και τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου. Συνακόλουθα εξετάστηκαν οι παράγοντες που συμβάλλουν ή δυσχεραίνουν στην αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εύρεση της νομοθεσίας και στη σχολική διοίκηση και ο βαθμός στον οποίο θεωρείται πως το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο συνδράμει στη διασφάλιση της ομαλότητας και στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων.

Η ενασχόληση των στελεχών με τις ΤΠΕ τόσο σε προσωπικό όσο και επαγγελματικό-διοικητικό επίπεδο υπήρξε πρωταρχικής σημασίας για την έρευνα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στις γνώσεις που έχουν γύρω από τις νέες τεχνολογίες και στον τρόπο που τις αξιοποιούν καθημερινά. Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν φαίνεται πως η πλειονότητα των εκπαιδευτικών έχει παρακολουθήσει επιμορφώσεις, για τις νέες τεχνολογίες ή έχουν λάβει πιστοποιήσεις, οργανωμένες και αναγνωρισμένες από το κράτος, προφανώς θέλοντας να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις που διαδραματίζονται και να μένουν συντονισμένοι με τις νέες τάσεις διδασκαλίας. Ωστόσο μεγάλος αριθμός του δείγματος θεωρεί πως πολλές από τις δεξιότητες που κατέχει και εφαρμόζει με επιτυχία καθημερινά είναι απόρροια της προσωπικής τους ενασχόλησης και τριβής με τις ΤΠΕ και όχι τόσο αποτέλεσμα των προγραμμάτων που παρακολούθησε.

Από τον μέσο όρο της καθημερινής ενασχόλησής τους με τον υπολογιστή (1-3 ώρες) και τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται και νιώθουν εξοικειωμένοι, προκύπτει πως μπορούν με άνεση να ανταπεξέλθουν σε ασχολίες που έχουν να κάνουν με την καθημερινότητά τους ή γύρω από τα επαγγελματικά τους καθήκοντα. Από την έρευνα φάνηκε πως οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιούν σε ικανοποιητικό βαθμό πλήθος προγραμμάτων και εφαρμογών που κρίνονται πια ως απαραίτητες γνώσεις για την άσκηση της διοίκησης με σύγχρονο τρόπο. Παρόμοια αποτελέσματα προκύπτουν από τις έρευνες της Προκοπιάδου (2009), των Δημοσθενίδη & Χαντζή (2014) και της Μπαρτζώκα (2017).

Ενθαρρυντική είναι η πεποίθησή τους πως οι ΤΠΕ συντελούν στη βελτίωση της οργάνωσης και της διοίκησης της σχολικής μονάδας με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της

ποιότητας του διοικητικού έργου. Αν και από προηγούμενες έρευνες που έχουν γίνει παρατηρείται η έλλειψη επιμόρφωσης των διευθυντικών στελεχών σε θέματα που αφορούν τις νέες τεχνολογίες στη διοίκηση και μηχανοργάνωση των εκπαιδευτικών μονάδων (Δημακόπουλος & Παναγιωτακόπουλος, 2011), παρόλα αυτά και μόνο η πίστη στη συμβολή των ΤΠΕ είναι μια καλή αρχή για να γίνουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Ταυτόχρονα, υπάρχει η άποψη πως οι ΤΠΕ βοηθούν ώστε να υπάρχει άμεση και πλήρης ενημέρωση, πως συντελούν στη μείωση της γραφειοκρατίας, του απαιτούμενου χρόνου εργασίας (εξαιτίας της μεγάλης ταχύτητας ανάκτησης και επεξεργασίας πληροφοριών) αλλά και του κόστους που χρειάζεται να καταβληθεί. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν και με τα αποτελέσματα παρόμοιας έρευνας (Shah, 2014). Παράλληλα, προωθούν την προβολή του έργου της σχολικής μονάδας, την εξωστρέφειά της και υποστηρίζουν μία νέας μορφής επικοινωνία με τους γονείς είτε μέσω της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας είτε μέσω της ιστοσελίδας ή του blog του σχολείου.

Επιπλέον, θεωρείται πως συμβάλλουν σε πλήθος διοικητικών εργασιών (σύνταξη εγγράφων, βεβαιώσεων, τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου για τα μαθητολόγια, τις βαθμολογίες, τις απουσίες, χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την επικοινωνία με τους αρμόδιους φορείς και τις προϊστάμενες αρχές, διαχείριση myschool και αξιοποίηση Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου) (Προκοπιάδου, 2009 ; Μπαρτζώκα, 2017) παρέχοντας αμεσότητα και διασφάλιση πληροφοριών στην ενημέρωση και διευθέτηση διοικητικών και λειτουργικών θεμάτων, διευκολύνοντας την επικοινωνία μεταξύ των στελεχών της μονάδας με τις ανώτερες διοικητικά υπηρεσίες αλλά και τους εκπαιδευτικούς της, μειώνοντας έτσι το κόστος των έντυπων εγγράφων που χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν προς ενημέρωσή τους.

Επιπλέον, τα στελέχη της εκπαίδευσης έχουν στη διάθεση τους τα τελευταία χρόνια ένα σύγχρονο μέσο, το σύστημα διαχείρισης myschool, στο οποίο καταγράφονται όλες οι κινήσεις και τα διοικητικά δεδομένα της σχολικής μονάδας. Σημαντική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί το myschool ως δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας. Θεωρείται από το σύνολο σχεδόν των εκπαιδευτικών πως η καταγραφή κάθε είδους πληροφορίας στο σύστημα, προσδίδει ένα είδος διαφάνειας και νομιμότητας από τη στιγμή που ότι αφορά το σχολείο μπορεί άμεσα να προβληθεί και παράλληλα να ελεγχθεί. Πιθανόν η τάση της «διαύγειας» που προσδίδει το σύστημα, εντείνει την αίσθηση του ελέγχου που νιώθουν και αναχαιτίζει τάσεις σκοπούμενης «παρατυπίας». Παράλληλα τους θέτει σε εγρήγορση αναφορικά με την πιστή εφαρμογή των οδηγιών και των σχετικών διατάξεων.

Ακολούθως, η καθημερινή ενασχόληση και συνεπώς η εξοικείωση που αποκτούν με το διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες, έχει ως συνέπεια την τάση και την προθυμία των

εκπαιδευτικών να αξιοποιούν τις ΤΠΕ και στη διοικητική πράξη. Προέκυψε παράλληλα πως όσο μικρότερα ηλικιακά είναι τα στελέχη της σχολικής μονάδας τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση αυτή, όπως προκύπτει και από την έρευνα της Προκοπιάδου (2009). Επομένως η εξοικείωση με τις ΤΠΕ, που χαρακτηρίζει άλλωστε τις μικρότερες ηλικίες, αποτελεί παράγοντα θετικής επίδρασης ως προς την στάση τους στο να τις αξιοποιήσουν στην διοίκηση που εφαρμόζουν, που χαρακτηρίζει σε μεγάλο βαθμό και τον τρόπο εφαρμογής της νομοθεσίας.

Παρόλα αυτά υπάρχουν και παράγοντες που θεωρείται ότι δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση. Ανάμεσα σε αυτούς τους παράγοντες συγκαταλέγονται η έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού, η έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού, η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ, η αίσθηση του άγχους και η ανασφάλεια που νιώθουν για τις ΤΠΕ, η πολυπλοκότητα του χειρισμού των προγραμμάτων και η συνήθεια της παραδοσιακής χειρόγραφης διεκπεραίωσης.

Στην παρούσα έρευνα καταβλήθηκε επίσης προσπάθεια να διερευνηθεί ο βαθμός που οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας, στελέχη και μη, είναι γνώστες του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την εκπαίδευση και κατά πόσο θεωρούν ότι αυτού του είδους οι γνώσεις βοηθούν στην οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας.

Διαπιστώθηκε ότι μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών και στελεχών δε γνωρίζουν αν υπάρχει κάποιος επίσημος φορέας στον οποίο μπορούν να απευθύνονται για να ζητήσουν νομική υποστήριξη, δημιουργώντας την άποψη πως οι εκπαιδευτικοί είτε δεν απαιτείται να έρχονται σε επαφή συχνά με θέματα νομοθεσίας είτε δεν είναι καλά πληροφορημένοι, γεγονός που εντείνει την πεποίθηση περί φοβίας γύρω από τη νομοθεσία. Σε αντιστοιχία είναι και η άποψή τους ότι η γνώση της νομοθεσίας μπορεί να συντελέσει στην καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας με σκοπό τη βελτίωση του διοικητικού έργου.

Σε συνάρτηση με τα προηγούμενα, υψηλής σημασίας για την έρευνα είναι η μεγάλη ανταπόκριση του δείγματος στην αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών καταφεύγουν στο διαδίκτυο, κάποιες φορές την εβδομάδα ή λίγες φορές τον μήνα, προκειμένου να αναζητήσουν το νομοθετικό πλαίσιο για τις εργασίες που καλούνται να διεκπεραιώσουν, καθώς νιώθουν ικανοί να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους από τις ΤΠΕ στη εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας. Η ευχέρεια πρόσκτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο παρέχει την ικανότητα να χρησιμοποιούν αυτή τη μέθοδο αναζήτησης τόσο για διοικητικές διεργασίες όσο και για να βρουν την κατάλληλη νομοθεσία.

Στην πλειοψηφία τους, εκπαιδευτικοί και στελέχη, έχει χρειαστεί να αναζητήσουν και να μελετήσουν θέματα σχετικά με τη νομοθεσία κυρίως για να ενημερωθούν για τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες τους, για τη διασφάλιση της θέσης, των κερκτημένων ή των δικαιωμάτων τους, για τη διασφάλιση ίσης μεταχείρισης σε επίπεδο σχολείου ή διεύθυνσης και για την εξομάλυνση μίας υφιστάμενης κατάστασης στο σχολικό περιβάλλον. Παρατηρείται πως ανατρέχουν στη νομοθεσία κυρίως άτομα μικρότερης ηλικίας ή με λιγότερα χρόνια υπηρεσίας σε θέση στελέχους. Οι λόγοι που γίνεται είναι προκειμένου να ενημερωθούν για θέματα που προκύπτουν και τους αφορούν άμεσα στην καθημερινή πρακτική και όχι για να αποκτήσουν γενικές γνώσεις και μία σφαιρική άποψη για το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την εκπαίδευση γενικότερα. Άρα διαφαίνεται ότι η πληροφόρηση από το διαδίκτυο αποτελεί το πρώτο «μονοπάτι» που ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί όταν χρειάζεται να ενημερωθούν για θέματα σχετικά με τη νομοθεσία.

Για τα διοικητικά στελέχη των σχολικών μονάδων, εκτός από τα παραπάνω, σημαντικός λόγος για να ανατρέξουν στη νομοθεσία είναι για να εξαλείψουν οποιαδήποτε λειτουργική ή διοικητική σύγχυση, γεγονός που συνάδει με τον ρόλο τους και τη θέση που κατέχουν στη σχολική μονάδα.

Όσον αφορά τις μεθόδους που ακολουθούνται για την ανεύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας φαίνεται πως κυρίως καταφεύγουν στον πιο διαδεδομένο τρόπο της εποχής μας, μέσα από μία ευρύτερη αλλά στοχευμένη αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά, ανατρέχουν σε εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες (π.χ. esos, alfavita) ή στις ιστοσελίδες του Υπουργείου Παιδείας ή των εκάστοτε Διευθύνσεων ή αρμόδιων υπηρεσιών, όπου θεωρούν πως μπορούν να αντλήσουν άμεσα τις πληροφορίες και τη γνώση που χρειάζονται. Πολύ λιγότερο παίρνουν μέρος σε συζητήσεις σε εκπαιδευτικά forums, αναρτούν κάποιο δικό τους ερώτημα στο διαδίκτυο (π.χ. σε blogs, forums, στο facebook) ή παίρνουν μέρος σε διαβουλεύσεις. Φαίνεται πως η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δεν καταφεύγουν στην επιλογή να θέσουν ηλεκτρονικά ένα ερώτημα και να περιμένουν πότε και από ποιους θα απαντηθεί, παρά προτιμούν να ψάχνουν οι ίδιοι προκειμένου να ανακτήσουν το κομμάτι της νομοθεσίας που τους απασχολεί άμεσα. Παρατηρείται δηλαδή μια μονόδρομη αξιοποίηση της πληροφορίας του διαδικτύου, χωρίς την τάση αμφίδρομης επικοινωνίας και ενεργητικής συμμετοχής στη διαμόρφωση της πληροφορίας που διακινείται στο διαδίκτυο, καθώς κυρίως αντλούν και δεν συμβάλλουν στον εμπλουτισμό των πληροφοριών.

Παρόλα αυτά διαφαίνεται η πρόθεση να οργανώνουν και να διατηρούν προς μελλοντική χρήση ένα ψηφιακό αρχείο που να εμπεριέχει όλα όσα χρειάστηκε στο

παρελθόν να χρησιμοποιήσουν γύρω από τη νομοθεσία. Πρόκειται για την τάση ενός είδους οργάνωσης που ευνοούν οι νέες τεχνολογίες, την οποία άλλωστε προϋποθέτει η εφαρμογή της νομοθεσίας.

Η εύκολη πρόσβαση και αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου και η συναίνεση και συμμόρφωση στην εφαρμογή του νόμου φαίνεται να είναι δύο κύριοι παράγοντες, και για τους εκπαιδευτικούς και για τα στελέχη, οι οποίοι διευκολύνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας. Όσοι δεν έχουν διατελέσει διευθυντές ή υποδιευθυντές θεωρούν πως η ικανοποίηση συμφερόντων είναι ένας ακόμη παράγοντας για να βρει και να αξιοποιήσει κανείς τη νομοθεσία.

Αντίθετα, η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ, η έλλειψη κατάρτισης σε ό,τι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο, το άγχος και η ανασφάλεια που νιώθουν οι εκπαιδευτικοί για την εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας, η προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας από τη διοίκηση καθώς και το άγχος και η ανασφάλεια που προκαλούνται εξαιτίας της πολυνομίας και της αντινομίας που υπάρχουν στη χώρα μας, αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες που θεωρούνται πως δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας.

Από τις απαντήσεις και τα ποσοστά που έλαβαν οι παραπάνω παράγοντες, έρχεται στην επιφάνεια η έλλειψη αυτοπεποίθησης ως προς τη διαχείριση της νομοθεσίας με κυριότερο παράγοντα την έλλειψη κατάρτισης σε ό,τι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο. Επισημαίνεται πως τούτη η έλλειψη είναι που πιθανά συμβάλλει στην ενίσχυση της αίσθησης του άγχους και της ανασφάλειας για την εύρεση της νομοθεσίας μέσα σε ένα πλαίσιο πολυνομίας και αντινομίας που επικρατεί στην ελληνική πραγματικότητα.

Εν τούτοις η έρευνα ανέδειξε πως υπάρχει σε μεγάλο βαθμό η πεποίθηση ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να συνδράμει στην επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται στην καθημερινότητα του σχολείου και ότι μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο διασφάλισης της ομαλότητας. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί καταφεύγουν και στηρίζονται στην ύπαρξη της νομοθεσίας ως προς τη διεκπεραίωση καθημερινών ζητημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν στα σχολεία τους, με σκοπό την τήρηση των προβλεπόμενων κανόνων μέσα σε ένα πλαίσιο ομαλής λειτουργίας. Αντίθετα, υπάρχει η άποψη πως η νομοθεσία συνδράμει σε μικρότερο βαθμό, στη συνεννόηση και επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών ή μεταξύ συναδέλφων. Διαπιστώνεται πως η επίλυση καθαρά λειτουργικών ή διοικητικών θεμάτων μπορεί να διευθετηθεί εξ ολοκλήρου μέσω της νομοθεσίας όμως δε νιώθουν να συμβαίνει

το ίδιο όταν εμπλέκονται ανθρώπινοι παράγοντες, κοινωνικές καταβολές, παράμετροι απόψεων ή συναισθημάτων.

Συνοψίζοντας διαπιστώνεται πως οι εκπαιδευτικοί κατανοούν την αμέριστη συμβολή των ΤΠΕ στην οργάνωση πλήθους διοικητικών εργασιών και στην ευρύτερη διοίκηση της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου. Αντιλαμβανόμενοι τη χρησιμότητα και το όφελος των γνώσεων γύρω από τις νέες τεχνολογίες, προσπαθούν να τις εντάξουν στην καθημερινή διοίκηση των σχολείων και νιώθουν ικανοί πως το καταφέρνουν.

Η πρόσκτηση κάθε είδους πληροφορίας μέσα από το διαδίκτυο και η ενασχόληση στον προσωπικό τους χρόνο με τις ΤΠΕ, δημιουργεί το αίσθημα πως με αυτόν τον τρόπο έχουν πλήρη και άμεση πρόσβαση στην ενημέρωση και πως παράλληλα βοηθά στη βελτίωση του διοικητικού τους έργου, με τη δυνατότητα αναζήτησης κάθε είδους σχετικής πληροφορίας δεδομένου ότι νιώθουν πιο οικείοι στη χρήση των ΤΠΕ, αναπτύσσοντας ένα αίσθημα εμπιστοσύνης.

Συνεπώς, όταν χρειάζεται να ερευνηθούν θέματα σχετικά με τη νομοθεσία, η χρήση των ΤΠΕ είναι η δίοδος που ακολουθούν κατά κύριο λόγο. Όσο περισσότερο αξιοποιούν το διαδίκτυο για να αντλήσουν πληροφορίες, ως απόρροια συνήθειας, τόσο περισσότερο αναζητούν με αυτό τον τρόπο και διαχειρίζονται το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο, πιστεύοντας πως έχει τη δύναμη να ρυθμίσει θέματα που ανακύπτουν στη σχολική καθημερινότητα και γι' αυτό έχουν την πρόθεση να οργανώνουν προσωπικό ψηφιακό αρχείο.

Μολαταύτα, σημαντικό μειονέκτημα αποτελεί η έλλειψη κατάρτισης, εκπαιδευτικών και στελεχών, ως προς την αναζήτηση και την επωφελή εφαρμογή του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου. Παρόλο που διαφαίνεται η ανάγκη κατάρτισής τους, εν τούτοις παρατηρείται η πρόθεσή τους για αξιοποίηση των ΤΠΕ ως προς τη διαχείριση της νομοθεσίας.

Τα διοικητικά στελέχη της σχολικής μονάδας σκιαγραφούνται ως οι υπεύθυνοι που καλούνται να αναζητήσουν συχνότερα τη νομοθεσία, λόγω της ενασχόλησής τους με τις διοικητικές εργασίες και την άποψη, από τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς, πως αυτό είναι ένα κομμάτι του ρόλου που κατέχουν.

Ως αποτέλεσμα τα στελέχη της εκπαίδευσης δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα, έστω και με μικρή διαφορά, σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς, στην αρωγή της υπάρχουσας νομοθεσίας ως μέσο συνεννόησης και διασφάλισης της ομαλότητας στην καθημερινή λειτουργία των σχολείων. Η θέση και ο ρόλος τους ενδεχομένως αποτελούν παράγοντα για τις πεποιθήσεις αυτές μιας και είναι συνήθως αυτοί που καλούνται να αναζητήσουν ή να

διευθετήσουν διάφορα θέματα νομικού περιεχομένου, από τα οποία φαίνεται να αντιμετωπίζονται πιο επιτυχημένα όσα εκ των οποίων έχουν αντικείμενα κυρίως λειτουργικά ή διοικητικά και όχι τόσο όσα έχουν πιο διαπροσωπικό χαρακτήρα.

Εν κατακλείδι, σημαντικό εύρημα της παρούσας έρευνας αποτελεί η τάση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης να αξιοποιούν κατά κύριο λόγο τις νέες τεχνολογίες προκειμένου να πληροφορηθούν για το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το χώρο της εκπαίδευσης και να το μεταχειριστούν κατάλληλα με σκοπό το ατομικό ή το συνολικό όφελος.

5.2. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Παρόλο που το δείγμα της έρευνας αποτελείται από ικανοποιητικό αριθμό συμμετεχόντων, εντούτοις δεν μπορούμε να γενικεύσουμε τα αποτελέσματά της στο σύνολο του πληθυσμού. Κρίνεται αναγκαίο να γίνουν περαιτέρω έρευνες ούτως ώστε να διερευνηθεί το θέμα πιο σφαιρικά και σε βάθος.

Δεδομένου ότι δεν έχουν διεξαχθεί παρόμοιες έρευνες κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθεί περαιτέρω το θέμα της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στην αναζήτηση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας με απώτερο όφελος την πληρέστερη οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων τόσο σε επίπεδο πρωτοβάθμιας όσο και σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Θα μπορούσαν να διενεργηθούν έρευνες για την οποιουδήποτε είδους διαχείριση της νομοθεσίας στο εκπαιδευτικό περιβάλλον ή και για τη χρήση των ΤΠΕ ως προς τη διαχείριση της νομοθεσίας.

Ακόμη θεμιτό θα ήταν να διενεργηθεί με διαφορετικό ερευνητικό μέσο η ίδια έρευνα. Μέσα από μία ποιοτική προσέγγιση, βασισμένη στη μέθοδο της συνέντευξης, θα μπορούσαν να κατανοηθούν σε βάθος οι απόψεις εκπαιδευτικών και στελεχών.

Επιπλέον, θα είχε ενδιαφέρον να διερευνηθούν οι απόψεις διοικητικών υπαλλήλων που εργάζονται σε Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, στις Περιφερειακές Διευθύνσεις ή ακόμα και στο Υπουργείο Παιδείας προκειμένου να εξεταστούν οι εμπειρίες και οι στάσεις τους γύρω από τη νομοθεσία της εκπαίδευσης και πώς αυτή γίνεται αρωγός της δικής τους διοικητικής εργασίας.

Από τα ευρήματα της έρευνας διαφαίνεται η έλλειψη επιμόρφωσης σε θέματα χρήσης των πληροφοριακών συστημάτων διοίκησης και κατάρτισης γύρω από το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των σχολείων και την εύρεσή του. Ιδιαίτερα σημαντικά διαφαίνονται για την εκπαιδευτική πολιτική αφού καταδεικνύουν την ανάγκη οργάνωσης επιμορφωτικών προγραμμάτων ή την ένταξη μαθημάτων στα πανεπιστημιακά ιδρύματα

για τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στις διοικητικές εργασίες και την κατάρτιση γύρω από την εύρεση και αξιοποίηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την εκπαίδευση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Bell, J. (2001). *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας: οδηγός για φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες*. Αθήνα: Gutenberg.
- Day C. (2003) *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών*. μετάφραση Βακάλη Α., Αθήνα: Τυπωθήτω.
- IEEE - Institute Of Electrical And Electronics Engineers Ανακτήθηκε 3 Απριλίου, 2018 από https://www.ip.gr/el/dictionary/127-IEEE___Institute_Of_Electrical_And_Electronics_Engineers.
- Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Αθανασίου Α., Μπαλντούκας Α, Παναούρα Ρ. (2014). *Εγχειρίδιο προς εκπαιδευτές ενηλίκων*. Λευκωσία: Πανεπιστήμιο FREDERICK
- Αποστολάκης, Ι. (2007). Κρίσιμα θέματα στην πορεία προς την ηλεκτρονική διοίκηση και διακυβέρνηση: οι παρεμβάσεις του κράτους και η κοινωνία των πολιτών. *Διοικητική Ενημέρωση*, 39, 18–26.
- Βαγγελάτος Α., Φώσκολος Φ., Κομνηνός Θ. (2011). *Προϋποθέσεις Επιτυχίας για την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε 22 Μαΐου, 2018, από <https://www.researchgate.net/publication/305882529>.
- Γεωργιάδου Β., Καμπουρίδης Γ. (2005). Ο Διευθυντής ηγέτης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 10, 121-129.
- Γεωργογιάννης Π., Λάγιος Β., Κουνέλη Β. (2005). *Διοικητική επάρκεια και ετοιμότητα των διευθυντών σχολικών μονάδων*. Πρακτικά του 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Άρτας με τίτλο: Διοίκηση Α/Βάθμιας και Β/Βάθμιας Εκπαίδευσης, Άρτα 2-4 Δεκεμβρίου 2005.
- Γκόβαρης, Χρ. , Ρουσσάκης, Ι. (2008). *Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές Στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ– Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
- Διαλειτουργικότητα πληροφοριακών συστημάτων, Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από [http://www.iocenter.eu/media/11067/pres1%20\[compatibility%20model\].pdf](http://www.iocenter.eu/media/11067/pres1%20[compatibility%20model].pdf).
- Δημοπούλου Σ. (2016). *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και ΤΠΕ: Στάσεις και αποτελεσματικότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία*. Διπλωματική εργασία, ΕΑΠ
- Δημοσθενίδης, Δ., & Χατζής, Β. (2014). *Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στη Διοίκηση Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Πρακτικά συνεδρίου, 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ρέθυμνο, 821-829.
- Διαλειτουργικότητα, Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από <http://interoperability-definition.info/el/>.
- Δούκας, Δ. (2015). *Η Σχολική Διεύθυνση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση & οι διαστάσεις της ηλεκτρονικής γραφειοκρατίας και επικοινωνίας: Η περίπτωση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας*. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Φλώρινα.

- Δουλκερίδου Π. (2015). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επισκόπηση νομοθετικού πλαισίου. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τ.59.
- EAITY (2008). *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα κέντρα στήριξης επιμόρφωσης*. Τεύχος 1:Γενικό Μέρος, Πάτρα.
- Εκπαιδεύοντας τον νέο ψηφιακό πολίτη, Ανακτήθηκε 21 Μαρτίου, 2018, από <http://eprl.korinthos.uop.gr/BlogsPortal/mps2017/tag/ψηφιακή-πολιτειότητα/> .
- Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020, Εκ2020, Ανακτήθηκε 12 Μαΐου, 2018, από http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_el .
- Ελληνικό πλαίσιο παροχής υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πρότυπα Διαλειτουργικότητας, Ανακτήθηκε 3 Απριλίου, 2018, από <http://www.e-gif.gov.gr/portal/page/portal/egif/> .
- Ενιαίο πληροφοριακό σύστημα myschool, Ανακτήθηκε 19 Μαΐου, 2018, από <https://myschool.sch.gr/> .
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδακτική πράξη, Ανακτήθηκε 5 Μαΐου, 2018, από <http://e-pimorfosi.cti.gr/to-ergo/gia-to-ergo>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) (2008). *Ηλεκτρονικές δεξιότητες για τον 21ο αιώνα: ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης*. Ανακτήθηκε 12 Μαΐου, 2018, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24293&from=EL> .
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Βελτίωση της ποιότητας της κατάρτισης των εκπαιδευτικών*. Ανακτήθηκε 17 Απριλίου, 2018, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11101> .
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2000), *Δ/ση Προγραμματισμού των Κοινοβουλευτικών Εργασιών – Ευρωπαϊκό Συμβούλιο*, 23 & 24 Μαρτίου 2000, Λισσαβόνα, Δελτίο της 27ης Μαρτίου 2000 <http://www.europarl.europa.eu/bulletins/pdf/1s2000el.pdf> .
- Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, Ανακτήθηκε 21 Μαρτίου, 2018, από <https://opengov.minedu.gov.gr/ηλεκτρονική-διακυβέρνηση/> .
- Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, Ανακτήθηκε 3 Απριλίου, 2018, από http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126.
- Καζάκου Γ., Κουτρομάνος Γ. (2016). *Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στη διοίκηση της εκπαίδευσης: Ένα μοντέλο για την αξιολόγηση των ισότοπων των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης της χώρας ως προς τα γενικά τους χαρακτηριστικά και τις ηλεκτρονικές τους υπηρεσίες*. Πρακτικά 1ου πανελληνίου συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή, Ελλάδα-Ευρώπη 2020: Εκπαίδευση, Δια βίου μάθηση, Έρευνα, καινοτομία και οικονομία, Αθήνα.
- Κατσαρού Ελ., Δεδούλη Μ. (2008). *Επιμόρφωση και Αξιολόγηση στο χώρο της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

- Κυριαζή, Ν. (2002). *Η κοινωνιολογική Έρευνα. Κριτική Επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κυρίδης Α., Δρόσος Β., Τσακιρίδου Ελ. (2003). *Ποιος φοβάται τις Νέες Τεχνολογίες*. Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός
- Κωνσταντινίδης, Ν. (2010). *Στρατηγικός σχεδιασμός Πληροφοριακών Συστημάτων Εξωτερικής Αξιολόγησης Σχολικής Μονάδας*. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Θεσσαλονίκη.
- Κωτσίκης Β. (2003). *Εκπαιδευτική Διοίκηση & Πολιτική: Οργάνωση & Διοίκηση Εκπαιδευτικών Συστημάτων & Συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης*. Αθήνα: Ελλην.
- Μαγγόπουλος, Γ. (2014). Η μελέτη περίπτωσης ως ερευνητική στρατηγική στην αξιολόγηση προγραμμάτων: θεωρητικοί προβληματισμοί. *Το βήμα των κοινωνικών επιστημών*, ΙΣΤ, 64.
- Μαρινάκη Μ. (2015). *Ψηφιακή Πολιτείοτητα και Εκπαίδευση. Η ιδιότητα του πολίτη σήμερα: εννοιολογήσεις και προβληματισμοί*. 8th International Conference in Open & Distance Learning - November 2015, Athens, Greece.
- Μικρόπουλος Τ.Α. (2004). *Εκπαιδευτικό Λογισμικό-Θέματα σχεδίασης και αξιολόγησης λογισμικού υπερμέσων*. Αθήνα:Κλειδάριθμος.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (2^η έκδοση) Κέντρο Λεξικολογίας ΕΠΕ
- Μπαρτσώκα Α. (2017). *Οι απόψεις των διευθυντών και υποδιευθυντών για τη συμβολή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην αποτελεσματικότερη οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση Ανατολικής Αττικής*. Διπλωματική εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Μπουραντάς Δ. (2005) *Ηγεσία: ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας*, Αθήνα: Κριτική.
- ν. 1566/85 (ΦΕΚ Α' 167) «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»
- ν.1824/88 (ΦΕΚ Α' 296) «Ρύθμιση θεμάτων εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις»
- ν. 2327/95 (ΦΕΚ Α' 156) «Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ρύθμιση θεμάτων έρευνας παιδείας και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις»
- ν.2986/2002 (ΦΕΚ Α' 24) «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις»
- ν.3848/2010 (ΦΕΚ Α' 71) «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού- καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις».
- ν.3979/2011 (ΦΕΚ Α'138) «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις»
- ν.4473/2017 (ΦΕΚ Α'78) «Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου σε θέματα εκπαίδευσης»
- Ξωχέλλης, Π. (2003) Η ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Ελληνικές εμπειρίες, στο: Φώκιαλη, Π., Τριάρχη-Hermann, Β. και Καΐλα, Μ., *Θεματικές Επιμόρφωσης και Μετεκπαίδευσης Εκπαιδευτικών* (σ.39-46), Αθήνα: Ατραπός.

Οδηγός Σπουδών ΠΤΔΕ Πάτρας, Ανακτήθηκε 5 Μαΐου, 2018, από <http://www.elemedu.upatras.gr/index.php/οδηγός-σπουδών>.

Π.Δ. 127/1977

Π.Δ. 255/1979

Π.Δ. 459/1978

Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, Ανακτήθηκε 19 Μαΐου, 2018, από http://www.sch.gr/wp-content/uploads/2018/05/GSN_Detailed_Memo_GR_Apr_2018.pdf .

Παπαδάκης, Σ., & Χατζηπέρης, Ν. (2005). *Βασικές δεξιότητες στις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., ΕΑΙΤΥ.

Παπαδανιήλ Ι. (2005). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση νέων τεχνολογιών, το παράδειγμα των Κέντρων Στήριξης Επιμόρφωσης, θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Παρίσης, Κ. (2006) Η χάραξη εθνικής στρατηγικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. *Διοικητική Ενημέρωση*, 39, 27–42.

Πασιαρδής, Π. (2004). *Εκπαιδευτική Ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Πιτσιάβας, Δ. & Βλαχόπουλος, Δ. (2015). *Ο ρόλος των ΤΠΕ και του νέου Πληροφοριακού Συστήματος "Myschool" στη διοικητική διαδικασία των Δημοτικών Σχολείων: Η περίπτωση των Διευθυντών της Περιφερειακής Ενότητας Ημαθίας*. 8th International Conference in Open & Distance Learning.

Προκοπιάδου, Γ. (2009). *Η βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας του σχολείου μέσα από τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και επικοινωνίας*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Παιδαγωγικό τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Τομέας Επιστημών Αγωγής, Αθήνα.

Ράπτης, Α., Ράπτη, Α. (2001). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας*. Αθήνα: Α. Ράπτη.

Σαΐτης, Χ. (2007). Management Ολικής ποιότητας: Μια νέα μεθοδολογία για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διοίκησης της εκπαίδευσης. *Διοικητική Ενημέρωση*, 9, 21-51.

Σπυράκης, Γ. & Σπυράκη, Χ. (2008). Ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-Government): Εφαρμογές, οφέλη και κίνδυνοι, *Διοικητική Ενημέρωση*, 46, 56-70.

Σταχτέας Χ., Γείτονα Μ. (2007). Βασικά χαρακτηριστικά του προφίλ των διευθυντών των σχολικών μονάδων της Μαγνησίας. *Επιστήμες της Αγωγής*, 4, 185-246.

Τάσση, Ο. (2014). Οι σχέσεις των εκπαιδευτικών με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνιών στο σχολείο. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών- Επιστημονικών Θεμάτων*, 1, 200-215.

Υπουργική Απόφαση Γ2/2322/29-3-95

Υπουργική Απόφαση Γ2/7578/12-10-95

Υπουργική Απόφαση Φ.40.4/1/989/ 10-4-12 (ΦΕΚ Β'1301) «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»

- Υπουργική Απόφαση Φ.353.1./324/105657/Δ1 (ΦΕΚ Β΄ 1340) «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των συλλόγων διδασκόντων».
- Χαραλάμπους Κ. (2008). Ο ρόλος της κουλτούρας στην αποτελεσματικότητα του σχολικού οργανισμού. στο *Οδηγός επιμόρφωσης: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και Αγωγή* (σ. 213-230), ΑΠΘ: Θεσσαλονίκη
- Χαραμής Π., Κοτσιφάκης Θ.(2005). Πολιτικές επιμόρφωσης εκπαιδευτικών: 1992-2004: Αξίες, σκοποί, προγράμματα, Στο: Μπαγάκης, Γ.(Επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. (σ.355-361), Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Χατζηπαναγιώτου Π. (2001). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: ζητήματα οργάνωσης, σχεδιασμού και αξιολόγησης*. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γιώργος Δαρδανός.
- Χλαπάνης Γ. (2006). *Δημιουργία Κοινοτήτων μάθησης με αξιοποίηση των τεχνολογιών των επικοινωνιών: μελέτη περίπτωσης υλοποίησης εκπαιδευτικού προγράμματος εκπαιδευτικών για τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην εκπαίδευση*. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών.
- Ψηφιακή πολιτεότητα, Ανακτήθηκε 25 Μαΐου, 2018, από <http://www.digitalcitizenship.net> .

Ξενογλωσση

- Aesaert, K., Van Nijlen, D., Vanderlinde, R., & van Braak, J. (2014). Direct measures of digital information processing and communication skills in primary education: Using item response theory for the development and validation of an ICT competence scale. *Computers & Education*, 76, 168-181.
- Anthopoulos, L.G., Siozos, P., and Tsoukalas, I.A. (2007). Applying participatory design and collaboration in digital public services for discovering and re-designing e-Government services. *Government Information Quarterly*, 24(7), 353-376.
- Bennett, W. L., Wells, C., & Rank, A. (2009). Young citizens and civic learning: Two paradigms of citizenship in the digital age. *Citizenship Studies*, 13(2), 105-120.
- Berson, M. J., & Berson, I. R. (2004). Developing thoughtful "cybercitizens". *Social Studies and the Young Learner*, 16(4), 5-8.
- Bush S.D., MacNeil A.J., Baraniuk M.S. (2010). *Critical advice from practicing assistant principals for assistant principal preparation*. Honolulu: Hawaii International Conference on Education.
- Charalabidis Y., Gionis G., Askounis D., Mayer P., Kalaboukas K., Stevens R., Kuhn H. (2007). *Creating a Platform for End-to-End Business to Business and Government to Business Electronic Transactions in the new European Union: The GENESIS Project*. in eChallenges 2007 Conference, October 25-28, 2007, Hague.

- Charalabidis Y., Gionis G., Hermann K-M., Martinez C. (2008). *Enterprise Interoperability Research Roadmap v.5.0. DG Information Society and Media*. European Commission.
- Charalabidis Y., Goncalves R., Liapis A., Popplewell K. (2009). *Towards a Scientific Foundation for Interoperability*. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου, 2018, από ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/ict/docs/enet/20090603-presentacion-charalabidis-goncalves-liapispopplewell_en.pdf
- Chitolie-Joseph, E. (2011). *An Investigation into the Use of the Education Management Information System (EMIS) in Secondary Schools in St. Lucia – The Case of One Secondary School (Doctoral dissertation)*. Sheffield : University of Sheffield School of Education.
- Choi M., Cristol D., Gimbert D. (2018). Teachers as digital citizens: The influence of individual backgrounds, internet use and psychological characteristics on teachers' levels of digital citizenship. *Computers & Education*, 121, 143-161. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.03.005>
- Choi M., Glassman M, Cristol D. (2017). What it means to be a citizen in the internet age: Development of a reliable and valid digital citizenship scale. *Computers & Education*, 107, 100-112. <http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2017.01.002>
- Choi, M. (2016). A concept analysis of digital citizenship for democratic citizenship education in the internet age. Theory & Research. *Social Education*, 44(4), 565–607.
- Cohen, M., & Manion, L. (2000). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Commission of the European Communities (2002). *Proposal for a DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL adopting a multi-annual programme (2004-2006) for the effective integration of Information and Communication Technologies (ICT) in education and training systems in Europe eLearning Programme*. Brussels.
- De Marco, S., Robles, J. M., & Antino, M. (2014). Digital skills as a conditioning factor for digital political participation. *The European Journal of Communication Research*, 39(1), 43-65.
- Demir, K. (2006). School Management Information Systems in Primary Schools. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(2), Article 6.
- Digital citizenship, Ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2018, από <http://www.cyberwise.org/digital-citizenship>
- European Commission (2014). *Public Services Online `Digital by Default or by De-tour?` Assessing User Centric eGovernment performance in Europe – eGovernment Benchmark 2012*. Brussels.
- European eGovernment Action plan 2011-2015, Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2011-2015>.
- European eGovernment Action plan 2016-2020, Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>.

- Eurostat (2014). *Information Society Statistics*. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/information_society/data/database.
- Feenberg, A. (1991). *Critical theory of technology*. NY: Oxford University Press.
- Haddad, W. & Jurich, S. (2002). *ICT for education: Potential and potency. Technologies for education: Potential, parameters and prospects* (σελ.28-40). UNESCO and Academy for Educational Development.
- Haddad, W., & Draxler A. (2002). *Technologies for education: Potential, parameters and prospects* (σελ.28-40). UNESCO and Academy for Educational Development.
- Hargittai, E., & Hinnant, A. (2008). Digital inequality differences in young adults' use of the Internet. *Communication Research*, 35(5), 602-621.
- Hasan M., Loucopoulos P., Anagnostopoulos D., Nikolaou M. (2015). *Regulatory requirements compliance in e-Government service development*. IEEE: Computer and Information Technology (ICCIT). 18th International Conference, 21-23 Dec. 2015, Dhaka, Bangladesh, doi: 10.1109/ICCITech.2015.7488078.
- Heeks, R. & Bailur, S. (2007). Analyzing e-government research: Perspectives, philosophies, theories, methods, and practice. *Government Information Quarterly*, 24(2), 243–265.
- Hoffman, D. K. (2003). Marketing + MIS = e-service. *Communications of the ACM*, 46(6), 53–55.
- Hollandsworth R., Donovan J. & Welch M. (2017). Digital Citizenship: You Can't Go Home Again, *TechTrends*, 61(6), 524–530, DOI 10.1007/s11528-017-0190-4.
- Internet Telecommunications Union (2014). *Worlds Telecommunication /ICT Indicators Database*. Geneva. Ανακτήθηκε 11 Απριλίου, 2018, από <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/wtid.aspx>.
- Interoperability, <https://www.standardsuniversity.org/article/standards-glossary/> , Πρόσβαση την 2η Απριλίου 2018, 18:21
- Interoperability, Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από <http://ec.europa.eu/idabc/en/chapter/5883.html>.
- ISTE (2007). *ISTE standards teachers. International society for technology in education*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2018, από http://www.iste.org/docs/pdfs/20-14_ISTE_Standards-T_PDF.pdf.
- ISTE *Digital citizenship is the new citizenship*, Ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2018, από <https://www.iste.org/explore/articledetail?articleid=1052> .
- Jones, E., Gaveta, J. (2002). *Concepts of Citizenship: A Review*. England: Institute of Development Studies, Ανακτήθηκε την 13 Απριλίου, 2018 από <https://www.ids.ac.uk/files/dmfile/Db19.pdf>.
- Kahne, J., Lee, N. J., & Feezell, J. T. (2013). The civic and political significance of online participatory cultures among youth transitioning to adulthood. *Journal of Information Technology & Politics*, 10(1), 1-20.
- Kalja A., Reitsakas A., Saard N. (2005). *eGovernment in Estonia: best practices*. Conference of

- Technology Management: A Unifying Discipline for Melting the Boundaries, 500-506
- Krüger M. (2009). The Big Five of school leadership competences in the Netherlands. *School Leadership & Management*, 29(2), 109-127, <https://doi.org/10.1080/13632430902775418>.
- Kwan P. (2009). The vice principal experience as a preparation for the principalship. *Journal of Educational Administration*, 47(2), 191-205.
- Layne, K., & Lee, J. (2001). Developing fully functional E- government: A four stage model. *Government Information Quarterly*, 18(2), 122-136.
- Lex, V.V., Geest, T.v.d., Hedde, M.t., and Derks, W. (2009). Requirements engineering for e-Government services: A citizen-centric approach and case study, *Government Information Quarterly*, 26(3), 477-486.
- Livingstone, S., & Helsper, E. (2009). Balancing opportunities and risks in teenagers' use of the internet: The role of online skills and internet self-efficacy. *New Media & Society*, 11(8), 1-25.
- Matveev, A. (2002). The advantages of quantitative and qualitative methods in intercultural research: practical implication from the study of the perceptions of intercultural communication competence by american and russian managers. *Theory of Communication and Applied Communication*, 1, 59 - 67.
- Maxwell J. C. & Anton A. I. (2010). *The production rule framework: developing a canonical set of software requirements for compliance with law*. First ACM International Health Informatics Symposium, 629-636.
- Maxwell J. C., Antón A., Swire P., Riaz M., and McCraw C. M. (2012). A legal cross-references taxonomy for reasoning about compliance requirements. *Requirements Engineering*, 17(2), 99-115.
- Mich, L., Franch, M., & Gaio, L. (2003). *Evaluating and designing web site quality*. IEEE Conference for Multimedia, 34-43.
- Nielsen M.M. (2014). *Identifying eGovernment success factors: An analysis of selected national governance models and their experiences in digitizing service delivery*. EGOSE '14 Proceedings of the 2014 Conference on Electronic Governance and Open Society: Challenges in Eurasia, 19-25.
- Nripendra P. R., Yogesh K., Williams M. D. & Clement M. (2015). Citizens' adoption of an electronic government system: towards a unified view. *Springerlink*, 19, 549-568, DOI 10.1007/s10796-015-9613-y
- Ohler, J. (2012). Digital citizenship means character education for the digital age. *Education Digest: Essential Readings Condensed for Quick Review*, 77(8),14-17.
- Ordiyasa I. W., Nugroho L. E., Santosa P. I., Ferdiana R., Kumorotomo W. (2015). Interoperability Model for eGovernment Service Based On Adaptive Ontology. *Data and Software Engineering*, 2015 International Conference 25-26 Nov. 2015, Yogyakarta, Indonesia.
- [Ordiyasa I.W.](#), [Nugroho L. E.](#), [Santosa P.I.](#), [FerdianaR.](#), [Kumorotomo W.](#) (2015). *Interoperability model of e-Government services*. Information Technology, Computer, and Electrical

- Engineering (ICITACEE), 2015 2nd International Conference, 16-18 Oct. 2015, Semarang, Indonesia.
- Oyedemi, O. A. (2015). ICT and Effective School Management: Administrators' Perspective. Proceedings of the World Congress on Engineering I London, U.K. Ανακτήθηκε 30 Μαρτίου, 2018, από http://www.iaeng.org/publication/WCE2015/WCE2015_pp249-252.pdf.
- Passey D. (2002). ICT and School Management. *A Review of Selected Literature*, Department of Educational Research, Lancaster University, Ανακτήθηκε 6 Μαΐου, 2018, από http://archive.teachfind.com/becta/research.becta.org.uk/upload-dir/downloads/page_documents/research/ict_sm.pdf.
- Pfaff, D., & Simon, B. (2002). *New services through integrated e-Government*. International Conference on Electronic Government, 391-394.
- Ribble, M. S., Bailey, G. D., & Ross, T. W. (2004). Digital Citizenship: Addressing Appropriate Technology Behavior. *Learning & Leading with Technology*, 32(1), 6.
- Sadiq S., Governori G., and Naimiri K. (2007). Modeling Control Objectives for Business Process Compliance. Fifth International Conference on Business Process Management.
- Salt (2010). A semantic adaptive framework for monitoring citizen satisfaction from e-government services. *Elsevier*, 37(6), 4292-4300, <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2009.11.071>.
- Sandoval-Almazán, R. & Gil-Garcia, J.R. (2012). Are government internet portals evolving towards more interaction, participation, and collaboration? Revisiting the rhetoric of e-government among municipalities. *Government Information Quarterly*, 29, 72–81.
- Schellong, A., & Mans, D. (2004). *Citizens preferences towards one-stop Government*. The 2004 annual national conference on Digital Government research, ACM international conference proceeding series, Seattle, WA.
- Schiller J. (2003) Working with ICT: Perceptions of Australian principals. *Journal of Education Administration*, 41(2), 171-185.
- Shah, M. (2014). Impact of management information systems (MIS) on school administration: What the literature says. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 2799-2804.
- Shehata, S., Karray, F., and Kamel, M. (2006). *Enhancing text retrieval performance using conceptual ontological grap*. Sixth IEEE International Conference on 2006, 39-44.
- Shelin S. H. (2003). *E-Government: an overview*. Hersey: Idea Group Publishing.
- Simsek, E., & Simsek, A. (2013). New literacies for digital citizenship. *Contemporary Educational Technology*, 4(2), 126-137.
- Standards and Interoperability in ICT European Technology Platforms, Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2018, από <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/standards-and-interoperability-ict-european-technology-platforms>.
- Thomas S. (2018). Promoting digital citizenship in first-year students: Framing information literacy as a tool to help peers. *College & Undergraduate Libraries*, 25(1), 52-64, <https://doi.org/10.1080/10691316.2017.1329675> .

- UNESCO (2015) *Global Citizenship Education, Topics and Learning Objectives*. Paris: UNESCO.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Vo G. N., & Lai R. (2014). *A Method for Simplifying the Submission of an Online Request for an E-Government Service*. International Symposium on Technology Management and Emerging Technologies (ISTMET 2014), Bandung, Indonesia, 377-382.
- Warschauer, M. (2004). *Technology and social inclusion: Rethinking the digital divide*. Cambridge, MA: MIT press.
- Wellman, B., Quan-Haase, A., Boase, J., Chen, W., Hampton, K., Díaz, I., & Miyata, K. (2003). The social affordances of the internet for networked individualism, 8: 0. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 8(3), 87-95.
- Yang, Z., Cai, S., Zhou, Z., & Zhou, N. (2005). Development and validation of an instrument to measure user perceived service quality of information presenting Web portals. *Information and Management*, 42, 575–589.
- Yuen A., Law N., Wong K.C. (2003). ICT implementation and school leadership: Case studies of ICT integration in teaching and learning. *Journal of Educational Administration*, 41(2), 158-170, <https://doi.org/10.1108/09578230310464666>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αξιοποίηση των ΤΠΕ και νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας σχολικών μονάδων Α/θμιας εκπαίδευσης – Απόψεις στελεχών/εκπαιδευτικών

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διοίκηση και Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων» του ΑΤΕΙ Σίνδου Θεσσαλονίκης και αποτελεί μέρος της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα: «Αξιοποίηση των ΤΠΕ και νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας σχολικών μονάδων Α/θμιας εκπαίδευσης – Απόψεις στελεχών/εκπαιδευτικών» με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Βιτούλη Μιχάλη.

Η συμβολή σας είναι απαραίτητη για τη συλλογή έγκυρων ερευνητικών δεδομένων, γι' αυτό θα σας παρακαλούσα να αφιερώσετε 5-10 λεπτά για τη συμπλήρωσή του.

Η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη και οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης. Σε περίπτωση που επιθυμείτε να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου στην ηλεκτρονική διεύθυνση dorakaza@yahoo.gr.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων Καζάκη Θεοδώρα
Εκπαιδευτικός ΠΕ70

A. Στοιχεία Σχολείου

1.

Περιοχή σχολείου

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Αστική (10.000 κάτοικοι και άνω)
- Ημιαστική (2.000-9.999)
- Αγροτική (λιγότεροι 2.000 κάτοικοι)

2.

Οργανικότητα Σχολείου

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ολιγοθέσιο (1/θέσιο, 2/θέσιο, 3/θέσιο)
- 6/θέσιο έως 10/θέσιο
- 12/θέσιο και άνω

B. Ατομικά στοιχεία

3.

Φύλο

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Άνδρας

Γυναίκα

4. Ειδικότητα

5. Ηλικία

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

22-35

36-45

46-55

56+

6. Χρόνια υπηρεσίας

7. Χρόνια υπηρεσίας ως

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

	1-2	3-5	6-10	11+
Διευθυντής				
Υποδιευθυντής				

8. Δεν έχω διατελέσει Διευθυντής ή Υποδιευθυντής
Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Δεν έχω

9. Τίτλοι σπουδών

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Πτυχίο

Δεύτερο Πτυχίο

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

Γ. Γνώσεις χρήσης ΤΠΕ

10. Πιστοποίηση γνώσεων χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Καμία
 ΤΠΕ Επιπέδου Α΄
 ΤΠΕ Επιπέδου Β΄
 Επιμορφωτής ΤΠΕ

11. Μέσος όρος ενασχόλησης ημερησίως με την τεχνολογία

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- <1 ώρα
 1-2 ώρες
 2-3 ώρες
 >3 ώρες

12. Σε ποιο βαθμό μπορείτε να

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Πληκτρολογείτε με άνεση	☐	☐	☐	☐	☐
Αξιοποιείτε το διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών	☐	☐	☐	☐	☐
Δημιουργήσετε και να υποστηρίξετε ιστοσελίδα	☐	☐	☐	☐	☐

13. Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Το προσωπικό σας mail	☐	☐	☐	☐	☐
Διαδεδομένες γενικές εφαρμογές	☐	☐	☐	☐	☐
Word	☐	☐	☐	☐	☐
Excel	☐	☐	☐	☐	☐
Access	☐	☐	☐	☐	☐

14. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το σύστημα διαχείρισης του myschool αποτελεί δικλείδα ελέγχου της νομιμότητας;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

15.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι ΤΠΕ συντελούν στην καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

16.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως θα ήταν χρήσιμη η εξοικείωσή σας με τις ΤΠΕ, ως προς:

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Τη γραμματειακή υποστήριξη του διοικητικού έργου	☐	☐	☐	☐	☐
Την ηλεκτρονική αλληλογραφία	☐	☐	☐	☐	☐
Τον συντονισμό του διοικητικού σας έργου	☐	☐	☐	☐	☐
Την επικοινωνία σας με τους γονείς	☐	☐	☐	☐	☐
Την εξωστρέφεια και προβολή της σχολικής μονάδας	☐	☐	☐	☐	☐
Άλλο:.....	☐	☐	☐	☐	☐

17.

Σε ποιες και σε ποιο βαθμό από τις παρακάτω διοικητικές εργασίες αξιοποιείτε τη χρήση των ΤΠΕ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Επεξεργασία Κειμένου (σύνταξη εγγράφων, βεβαιώσεων κ.τ.λ.)	☐	☐	☐	☐	☐
Τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου (μαθητολόγια, βαθμολογίες, απουσίες, τίτλοι σπουδών κτλ)	☐	☐	☐	☐	☐
Τήρηση ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου	☐	☐	☐	☐	☐
Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για επικοινωνία με δημόσιους φορείς/ προϊστάμενες αρχές	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση του myschool	☐	☐	☐	☐	☐
Αξιοποίηση παρεχόμενων υπηρεσιών από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο	☐	☐	☐	☐	☐
Αναζήτηση νομοθεσίας μέσω διαδικτύου	☐	☐	☐	☐	☐
Σύνταξη ωρολόγιου προγράμματος	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση οικονομικών	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση ιστοσελίδας/blog σχολείου	☐	☐	☐	☐	☐
Άντληση πληροφοριών	☐	☐	☐	☐	☐

18.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως η χρήση των ΤΠΕ βοηθάει στα ακόλουθα;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αμεσότητα και πληρότητα ενημέρωσης	☐	☐	☐	☐	☐
Βελτίωση διοικητικού έργου	☐	☐	☐	☐	☐
Προβολή έργου σχολικής μονάδας	☐	☐	☐	☐	☐
Μείωση γραφειοκρατίας	☐	☐	☐	☐	☐
Μείωση απαιτούμενου χρόνου	☐	☐	☐	☐	☐
Μείωση κόστους	☐	☐	☐	☐	☐

19.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω παράγοντες δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική διοίκηση;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η έλλειψη κατάλληλου ή σύγχρονου εξοπλισμού	☐	☐	☐	☐	☐
Η έλλειψη εξειδικευμένου διοικητικού λογισμικού	☐	☐	☐	☐	☐
Η έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ	☐	☐	☐	☐	☐
Η αίσθηση άγχους και η ανασφάλεια για τις ΤΠΕ	☐	☐	☐	☐	☐
Η πολυπλοκότητα του χειρισμού των προγραμμάτων	☐	☐	☐	☐	☐
Η συνήθεια της παραδοσιακής χειρόγραφης διεκπεραίωσης	☐	☐	☐	☐	☐
Η αίσθηση ότι οι ΤΠΕ κάνουν πιο περίπλοκες απλές διοικητικές διεργασίες	☐	☐	☐	☐	☐
Η περιορισμένη δυνατότητα του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου	☐	☐	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐	☐	☐

20.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι είστε ικανός να χρησιμοποιήσετε τις γνώσεις σας από τις Τ.Π.Ε.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Στη διοικητική πράξη	☐	☐	☐	☐	☐
Στην εύρεση της κατάλληλης νομοθεσίας	☐	☐	☐	☐	☐

Δ. Διοικητικές Γνώσεις

21.

Πριν από την τοποθέτησή σας σε θέση Διευθυντή/ Υποδιευθυντή παρακολουθήσατε κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικό με τη διοίκηση σχολικών μονάδων; (συμπληρώνεται μόνο εφόσον διαθέτετε εμπειρία σε θέση Διευθυντή/Υποδιευθυντή)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Ναι

Όχι

22.

Κατά τη διάρκεια της θητείας σας σε θέση Διευθυντή/ Υποδιευθυντή παρακολουθήσατε κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης σχετικό με τη διοίκηση σχολικών μονάδων; (συμπληρώνεται μόνο εφόσον διαθέτετε εμπειρία σε θέση Διευθυντή/Υποδιευθυντή)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Ναι

Όχι

23.

Σε ποιο βαθμό τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες που έχετε/είχατε σαν υποδιευθυντής, θεωρείτε πως θα σας βοηθήσουν/σας βοήθησαν για την εξέλιξη σας ως διευθυντής; (συμπληρώνεται μόνο εφόσον διαθέτετε εμπειρία σε θέση Διευθυντή/Υποδιευθυντή)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Ε. Γνώσεις και αξιοποίηση της Νομοθεσίας

24.

Γνωρίζετε αν υπάρχει κάποιος φορέας στον οποίο μπορείτε να απευθύνεστε για να ζητήσετε νομική υποστήριξη;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Ναι

Όχι

25.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η γνώση της διαχείρισης της νομοθεσίας συντελεί στην καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του διοικητικού έργου;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

26.

Χρειάστηκε ποτέ στο παρελθόν να αναζητήσετε/μελετήσετε θέματα σχετικά με τη νομοθεσία;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Ναι

Όχι

27.

Αν Ναι, για ποιο λόγο;

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Ενημέρωση για τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες σας

Διασφάλιση θέσης, κεκτημένων ή δικαιωμάτων

Ικανοποίηση συμφερόντων

Προστασία/ κάλυψη κατόπιν καταγγελίας

Εξομάλυνση υφιστάμενης κατάστασης στο σχολικό περιβάλλον

Πάταξη αυθαιρεσίας από συναδέλφους ή προϊστάμενες αρχές

Εξάλειψη λειτουργικής ή διοικητικής σύγχυσης

Διασφάλιση ίσης μεταχείρισης

28.

Κατά τη διάρκεια της θητείας σας σε θέση Διευθυντή/ Υποδιευθυντή, για ποιους από τους παρακάτω λόγους χρειάζεται να καταφεύγετε στη διαχείριση της νομοθεσίας; (συμπληρώνεται μόνο εφόσον διαθέτετε εμπειρία σε θέση Διευθυντή/Υποδιευθυντή)

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Ενημέρωση για τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες σας και των υφισταμένων σας

Διασφάλιση θέσης, κεκτημένων ή δικαιωμάτων (δικά σας ή και των υφισταμένων σας)

Ικανοποίηση συμφερόντων

Προστασία/ κάλυψη κατόπιν καταγγελίας σε κάποιον από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου σας

Εξομάλυνση υφιστάμενης κατάστασης στο σχολικό περιβάλλον

Πάταξη αυθαιρεσίας από συναδέλφους ή προϊστάμενες αρχές

Εξάλειψη λειτουργικής ή διοικητικής σύγχυσης (αποσαφήνιση νόμων ή εγκυκλίων)

Διασφάλιση ίσης μεταχείρισης (μεταξύ συναδέλφων ή σχολείων)

29.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι θα ανατρέχατε στα παρακάτω για να βρείτε και να αξιοποιήσετε το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Ευρύτερη αναζήτηση στο διαδίκτυο με σχετικές λέξεις κλειδιά	☐	☐	☐	☐	☐
Συζητήσεις σε εκπαιδευτικά forums	☐	☐	☐	☐	☐
Εκπαιδευτικές πύλες ή ιστοσελίδες (π.χ. esos, alphavita κλπ.)	☐	☐	☐	☐	☐
Αναζήτηση στις ιστοσελίδες του Υπουργείου ή των εκάστοτε Διευθύνσεων ή των αρμόδιων υπηρεσιών	☐	☐	☐	☐	☐
Μέσω ερωτημάτων που θέτω στο διαδίκτυο (π.χ. blogs, forum, facebook κλπ.)	☐	☐	☐	☐	☐
Στο Νομικό τμήμα των Περιφερειακών Διευθύνσεων ή του Υπουργείου	☐	☐	☐	☐	☐
Συμμετοχή σε ερωτήματα που τίθενται στο διαδίκτυο	☐	☐	☐	☐	☐
Τήρηση προσωπικού οργανωμένου αρχείου για θέματα νομοθεσίας σε ψηφιακή μορφή	☐	☐	☐	☐	☐
Συμμετοχή σε διαβουλεύσεις ενόψει κάποιας νομοθετικής μεταρρύθμισης	☐	☐	☐	☐	☐

30.

Πόσο συχνά χρειάζεται να αναζητήσετε νομικά θέματα με τη χρήση των ΤΠΕ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Καθημερινά
- Κάποιες φορές την εβδομάδα
- Λίγες φορές τον μήνα
- Σπάνια
- Καθόλου

31.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω παράγοντες διευκολύνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η εύκολη πρόσβαση και αναζήτηση της νομοθεσίας μέσω του διαδικτύου	☐	☐	☐	☐	☐
Η συναίνεση και συμμόρφωση στην εφαρμογή του νόμου	☐	☐	☐	☐	☐
Ικανοποίηση συμφερόντων	☐	☐	☐	☐	☐

32.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω παράγοντες δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εύρεση και αξιοποίηση της κατάλληλης νομοθεσίας;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Έλλειψη επιμόρφωσης στη χρήση των ΤΠΕ	☐	☐	☐	☐	☐
Έλλειψη κατάρτισης σε ότι αφορά το ευρύτερο σχολικό νομοθετικό πλαίσιο	☐	☐	☐	☐	☐
Άγχος και ανασφάλεια για την εύρεση και αξιοποίηση της νομοθεσίας	☐	☐	☐	☐	☐
Άγχος και ανασφάλεια εξαιτίας πολυνομίας και αντινομίας	☐	☐	☐	☐	☐
Προβληματική εφαρμογή από τη διοίκηση	☐	☐	☐	☐	☐
Το βάρος και η ευθύνη του Διευθυντή /Υποδιευθυντή ως φορέα τήρησης της νομοθεσίας	☐	☐	☐	☐	☐

33.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να συνδράμει στην επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται στην καθημερινότητα του σχολείου;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

34.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η υπάρχουσα νομοθεσία σας βοηθάει ως μέσο προκειμένου να συνεννοηθείτε/επιλύσετε προβλήματα με τους συναδέλφους;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

35.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η υπάρχουσα νομοθεσία σας βοηθάει ως μέσο προκειμένου να συνεννοηθείτε/επιλύσετε προβλήματα με τους γονείς;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

36.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η υπάρχουσα νομοθεσία μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο διασφάλισης της ομαλότητας στην καθημερινότητα του σχολείου;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Με την υποστήριξη της
 Google Forms